

VAKATEKIVU

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19
20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31	32	33	34	35	36	37	38
39	40	41	42	43	44	45	46	47	48	49	50							

CHAPTER 1

Na Kalou, e nai tekitekivu ni ka kecega, sa vakavuna na veilomalagi kei na vuravura.

² Na vuravura sa sega ni vakavotukana tu, qai lala talega; na kena butobuto sa titobu sara. Na Yalo ni Kalou sa vakaraica sobu tu mai na dela ni wai.

³ Na Kalou sa tukuna, "Me sa rarama mai," sa qai dua sara na rarama.

⁴ Na Kalou sa raica na rarama, ka sa vinaka. Na Kalou sa wasea na rarama mai na butobuto.

⁵ Na Kalou sa tukuna, na rarama me Siga, kei na butobuto me Bogi. Na karobo ni yakavi ki na kida ni mataka, sai matai ni siga.

⁶ Na Kalou sa tukuna, "Me dua mada na kabukabu, me wasea na veiwai mai na veiwai."

⁷ Na Kalou sa qai cakava na kabukabu, ka sa wasea na wai sa tiko ena ruku ni kabukabu kei na wai ena dela ni kabukabu, sa yaco me vakakina.

⁸ Na Kalou sa vakayacana na kabukabu ni maliwa lala, na Lomalagi, sa karobo na yakavi ka sa mataka tale, sai karua ni siga.

⁹ Na Kalou sa tukuna, "Na wai kece ena ruku i lomalagi, me vakasoqoni kece ena dua na vanua, ka me basika mai na vanua mamaca;" sa yaco me vakakina.

¹⁰ Na Kalou sa vakayacana na vanua mamaca me Vuravura, kei na wai sa vakasoqoni vata tu, me, Wasawasa. Na Kalou sa raica oqo ni sa vinaka.

¹¹ Na Kalou sa qai tukuna, "Na vanua me vakatubura mai na veico, na veisenikau kei na botebotoke sa vakasorena, na veivunikau sa vakavuana ena kena veimataqali sa tiko e loma na sorena," sa yaco me vakakina.

¹² Sa tubu mai na veico, na veisenikau, na botebotoke sa vakasorena na kena veimataqali, na veivunikau sa vakavuana sa tiko e loma na sorena ena kena veimataqali. Na Kalou sa raica ni sa vinaka.

¹³ Sa karobo, ka sa mataka tale na i katolu ni siga.

¹⁴ Na Kalou sa tukuna tale, "Me dua na rarama me tiko mai lomalagi, me wasea na siga mai na bogi, me vakatakilakila ni veiveisau ni veitabadraki kei na veitaba-gauna, vakasiga ka vakayabaki talega;

¹⁵ "Me rarama kina na veilomalagi ka me solia mai na rarama e vuravura." Sa yaco me vakakina.

¹⁶ Na Kalou sa cakava e rua na rarama levu, na rarama levu me lewa na siga kei na rarama me lewa na bogi. Sa bulia talega na veikalokalo.

- ¹⁷ Na Kalou sa vakatikori ira na veirarama oqo ena veiyasana vakalomalagi, me ra solia mai na rarama ki vuravura,
- ¹⁸ ka me ra lewa talega na siga kei na bogi, me ra wasea na rarama mai na butobuto. Na Kalou, ni sa raica oqo, sa vinaka vua.
- ¹⁹ Oqo na karobo ni yakavi kei na mataka, sa i ka va ni siga.
- ²⁰ Na Kalou sa qai tukuna, "Me sa levu mai na wai, ka me levu talega mai na vei manumanu bula, me ra sa vuka mai na manumanu vuka e delai vuravura ka vukaca yani na veiyasana vakalomalagi."
- ²¹ Na Kalou sa qai bulia na veimanumanu levu ni waitui kei na veika bula kecega era sinai tu mai na wailevu ena kena veimataqali, na vei manumanu kece vakatabana ena kena veimataqali. Na Kalou, ni sa raica oqo sa vinaka vua.
- ²² Na Kalou sa qai vosa vakalouvinakataka na veika oqo ka tukuna, "Mo ni yagavakalevu ka vakavuqataki kemuni ka vakatawana na wai ni wasawasa kei na manumanu vuka me levu sara e vuravura."
- ²³ Sa qai karobo na yakavi ka mataka tale ni kalima ni siga.
- ²⁴ Na Kalou sa qai tukuna, "O vuravura me kauta mai na veika bula me vaka na kena veimataqali na manumanu yavai va, na veimanumanu kece sa qasi voli, na veimanumanu kila ni veikau, o ira kece oqo kei na kena veimataqali," sa yaco me vakakina.
- ²⁵ Na Kalou sa bulia na veimanumanu ni vuravura me vaka na kena veimataqali, na bulumakau, na veika sa qasi voli, na veimanumanu kila ni vanua, me vaka na kedra dui veimataqali. Na Kalou ni sa raica oqo, sa vinaka dina.
- ²⁶ Na Kalou sa tukuna, "Medatou bulia mada na tamata me vakataki kedatou, me rairai vakataki kedatou, me ra lewa na vei ika kecega mai wai, na veimanumanu vuka e macawa kei na manumanu kecega ni vanua kei na veika kecega sa qasi voli e delai vuravura."
- ²⁷ Na Kalou, sa qai bulia na tamata me vakataki Koya ga, e nai rairai ga e va-Kalou, na Kalou sa bulia kina na tamata, na tagane kei na yalewa sa bulia o Koya.
- ²⁸ Na Kalou sa vakalouvinakataki rau, ka sa tukuna vei rau, "Mo drau yagavakalevu ka vakalewelevutaki kemudrau, me vakatawai o vuravura ka me vakarorogo vei kemudrau; drau lewa na ika mai wai, na manumanu vuka e macawa, kei na veika kecega sa lako voli e delai vuravura."
- ²⁹ Na Kalou sa tukuna, "Raica, Au sa solia vei kemudrau na veico kei na veika sa tubu mai ena qele, ka vakasorena tiko kei na vei vunika vakavuana sa tiko e loma na sorena, oqori me kakana.
- ³⁰ "Na vei manumanu kece ni veikau kei na manumanu vuka ni macawa kei na veika kecega sa qasi voli e vuravura ka bula tiko, Au sa solia vei ira na co kei na botebotokeke kecega sa tubu mai me kedra kakana;" sa yaco me vakakina.
- ³¹ Na Kalou, ni sa raica na veika kece sa cakava oti, io, sa dina, sa vinaka sara. Sa qai karobo na yakavi ka mataka ni ka ono ni siga.

CHAPTER 2

Na veilomalagi kei na vuravura, kei na ka kecega sa tiko kina, sa buli oti.

² Ena i kavitu ni siga, sa mai oti kina na Nona cakacaka na Kalou. Sa vakacegu ena i kavitu ni siga na Kalou mai na Nona cakacaka kecega ni veibuli sa cakava oti.

³ Na Kalou sa qai vakalouvinakataka nai kavitu ni siga ka vakatabuya, baleta ni sa vakacegu mai na Nona cakacaka kecega sa cakava ka bulia na Kalou.

- ⁴ Oqo nai tukutuku ni veigauna kei lomalagi kei vuravura, ena gauna rau sa buli kina, ena siga sa bulia kina na lomalagi kei na vuravura na Kalou o Jiova,
- ⁵ ni se bera ni tubu mai e dua na kau ena vanua se, e dua na co me tubu mai. Na Kalou o Jiova e se bera ni vakavuna me tau mai na uca ki vuravura, ka e se bera ni tiko e dua na tamata me vakarautaka na qele;
- ⁶ sa lako cake ga mai na tegu mai vuravura ka vakasuasuataka na qele taucoko.
- ⁷ Na Kalou o Jiova sa bulia na tamata mai na kuvu ni soso mai na qele ka solia nai cegu ni bula ki na ucuna; sa qai yaco me dua na ka bula na tamata.
- ⁸ Na Kalou o Jiova sa tea e dua nai teitei ena tokalau kei Iteni, sa qai vakatikora e kea na tamata sa bulia oti.
- ⁹ Mai na qele, na Kalou o Jiova sa vakatubura mai kina na kau kecega sa vinaka ni laurai, ka sa vinaka talega ni laukana. Na vunika ni bula sa tiko talega ena loma ni teitei kei na vunika talega sa kilai kina na vinaka kei na ca.
- ¹⁰ E dua na uciwai sa drodro mai Iteni me vakasuasuataka na i teitei. Mai Iteni ga sa wase va mai kina na uciwai oqo.
- ¹¹ Nai matai ni uciwai o Pisoni, sa drodro yani ena vanua taucoko o Avila, na vanua sa tiko kina na koula.
- ¹² Na koula ni vanua oqo sa rui vinaka. Na vatu talei, na onikisa sa tu e kea.
- ¹³ Na yaca ni karua ni uciwai o Kioni; oqo e curuma yani na vanua taucoko o Kusi.
- ¹⁴ Nai katolu ni uciwai o Itekeli, na uciwai oqo sa lako yani vaka ki Asiria. Na i ka va ni uciwai na Uferetisi.
- ¹⁵ Na Kalou o Jiova sa kauta na tamata ka biuti koya ena i teitei mai Iteni me qarava ka maroroya.
- ¹⁶ Na Kalou o Jiova sa vakarota na tamata ka vaka: "Na veika kece sa tiko ena i teitei oqo mo kana mai kina;
- ¹⁷ "Ia na vunika ga ni kila na ka vinaka kei na ka ca, mo kua ni kania, na siga o na kania kina na vuana, o na mate dina."
- ¹⁸ Na Kalou o Jiova sa tukuna, "Sa sega ni vinaka vua na tamata me tiko duadua. Au na cakava e dua na nonai i vukevuke me vakatautauvatataki kei koya."
- ¹⁹ Na Kalou o Jiova sa bulia mai na qele na manumanu kecega ni vanua kei na manumanu vuka ni macawa ka kauta mai vei Atama me raica se ena kacivi ira vakacava. Na yaca ga sa kacivi ira kina o Atama, sa yacadra sara ga.
- ²⁰ O Atama sa vakayacani ira kece na manumanu yavai va kei na manumanu vuka kecega kei na manumanu kecega ni vanua. Ia me baleti Atama, sa sega ni kune e dua me tautauvata kei koya me rawa ni dau veivuke vua.
- ²¹ Na Kalou o Jiova sa vakavuna e dua na moce bi vei Atama ka sa moce lutu sara kina. Na Kalou sa taura mai e dua na sui ni sarisarina ka ubia vinaka tale na lewena.
- ²² Na Kalou o Jiova sa vakayagataka na sui nei Atama me bulia kina na yalewa, ka sa kauta sara mai vua na tamata.
- ²³ Sa tukuna sara o Atama: "Oqo na sui mai na suiqu, na lewe mai na lewequ, sa na Yalewa o koya, baleta ni a wasei mai vua na Tagane."
- ²⁴ Oqo, na vuna, ena biuta kina na tamana kei na tinana na tagane ka sema vei yalewa (watina), me rau sa yago vata.
- ²⁵ E rau sa luvawale ruarua tu na tagane kei na watina, e rau sa sega ni madua kina.

CHAPTER 3

Na gata sa dauveivakaisini sara, mai vei ira kecega na manumanu ni vanua sa bulia na Kalou o Jiova. Na gata sa tukuna vua na yalewa ka vaka: "Sa tukuna dina na Kalou, 'Mo drau kua ni kana mai na vunika kecega sa tu ena i teitei'?"

² Sa tukuna mai na yalewa vua na gata, "Keirau na kana mai na kau kecega sa tu ena i teitei;

³ "Ia, na vuanika mai na vunika ga sa tiko e na loma donu ni teitei, sa tukuna na Kalou, 'Mo drau kakua ni kania, se mo drau tara, de drau mate.'"

⁴ Sa tukuna mai na gata vua na yalewa, "Drau na sega dina ni mate.

⁵ "Ni sa kila na Kalou, mai na siga drau na kania kina, ena rai na matamudrau, drau na vakatalega na Kalou ena nomudrau kila na veika vinaka kei na veika ca."

⁶ Na yalewa, ni sa raica na vunika, ni sa vinaka me kakana, ka sa vinaka talega ki na mata, sa domona talega na vunika me vuku kina, sa tauca sara na vuana ka kania. Sa solia talega vei watina e rau sa tiko vata, sa kana talega o tagane.

⁷ Sa qai rai na matadrau, ka rau sa kila ni rau sa luvawale ruarua. E rau sa cula vata na drau ni lolo me nodrau i sulu.

⁸ E rau sa qai rogoca na rorogo ni Nona veilakoyaki voli na Kalou o Jiova ena loma ni teitei ena batabata vinaka ni siga, ka rau sa vunitaki rau mai na mata ni Kalou o Jiova ena veivunika ni teitei.

⁹ Sa kaci yani na Kalou o Jiova vei Atama ka vaka: "O sa tiko e vei?"

¹⁰ Sa sauma mai o Atama ka vaka: "Au sa rogoca na Domomuni e nai teitei, ka au sa rere vakalevu baleta ni'u sa luvawale tu, au sa qai vuni."

¹¹ Na Kalou o Jiova sa taro tale mai, "O cei e tukuna ni o sa luvawale tu? O sa kana beka mai na vunika, Au a vakarota vei iko mo kua ni kana mai kina?"

¹² Sa sauma mai na tamata, "Na yalewa ga o ni a solia mai vei au me keirau tiko vata, o koya ga sa solia mai vei au na vua ni vunika oqo, au sa kania sara."

¹³ Na Kalou o Jiova sa tukuna vua na yalewa, "Na cava sara mada oqo, o sa cakava?" Sa sauma na yalewa ka vaka: "Sa vakaisini au na gata, ka, au sa kana sara."

¹⁴ Na Kalou o Jiova sa tukuna vua na gata: "Baleta na veika o sa cakava oqo, o sa rukaki vakalevu cake kina mai vei ira na manumanu ni vanua; o na lako voli e ketemu, o na kania na kuvu ni qele ena veisiga kece o sa bula kina.

¹⁵ Au na vaka veimecakitaki iko kei na yalewa, o ira na nomu kawa kei na nona kawa; o koya ena vakamavoataka na ulumu, ka o na vakamavoataka na bukubuku ni yavana."

¹⁶ Na Kalou o Jiova sa tukuna talega vua na yalewa; "Au na vakalevutaka vei iko na rarawa ena gauna ni nomu kunekune; ena mosi levu, o na vakasucuma mai kina na gone; na nomu gagadre sa na tiko ga vua na watimu, ka ena vakatulewa tiko ga vei iko o koya."

¹⁷ Na Kalou o Jiova sa tukuna vakaoqo vei Atama, "Baleta ni o sa vakarorogo ki na domo i watimu, ka o sa kana mai na vunika Au a vakarota vei iko ka vaka, 'Mo kua ni kana mai kina': "Sa rukaki na qele ena vukumu; o na buno ka oca ni o sa kana mai kina, ena veisiga kece ni nomu bula.

¹⁸ Na co kei na kau vakavotona sa na basika mai ena vukumu, o na kania na botebotoke era na tubu mai.

¹⁹ Ena buno ni yadremu, o na qai kana madrai kina me yacova ni o sa lesu tale ki na qele, baleta ni o a kau ga mai na qele. Ni o a kuvu ni soso ga, o na lesu tale ki na kuvu ni soso."

²⁰ O Atama sa kacivi na watina me o Ivi, ni sa tinadra na bula.

²¹ Vei Atama kei watina talega, sa cakava kina na Kalou o Jiova na kuli ni manumanu ka vakaisulutaki rau kina.

²² Na Kalou o Jiova sa tukuna, "Raica na tamata sa vakataki Kedatou, me kila na vinaka kei na ca. Oqo de qai taura talega na vua ni kau ni bula, ka kania, ena qai bula ka sega ni mudu"

²³ O koya oqo, sa vakatalai koya tani kina na Kalou mai na Nona i teitei mai Iteni, me la'ki cukicuki ka teitei ki na vanua sa kau kina.

²⁴ Sa vakatalai tani na tamata mai Iteni ka sa vakatikora na Jerupi ena tokalau ni teitei mai Iteni kei na seleiwau yameyame ni bukawaqa sa veigoleyaki voli me rau yadrava na vunika ni bula.

CHAPTER 4

O Atama sa curumi Ivi, ka sa mani kunekune sara o Ivi, ka vakasucumi Keni ka tukuna, "Au sa rawata e dua na tagane mai vei Jiova."

² Sa vakasucu tale, oqo sa sucu o Epeli na tacina. O Epeli sa dau vakaraici ira na sipi, o Keni sa dau teitei ena vanua.

³ Ni sa toso tiko na gauna, sa qai yaco me kauta mai o Keni e so na i soro vuata ni vanua vei Jiova.

⁴ O Epeli talega sa kauta mai na ulumatua ni nona sipi kei na kedra uro me i soro. O Jiova, sa doka vakalevu nai soro nei Epeli,

⁵ sa sega ni taleitaki Keni kei na nona i soro. Sa cudru sara vakalevu o Keni ka sa duatani mai na kena i rairai.

⁶ O Jiova sa qai vosa vei Keni ka vaka: "Na cava o via cudru kina? Na cava na vuna sa duatani kina nai rairai ni matamu?"

⁷ "Kevaka o sa caka vinaka, o na sega beka ni ciqomi? Ia, kevaka o sega ni caka vinaka, sa wawa tiko nai valavala ca mai na mata ni katuba. Sa tiko na nona gagadre vei iko, ia, mo lewa vinaka ga ena vukuna."

⁸ E rau sa dau veivosaki o Keni kei Epeli na tacina; sa yaco na gauna ni rau sa tiko e na vanua, sa tucake o Keni ka sa yalocataki Epeli na tacina ka vakamatei koya.

⁹ Sa taro mai o Jiova vei Keni, "E vei o Epeli na tacimu?" Sa sauma mai, "Au sa sega ni kila, oi au beka na nonai vakatawa?"

¹⁰ Sa tukuna mai o Jiova, "Na cava o sa cakava, na domo ni dra i tacimu sa tagi tiko mai vei Au mai na qele.

¹¹ "Oqo o sa vakaloucataki mai vuravura, ni sa dolava na gusuna me ciqoma na dra i tacimu mai na ligamu.

¹² "Ni o sa tea na qele, ena sega ni solia na nona taucoko vei iko. O na tamata dauvakacudrui rawarawa ka o na dau veilakoyaki tu ga e vuravura."

¹³ Sa tukuna mai o Keni vei Jiova, "Na kequ i totogi sa rui levu sara ka sa rui bibi!

¹⁴ "Sa dina sara, o ni sa vakasavi au ena siga oqo mai na Matamuni; au na tamata sevaki ka dauveitosoyaki tu ga e vuravura, ena yaco na tamata kecega sa raici au ena via vakamatei au."

¹⁵ Sa tukuna vua o Jiova, "O koya sa vakamatei Keni, ena vakasukai vua me vakavitu tale." O Jiova sa vakatakilakilataki Keni, de qai dua e kunei koya ka vakamatea.

¹⁶ Sa lako tani o Keni mai na mata i Jiova, ka la'ki tiko ena vanua o Noti, ena ra kei Iteni.

¹⁷ Sa curu vei watina o Keni, ka sa kunekune sara o watina, ka qai vakasucumi Inoke. Sa tara sara e dua na koro o Keni ka vakayacana na koro o ya vei luvena ga"o Inoke.

¹⁸ Mai vei Inoke, sa basika mai kina o Irati, o Meujaeli, o Lemeki mai vei Metuisela.

- ¹⁹ O Lemeki sa rua na watina, e dua o Ada kei na kena i karua o Sila.
- ²⁰ O Ada sa vakasucumi Jabali, o koya oqo na tamadra na dau vakavale laca tuga ka ra dau susu manumanu talega.
- ²¹ Na tacina o Jubali. O koya oqo na tamadra na dauvakatagi api kei na bitu uvuci.
- ²² Vei Sila sa sucu kina o Tubale-Keni na kena dau ni matai ni varasa kei na kaukamea. Sa dua na gane i Tubale-Keni, na yacana o Naema.
- ²³ Sa tukuna o Lemeki vei rau na watina, "Kemudrau o Ada kei Sila, drau rogoci au na wati Lemeki, drau rogoca na domoqu! Au sa vakamatea e dua na tamata ni a vakamavoataki au, io, e dua na cauravou ni a vakararawataki au.
- ²⁴ Kevaka sa saumi vei Keni me vakavitu, vei Lemeki me vakavitusagavulu na vitu."
- ²⁵ Sa curumi watina tale o Atama, ka sa vakasucuma vua e dua na gone e tagane, ka sa vakayacani koya me o Seci, "Ni o Jiova na Kalou sa solia tale vei au e dua mei sosomi kei Epeli, o koya sa vakamatea o Keni."
- ²⁶ Mai vei Seci, sa vakasucumi vua e dua na gone ka tagane na yacana o Inosi. Oqo na vanua sa vakatekivu kina vei ira na tamata me ra kaciva kina na yaca i Jiova.

CHAPTER 5

- O**qo nai vola i tukutuku ni kawa vaka-Atama. Na Kalou, ena siga sa bulia kina na tamata, sa cakava me veiucui vata kei na Kalou.
- ² Sa bulia na tagane kei na yalewa na Kalou ka vosa vakalouvinakataki rau ka vakatokai rau me tamata mai na siga rau sa buli kina.
- ³ Sa bula tiko o Atama me dua na drau tolusagavulu na yabaki ka sa vakasucumi vua e dua na gone, e tagane sa vakataki koya ga, me rau veiucui, na yacana o Seci.
- ⁴ Ni sa sucu oti o Seci, sa bula tale tiko o Atama me walu na drau na yabaki. Sa qai sucu tale eso na luvena tagane kei na luvena yalewa.
- ⁵ Na veisiga kece nei Atama, sa ciwa na drau tolusagavulu na yabaki, ka sa qai mate yani.
- ⁶ Sa yabaki dua na drau ka lima o Seci, sa qai vakasucumi vua o Inosi.
- ⁷ Ni oti na sucu nei Inosi, sa bula tale tiko o Seci me walu na drau ka vitu na yabaki. Sa vakasucumi tale eso na luvena tagane kei na luvena yalewa.
- ⁸ Na veisiga taucoko nei Seci sa ciwa na drau tinikarua na yabaki, ka sa qai mate yani.
- ⁹ Sa yabaki ciwasagavulu o Inosi qai vakasucumi vua o Keinana.
- ¹⁰ Ni sa sucu oti o Keinana, sa bula tiko o Inosi me walu na drau tinikalima na yabaki, ka sa sucu talega eso na luvena tagane kei na luvena yalewa.
- ¹¹ Sa mate o Inosi, ni sa ciwa na drau kalima na yabaki ni nona bula.
- ¹² Sa yabaki vitusagavulu o Keinana, ni sa sucu o Maelalieli.
- ¹³ Sa vakasucumi vei Keinana o Maelalieli, sa yabaki walu na drau vasagavulu o Keinana ka sa vakasucumi talega vua e so na luvena tagane kei na luvena yalewa.
- ¹⁴ Na yabaki ni bula taucoko nei Keinani sa ciwa na drau ka tini na yabaki ka sa qai mate yani.
- ¹⁵ Sa yabaki onosagavulu ka lima tiko o Maelalieli, sa qai vakasucumi vua o Jareti.
- ¹⁶ Ni sa sucu oti o Jareti, sa bula tiko o Maelalieli me walu na drau tolusagavulu na yabaki ka sa sucu tale eso na luvena tagane kei na luvena yalewa.
- ¹⁷ Na yabaki ni bula nei Maelalieli e walu nadrau ciwasagavulu ka lima na yabaki, ka sa

qai mate yani.

18 Sa bula o Jareti me yabaki dua na drau onosagavulu ka rua sa qai sucu o Inoke na luvena.

19 Ni sa sucu oti o Inoke sa bula tale tiko o Jareti me walu na drau na yabaki ka sa sucu tale eso na luvena tagane kei na luvena yalewa.

20 Na veisiga kece nei Jareti sa ciwa na drau onosagavulu karua na yabaki ka sa qai mate yani.

21 O Inoke, sa yabaki onosagavulu ka lima ni sa vakasucumi vua o Mecusela.

22 Ni sa vakasucumi oti vua o Mecusela, sa kune vua, ni rau sa daulako vata kei na Kalou me tolu na drau na yabaki, ka sa vakasucumi talega vua na luvena tagane kei na luvena yalewa.

23 Na veisiga kece nei Inoke sa tolu na drau onosagavulu ka lima na yabaki.

24 Sa daulako vata kei na Kalou o Inoke; ka sa yali eke, ni sa kauti koya na Kalou.

25 Sa yabaki dua na drau walusagavulu ka vitu o Mecusela ni sa vakasucumi vua o Lemeki.

26 Ni sa sucu oti o Lemeki, sa bula tale tiko o Mecusela me vitu na drau walusagavulu ka rua na yabaki, ka sa sucu tale e so na luvena tagane kei na luvena yalewa.

27 Na veisiga kece ni bula nei Mecusela sa ciwa na drau onosagavulu ka ciwa na yabaki, ka sa qai mate yani.

28 O Lemeki sa yabaki dua na drau walusagavulu karua ni sa vakasucumi vua e dua na luvena tagane.

29 Sa vakayacani koya me o Noa, ni sa tukuni, "O koya oqo ena vakacegui keda mai na noda oca kei na cakacaka ni ligada, ena vuku ni qele sa rukaka oti o Jiova."

30 Ni sa sucu oti o Noa, sa bula tale tiko o Lemeki me lima na drau ciwasagavulu ka lima na yabaki, ka sa sucu tale kina eso na luvena tagane kei na luvena yalewa.

31 Na veisiga kece nei Lemeki sa vitu na drau vitusagavulu kavitu na yabaki ka sa qai mate yani.

32 Sa yabaki lima na drau o Noa, ni ratou sa sucu o Semi, o Ame, kei Jevica.

CHAPTER 6

Sa qai yaco ni ra sa lewe levu mai na tamata e dela i vuravura, sa levu talega na luvedra yalewa,

2 O ira na luve ni Kalou, ni ra sa raici ira na luvedra yalewa na tamata, ni ra sa rui totoka; era sa tauri ira me watidra, o ira kecega era sa digitaka.

3 Sa qai tukuna o Jiova, "Na Yaloqu ena sega ni veicoqacoqa tikoga kei na tamata me sega ni mudu, baleta ni sa vakayago na tamata; na nona veisiga sa na dua na drau ruasagavulu ga na yabaki."

4 Era sa tu e vuravura ena gauna o ya, na tuwawa, era sa dau lako mai na luve ni Kalou ka veidauci kei ira na luvedra yalewa na tamata, era sa mani sucu kina na gone. Oqo, o ira na tamata kaukauwa ka kilai ena gauna o ya.

5 O Jiova, ni sa qai raica na vakasisila ni tamata ni sa rui sivia e vuravura, na nakinaki kei na vakanananu ni yalo ni tamata, sa caca tikotikoga.

6 Sa veivutunitaka sara ga o Jiova ena Nona a bulia na tamata e vuravura, ka sa rarawa vakalevu kina na Yalona.

7 Sa tukuna kina vaka oqo, o Jiova, "Au na vakarusa na tamata mai na delai vuravura, o

koya Au a bulia, kecekece, na tamata, na manumanu, na veika era qasi voli kei na manumanu vuka ni macawa, ni'u sa rarawataka sara ga, na noqu a buli ira."

⁸ O Noa duaduaga sa kune loloma ena mata i Jiova.

⁹ Oqo nai tukutuku ni bula nei Noa. O Noa sa tamata dodonu ka sega ni cala ena nona i tabatamata. Sa dau lako vata kei na Kalou o Noa.

¹⁰ Sa vakasucumi vei Noa e tolu na luvena tagane: O Semi kei Ame kei Jevica.

¹¹ Sa ca ka vakacacani vakalevu o vuravura ena mata i Jiova, o vuravura sa sinai talega ena i valavala kaukauwa e ca sara.

¹² Na Kalou sa rai yani ki vuravura, ka raica, ni sa ca dina na kena i tuvaki, ni ra sa ca na tamata kecega kei na nodra i valavala kecega, e delai vuravura.

¹³ Na Kalou sa qai tukuna vei Noa, "Nai tinitini ni ka kecega e vakayago, sa lako cake mai vei Au oqo, ni ra sa vakasinaiti vuravura ena veika e kaukauwa ca; raica, Au na vakarusai ira vata kei na vuravura.

¹⁴ "Mo cakava vei iko e dua na waqa kau, cakava e loma ni waqa na veirumu, botana na loma ni waqa ena kuluta, e tuba talega.

¹⁵ "Mo cakava vaka oqo: na balavu ni waqa me va na drau limasagavulu na fiti, na kena raraba me vitusagavulu ka lima na fiti kei na kena cere me vasagavulu ka lima na fiti.

¹⁶ "Me dua na katuba leka ni waqa, me tinikawalu na idi mai na dela ni waqa. Na katuba me tiko e baba ni waqa. Me taba tolu taki na loma ni waqa.

¹⁷ "Mo kila, oi Au na kauta mai na waluvu levu e vuravura, me vakarusai kina na yago vakalewe kece e ruku i lomalagi, sa tiko vei ira na i cegu ni bula, kei na ka kecega sa bula e vuravura, e na mate.

¹⁸ "Ia, Au na tekivuna na Noqu veiyalayalati kei iko " o na curu ki waqa, o iko, o iratou na luvemu tagane, o na watimu, kei iratou na dui watina na luvemu.

¹⁹ "Na veika bula kece, me kau mai e rua na kena mataqali ki na waqa, me ra bula tiko vata kei iko, me dua e ka tagane kei na dua na ka yalewa.

²⁰ "O ira na manumanu vuka na kena veimataqali, na manumanu yavaiva ena kena veimataqali, na veika sa qasi voli ena kena veimataqali, me ra lako yaya rua mai, me ra maroroi me ra bula.

²¹ "Mo kauta mai vei iko na kakana kecega e laukana, mo kumuna vei iko na kakana kei na kedra talega na manumanu."

²² Sa cakava o Noa, me vaka sa vakarota vua o Jiova, sa cakava vaka kina.

CHAPTER 7

O Jiova, sa qai vosa vei Noa ka vaka: "Curu mai ki waqa, o iko, kei iratou na nomu vuvale, baleta ni, Au sa raica ni o sa yalododonu e Mataqu e na i tabatamata oqo.

² "Mo kauta vata kei iko e vitu na manumanu savasava mai na veimanumanu kecega, na ka tagane kei na ka yalewa, me rua na kena mataqali sa sega ni savasava, na ka tagane kei na ka yalewa;

³ "Me vakatalega kina na manumanu vuka, na kena ka tagane kei na kena ka yalewa, me rawa ni ra bula tiko na kena kawa e delai vuravura.

⁴ "Sa vo tale tiko oqo e vitu na siga, Me'u na vakavuna na uca ki vuravura me vasagavulu na siga ka vasagavulu na bogi; ka Au na vakawabokotaka kina mai vuravura na ka bula kecega Au a bulia."

⁵ Sa cakava kecega o Noa me vaka sa vakarota vua o Jiova.

- ⁶ Sa yabaki ono na drau o Noa ena gauna sa waluvu kina o vuravura.
- ⁷ O Noa kei iratou na luvena tagane, kei na watina, kei iratou na vugona yalewa, era sa lako kece ki loma ni waqa, baleta ni sa levu mai na wai ni waluvu.
- ⁸ Na manumanu savasava kei na kena e sega ni savasava, na manumanu vuka talega kei na kena era qasi voli,
- ⁹ era sa curu yarurua ki na waqa vei Noa, na ka yalewa kei na ka tagane, me vaka sa vakarota o
- ¹⁰ Ni sa oti e vitu na siga na wai ni waluvu sa robota tu na vuravura.
- ¹¹ E nai ka ono na drau ni yabaki ni bula nei Noa, e nai karua ni vula, nai ka tinikavitu ni siga, ena siga o ya sa kabasu mai kina nai vurevure ni wai titobu kecega, kei na katuba lalai kecega ni lomalagi sa tadola mai.
- ¹² Sa tau tiko na uca e vuravura me vasagavulu na siga ka vasagavulu na bogi.
- ¹³ Oqori, na siga sara ga e ratou sa curu kina ki waqa, o Noa kei iratou na luvena tagane, kei watina kei iratou na vugona -
- ¹⁴ O iratou, kei ira kece na manumanu na kena veimataqali, na bulumakau kece kei na kena veimataqali, na veika kece sa qasi voli e delai vuravura kei na veimataqali manumanu vuka kecega.
- ¹⁵ Era sa lako ki na waqa vei Noa, yarurua kei na ka kecega sa tiko e ucuna nai cegu ni bula.
- ¹⁶ O ira kece sa curu ki waqa, na ka tagane kei na ka yalewa “ era sa curu ki waqa me vaka sa vakarota vei Noa na Kalou; o Jiova sa sogolati Noa talega e loma.
- ¹⁷ Na waluvu sa tiko e vuravura me vasagavulu na siga. Sa tubu cake tikoga na wai ka sa ciri na waqa, sa ciri sara tiko e cake mai na delai vuravura.
- ¹⁸ Sa tubu cake tikoga vakalevu na wai ena delai vuravura, ka sa veitosoyaki tiko na waqa ena dela ni wai.
- ¹⁹ Sa tubu cake tikoga na wai, ka sa vakalevu sara ni ra sa luvu kece na vei delana cecere ena ruku i lomalagi.
- ²⁰ Sa tubu tikoga na wai me sivia e ruasagavulu ka rua na fiti na dela ni veiulunivanua cecere.
- ²¹ Era sa mate na ka bula kecega era sa veilakoyaki voli e vuravura: na manumanu vuka, na bulumakau, na manumanu kila tale e so, na veika kece era qasi voli, kei na tamata kecega.
- ²² Na veika kecega sa tiko kina nai cegu ni bula ena ucudra, na veika kece sa tiko ena vanua mamaca, era sa mate.
- ²³ Na Kalou sa vakarusa na ka bula kecega era sa tiko e delai vuravura: na tamata, na manumanu, na veika sa qasi voli, kei na manumanu vuka ni macawa. Era sa vakarusai kece mai vuravura. O Noa ga, kei ira kece sa tiko ena loma ni waqa, sai ira ga sa bula tiko.
- ²⁴ Sa tiko ga na wai e vuravura me dua na drau limasagavulu na siga.

CHAPTER 8

Na Kalou sa qai nanumi Noa kei na veika bula kecega, na manumanu kecega era sa tiko vata kei Noa e waqa. Sa vakavuna na Kalou me liwa e dua na cagi e vuravura, ka sa lutu sobu nai vakarau ni wai.

² Nai vurevure mai na vei wai titobu kei na veikatuba lalai mai lomalagi era sa tasogo. Sa

tu vakadua na uca mai lomalagi.

³ Sa drodro tani tiko ga yani na wai mai vuravura. Nai otioti ni ka dua na drau limasagavulu ni siga, sa lailai sara na wai.

⁴ Ena i ka tinikavitu ni siga, ni kavitu ni vula, sa mai kasa toka na waqa ena dela ni ulunivanua mai Ararata.

⁵ Sa lutu sobu tikoga na wai ni waluvu me yacova na i katini ni vula. Ena matai ni siga ni katini ni vula, era sa laurai mai na dela ni veiulunivanua.

⁶ Sa qai yaco, ni sa yacova mai na mua ni ka vakasagavulu ni siga, sa dolava o Noa na vei katuba lalai ni waqa, ea tara ga o koya.

⁷ Sa vakatala yani o Noa e dua na reveni, ka sa veivukayaki tiko ga, me yacova ni sa mamaca mai na vanua.

⁸ Sa vakatala talega mai vua, e dua na ruve, me raica se sa maca dina na wai mai na delai vuravura.

⁹ Na ruve sa sega ni raica e dua na vanua me ro kina, ka sa vuka lesu tale ki waqa vei Noa, ni se luvu tiko ga o vuravura. Sa dodoka yani o Noa na ligana ka taura mai na ruve, sa kauta mai na ruve ki vei koya e waqa.

¹⁰ Sa wawa tale me vitu na siga, sa qai vakatala tale yani na ruve mai na waqa.

¹¹ Sa lesu tale mai vua na ruve ena yakavi, ka sa kauta tiko mai e dua na drau ni olive e se qai beti vou, ena gusuna; ogo sa kila kina o Noa ni sa oti na waluvu.

¹² Sa wawa tale me vitu na siga ka vakatala tale yani na ruve, na ruve ogo sa sega tale ni lesu mai vua.

¹³ Ena i ka ono na drau ka dua ni yabaki, ena i matai ni siga ni matai ni vula, sa maca vakadua na wai mai na delai vuravura; sa cecega o Noa na i ubi ni waqa ka rai yani, sa dina sara, sa mamaca tu o vuravura.

¹⁴ Ena i ka ruasagavulu ka vitu ni siga ni karua ni vula, sa mamaca sara na qele.

¹⁵ Na Kalou sa vosa vei Noa ka vaka,

¹⁶ "Lako tani mai na waqa, o iko, kei iratou na luvemu tagane, o watimu kei iratou na vugomu.

¹⁷ "Me ra lako tani mai vata kei iko na veika bula kece sa vakalewe, na manumanu vuka, na bulumakau kei na veika kece sa qasi voli e delai vuravura, me ra mai vakalewelevutaki ira e vuravura, me ra mai yaga vakalevu ka tubu talega me levu."

¹⁸ Sa curu ki tuba o Noa kei iratou na luvena tagane, o watina kei iratou na vugona.

¹⁹ Na manumanu kece, na veika kece e qasi voli e delai vuravura, na manumanu vuka, me vaka na nodra dui kawa, era sa lako tani mai na waqa.

²⁰ Sa tara o Noa e dua nai cabocabo ni soro vei Jiova, ka taura mai na veimanumanu savasava kei na veimanumanu vuka e savasava, ka vakacabora me i soro kama ena i cabocabo ni soro.

²¹ O Jiova, sa boica nai boi kamikamica. Sa qai tukuna ga e Lomana, "Au na sega tale ni rukaka na qele ena vuku ni tamata, e dina mada ga ni sa cala tu na vakanananu ni yalo ni tamata mai na gauna e se cauravou kina. Au na sega ni vakarusa tale e dua na ka bula me vaka Au sa vakayacora oti.

²² "Baleta ni se tiko ga na vuravura, na kakaburaki kei na tatamusuki, na batabata kei na katakata, na vulai liliwa kei na vulai katakata, na siga kei na bogi ena sega ni oti."

CHAPTER 9

Na Kalou sa vakalouvinakataki Noa kei iratou na luvena, ka tukuna vei iratou, "Mo dou yagavakalevu ka vuavuai, mo dou vakalevutaki kemudou ka vakatawai vuravura.

² "Na manumanu kece ni vanua kei na manumanu vuka kece kei na ka kecega sa yavavala e delai vuravura, kei na ika kece ni loma ni wai, era na rerevaki kemudou ka taqayataki kemudou. Era sa soli kece ki na ligamudou.

³ "Na veika kecega e bula ka yavavala era na kakana vei kemudou. Au sa solia vei kemudou na ka kecega wili kina na veimataqali co.

⁴ "Mo dou kua ga ni kania vata na lewena kei na bula, oqori na kena dra.

⁵ "Ena vuku ni nomu drabula, Au na vakataroga; mai na ligadra na manumanu kila, mai na ligadra talega na tamata. Mai na ligadra kecega na veitacini, Au na taroga mai kina na bula ni dua na tamata.

⁶ "O koya sa vakadavea na dra ni tamata, na tamata talega ena vakadavea na nona dra; ena veiucui e Vakalou, na Kalou sa bulia kina na tamata.

⁷ Io, veikemudou, mo dou yaga ga vakalevu ka vuavuai ka tubu me lewe levu; me sega o vuravura ka tubu tikoga kina."

⁸ Na Kalou sa qai vosa vei Noa kei iratou na luvena ka vaka:

⁹ "Ena Vukuqu, Au sa tauyavutaka oqo na Noqu veiyalayalati vata kei iko kei ira na nomu kawa era na muri mai,

¹⁰ "Kei na ka bula kecega sa tiko vata kei iko, na manumanu vuka, na bulumakau, na manumanu kecega ni vanua era sa tiko vata kei iko, o ira kecega sa lako tani mai waqa.

¹¹ "Au na vakatauyavutaka na Noqu veiyalayalati vata kei iko: ena sega tale, sa na sega ni vakarusai tale o vuravura ena waluvu."

¹² Na Kalou sa tukuna: "Oqo nai vakatakilakila ni veiyalayalati Au sa cakava vei kedaru, kei na veika bula kecega sa tiko vata kei iko, ki nai tabatamata e sega ni mudu:

¹³ "Au sa na tuvana na Noqu drodrolagi ena vei o, mei vakatakilakila ni veiyalayalati mai vei Au kei vuravura.

¹⁴ "Ni sa yaco, Me'u kauta mai na vei o e delai vuravura, ka sa raici na drodrolagi ena vei o;

¹⁵ "Au na nanuma na Noqu veiyalayalati ena kedaru maliwa kei na veika bula kece sa vakalewe; na wai ena sega tale ni waluvu me vakarusa na veikabula e vuravura.

¹⁶ "Na drodrolagi ena tiko ga ena vei o, Au na vakaraica yani Me'u vakananuma kina na veiyalayalati e sega ni mudu Nona na Kalou kei na veika bula kecega e vuravura."

¹⁷ Na Kalou sa qai tukuna vei Noa, "Oqo nai vakatakilakila ni veiyalayalati Au sa tauyavutaka vei Au kei na ka bula kecega era sa tiko e vuravura."

¹⁸ O iratou na luvei Noa sa lako tani mai na waqa, o Semi, Ame kei Jevica. O Ame sa tamadra na kai Kenani.

¹⁹ O iratou oqo na luve i Noa, sa vakatawani kina o vuravura taucoko.

²⁰ O Noa, sa tekivu me teivaka na vanua, sa vaka veivaini o koya.

²¹ Sa gunu waini o koya, sa mateni kina ka sa luvawale ni sa davo moce tu ena nona valelaca.

²² O Ame na tamadra na kai Kenani, sa raici tamana ni sa luvawale tu, sa qai tukuna veirau na tacina e tautuba.

²³ O Semi kei Jevica, e rau sa taura e dua nai sulu ka biuta e tabadrau, e rau sa lako vakanadaku ka ubia na luvawale nei tamadrau. E rau sa rai tani tuga " me rau kua ni raica kina na luvawale nei tamadrau.

²⁴ Ni sa oti na nona mateni o Noa, sa qai kila na veika sa cakava o Ame vua.

- ²⁵ Sa qai tukuna: "Me rukaki o Kenani; na nodra dauveiqaravi na dauveiqaravi, oqo o koya vei ira na tacina."
- ²⁶ Sa qai tukuna tale, "Me kalouvinaka o Jiova na Kalou i Semi, ka me nona dauveiqaravi o Kenani."
- ²⁷ Na Kalou talega me vakalevutaki Jevica, ka me tiko e vale nei Semi, me nona dauveiqaravi o Kenani."
- ²⁸ Sa bula tale tiko o Noa ni sa oti na waluvu me tolu na drau limasagavulu na yabaki.
- ²⁹ Na veisiga kece ni bula nei Noa sa ciwa na drau limasagavulu na yabaki, ka sa qai mate yani.

CHAPTER 10

- O**qo na veikawa nodratou na luvei Noa: O Semi, o Ame kei Jevica. O ira oqo sa sucu ni oti na waluvu.
- ² O ira na luvei Jevica tagane oqo: O Qoma, Mekoki, Madai, Javana, Tubali, Mesake, kei Tirasa.
- ³ O iratou na luvei Qoma tagane oqo: O Asakenasa, Rifaci, kei Toqama.
- ⁴ O iratou na luvei Javana tagane oqo: O Ilaisa, Tasisi, Kitimi, kei Dodanimi.
- ⁵ Mai vei ira oqo, o ira na tamata ni veibaravi ni kai matanitu tani, era sa wasei tani mai na nodra vanua, o ira vakayadua me vaka na nodra dui vosavosa, me vaka na nodra dui vuvale kei na nodra dui vanua.
- ⁶ O ira na luvei Ame tagane oqo: O Kusi, Misirami, Puti kei Kenani.
- ⁷ O ira na luvei Kusi tagane oqo: O Seba, Avila, Sebata, Raema kei Sabeteka; kei na luvei Raema tagane, o Seba kei Didani.
- ⁸ O Kusi sa vakasucumi vua, o Nimirote; sa tekivu me tamata qaqa mai e vuravura.
- ⁹ Sa tamata qaqa ni vakasasa ena mata i Jiova; oqo sa tukuni kina, "Me vakataki Nimirote ena mata i Jiova."
- ¹⁰ Nai tekitekivu ni nona matanitu sai Pepeli, o Ereki, o Akadi kei Kalanei, ena vanua o Sina.
- ¹¹ Mai kea, sa lako yani ki Asiria ka tarai Ninive cake, o Reopoci Uri, Kela,
- ¹² Kei Riseni, ena kedrau maliwa o Ninive kei Kela (na koro levu).
- ¹³ O Misirami sa vakasucumi vua o Ladimi, Ananimi, o Leabimi, o Navitaimi,
- ¹⁴ O Pacurusimi, kei Kasuluimi (era sa basika mai vei koya na Filisitia kei na Kapatorimi).
- ¹⁵ O Kenani sa vakasucumi vua o Saitoni na nona ulumatua kei Eci;
- ¹⁶ Na Jepusaiti, na Amoraiti, kei na Kirikisaiti;
- ¹⁷ Na Ivaiti, na Arakaiti kei na Sainaiti;
- ¹⁸ Na Arivadaiti, na Semaraiti kei na Ametaiti. Era sa qai tawase na vuvale nei Kenani, ni oti oqo.
- ¹⁹ Nai yalayala nei Kenani, sa tekivu mai Saitoni, ni o sa lako yani ki Kerari, me yaco sara i Qasa, ka lako sara i Sotoma, Komora, Adama kei Seboimi me yaco sara ki Lasa.
- ²⁰ Oqo o ira na luve i Ame, me vaka na nodra veivuvale, me vaka na nodra i vosavosa ena nodra vanua, ena nodra matanitu.
- ²¹ Era sa vakasucumi talega na gone vei Semi, na tamadra na luvei Eba, na taci Jevica na qase.
- ²² O ira na luvei Semi oqo: O Ilama, Asuri, Afakisati, Ladi kei Erami.

- ²³ O ira na luvei Erami oqo: O Usi, Uli, Qesa kei Masi.
- ²⁴ O Afakisati sa vakasucumi vua o Sala kei Eba sa vakasucumi vei Sala.
- ²⁵ Sa vakasucumi vei Eba e rua na luvena tagane na yacana e dua o Veleki (ni nona gauna sa tawase kina o vuravura) kei Joketani na tacina.
- ²⁶ Sa vakasucumi vei Joketani o Alemodidi, Selefa, Asemaveci, Jera,
- ²⁷ Adorami, Usali, Dikala,
- ²⁸ O Obala, Abimaele, Seba,
- ²⁹ O Ofiri, Avila kei Jobaba. O ira kece oqo na luvei Joketani.
- ³⁰ Na vanua era tiko kina mai Mesa, ena vanua vaka ki Sefara, na ulunivanua mai na tokalau.
- ³¹ O ira oqo na luvei Semi, me vaka na nodra dui vuvale, me vaka na nodra dui vosavosa, ena nodra vanua, me vaka na nodra veimatanitu.
- ³² Sai ira oqo na vuvale nei Noa, me vaka na nodra dui taba-tamata ena nodra dui yasana, eke era sa dui wasei kina na veimatanitu e vuravura ni oti na waluvu.

CHAPTER 11

Na vuravura taucoko sa dua ga na kena vosa ka sa dua talega na kena i vosavosa.

- ² Sa qai yaco, ni ra sa lako tiko mai na tokalau, era sa kunea sara e dua na buca ena vanua o Sina, ka era sa tiko sara kina.
- ³ Era sa veivosaki vakai ira ka vaka, "Me da sa buli vatutuva mada ka kuvuya vakavinaka." Sa tu vei ira na veika me buli kina na vatutuva oqo.
- ⁴ Era sa tukuna sara, "Ni lako mai, meda tara mada e dua na noda koro kei na dua na vale vakaitaba, na delana me tiko mai lomalagi; me kilai kina na yacada, de, eda na qai vakasesei yani ena matai vuravura taucoko."
- ⁵ Sa lako sobu mai o Jiova me raica na koro kei na vale vakaitaba, o koya era sa tara tiko na tamata.
- ⁶ Sa tukuna o Jiova, "Era sa dua ga na tamata, ka sa dua ga na nodra vosa. Raica oqo na veika era sa tekivu mera cakava, sa sega na veika e tiko tale, me na tarova na veika era sa nakita.
- ⁷ "Mai, Medatou lako sobu ka vakasesea na nodra vosa, me ra kakua ni veikilai vosavosa kina."
- ⁸ O Jiova sa vakacemuri ira tani mai kea ki na veiyasai vuravura kece, sa mai tu vakadua na tarai cake ni koro.
- ⁹ Sa vakayacani na koro o ya me Pepeli, baleta, ni o Jiova sa vakasesea na nodra vosa kecega e vuravura. Mai kea talega sa wasewasei ira yani kina ki vuravura taucoko.
- ¹⁰ Oqo na kawa tamata i Semi. O Semi sa yabaki dua na drau ni sa vakasucumi vua o Afakisati, oqori ni sa oti e rua na yabaki mai na waluvu.
- ¹¹ Ni sa sucu oti o Afakisati, sa bula tale tiko o Semi me lima na drau na yabaki, ka sa so tale na luvena tagane kei na luvena yalewa.
- ¹² O Afakisati sa yabaki tolusagavulu ka lima ni sa sucu o Sala.
- ¹³ Sa sucu oti o Sala, sa bula tale tiko o Afakisati me yabaki va na drau ka tolu, ka sa so tale na luvena tagane kei na luvena yalewa.
- ¹⁴ Sa yabaki tolusagavulu o Sala ni sa sucu o Eba.
- ¹⁵ Sa bula tiko o Eba me va na drau ka tolu tale na yabaki ka sa so tale na luvena tagane

kei na luvena yalewa.

¹⁶ Sa yabaki tolusagavulu ka va o Eba ni sa sucu o Veleki.

¹⁷ Ni sa sucu oti o Veleki, sa bula tale tiko o Eba me va na drau tolusagavulu na yabaki ka sa so talega na luvena tagane kei na luvena yalewa.

¹⁸ Sa yabaki tolusagavulu o Veleki ni sa sucu o Reu.

¹⁹ Ni sa sucu oti o Reu, sa bula tale tiko o Veleki me rua na drau ka ciwa na yabaki ka sa sucu tale eso na luvena tagane kei na luvena yalewa.

²⁰ O Reu sa yabaki tolusagavulu ni sa sucu o Seruki.

²¹ Ni sa sucu oti o Seruki, sa bula tale tiko o Reu me rua na drau ka vitu na yabaki ka sa sucu tale eso na luvena tagane kei na luvena yalewa.

²² Sa yabaki tolusagavulu o Seruki ni sa sucu o Neori.

²³ Ni sa sucu oti o Neori, sa bula tale tiko o Seruki me rua na drau na yabaki, era sa sucu talega eso na luvena tagane kei na luvena yalewa.

²⁴ Sa yabaki ruasagavulu ka ciwa o Neori, ni sa sucu o Tera.

²⁵ Ni sa sucu oti o Tera, sa bula tale tiko o Neori me dua na drau tinikaciwai ka sa so tale na luvena tagane kei na luvena yalewa.

²⁶ Sa yabaki vitusagavulu o Tera ni ratou sa sucu o Eparama, Neori kei Arana.

²⁷ Oqo na kawa nei Tera: Sa vakasucumi vei Tera o Eparama, Neori kei Arana. Mai vei Arana sa kune kina o Loti.

²⁸ Sa mate o Arana ena mata i tamana o Tera, ena nona vanua mai Uri e Kalitia.

²⁹ E rau sa vakawati o Eparama kei Neori, na yaca ni wati Eparama o Serai kei na wati Neori o Milika, na luvei Arana yalewa, na tamai Milika, kei Isika.

³⁰ Sa yava o Serai ka sega na luvena.

³¹ O Tera sa kauti rau na luvena o Eparama kei makubuna o Loti na luvei Arana, o na vugona o Serai na wati Eparama. E ratou sa lako tani mai kea, ka lako ki na vanua o Kenani, ka e ratou sa mai tiko e Arana.

³² Na veisiga taucoko nei Tera sa rua na drau ka lima na yabaki, ka sa mate mai Arana o Tera.

CHAPTER 12

O Jiova sa tukuna vei Eparama: "Mo lako tani mai na nomu vanua, mai vei ira na wekamu, mai na vale nei tamamu, ki na vanua Au na vakaraitaka vei iko.

² "Au na cakava mo matanitu levu; o iko talega na veivakalouvinakataki.

³ "Au na vakalouvinakataki ira sa vakalouvinakataki iko, Au na rukaki ira sa rukaki iko; mai vei iko na veivuvale kecega e vuravura era na vakalouvinakataki."

⁴ Sa lako o Eparama me vaka sa vosa kina vua o Jiova, sa lako vata kei koya o Loti. Sa yabaki vitusagavulu ka lima o Eparama ni sa lako tani mai Arana.

⁵ Sa kauti Serai o Eparama kei Loti na luvei tacina kei na veika kece e taukena era sa soqona mai kei ira na tamata era sa nona mai Arana. Era sa lako ki na vanua o Kenani. Era sa yaco mai Kenani.

⁶ Sa lako curuma mai na vanua o Eparama me yaco sara i Sikemi ena vuni teribinici e More. Era sa tiko ena vanua na kai Kenani.

⁷ O Jiova sa basika mai vei Eparama ka tukuna vua, "ki vei ira na nomu kawa, Au sa solia kina na vanua oqo." Sa tara mai kea o Eparama e dua nai cabocabo ni soro vei Jiova, o koya e a basika mai vua.

- ⁸ Sa lako mai kea ki na veiulunivanua ena tokalau kei Peceli, sa vakaduria mai kea na nona vale-laca, e Peceli ena ra kei Ai ena tokalau; mai kea sa tara kina e dua nai cabocabo ni soro ka kaciva na yaca i Jiova.
- ⁹ Sa lako tikoga o Eparama, ka lako vakadodonu tikoga ki na ceva.
- ¹⁰ Sa dua na lauqa levu sa yaco ena vanua, o Eparama sa lako sobu ki Ijipita me la'ki tiko kina ni sa rui levu na lauqa ena vanua.
- ¹¹ Sa qai yaco ni sa voleka yani ki Ijipita, sa tukuna vei Serai na watina, "raica, au sa kila ni o sa rui yalewa rairai totoka.
- ¹² "Ena yaco ni ra sa raici iko na Ijipita, era na tukuna ka vaka, 'Oqo na watina,' era na qai vakamatei au ka mo bula ga o iko.
- ¹³ "Au kerea mo tukuna ni o iko na ganegu, me vinaka kina vei au ena vukumu, me'u bula kina baleti iko."
- ¹⁴ Sa vaka kina ni sa yaco yani ki Ijipita o Eparama, era sa raica na yalewa na kai Ijipita ni sa rui totoka dina.
- ¹⁵ O ira na sauturaga nei Fero era sa raici Serai talega ka vakatututaki koya sara vei Fero. Sa mai kau sara yani na yalewa oqo ki na vale nei Fero.
- ¹⁶ Sa qaravi vinaka o Eparama ena vuku ni yalewa. Sa tu talega na nona sipi, na bulumakau, na asa tagane, o ira na nona dauveiqaravi tagane kei na yalewa kei na kameli.
- ¹⁷ O Jiova, sa vakatubura vei Fero kei na nona vuvale ena mate ca levu baleti Serai na wati Eparama.
- ¹⁸ Sa kacivi Eparama mai o Fero ka taroga, "na cava o sa cakava oqo vei au? Na cava o sega ni tukuna kina vei au ni o koya e watimu?
- ¹⁹ "Na cava o tukuna kina ni 'o koya na ganemu? voleka sara ni'u kauti koya me watiqu. Oqo, tauri koya yani ka lako ena nomu i lakolako."
- ²⁰ Sa solia nai vakaro o Fero me baleti koya, era sa vakatalai koya yani kei Serai na watina kei na ka kecega e nona.

CHAPTER 13

Sa lako tani mai Ijipita o Eparama, kei watina kei na veika kece e nona, kei Loti, mai na Ceva.

- ² Sa vutuniyau sara o Eparama ena manumanu susu, ena siliva kei na koula.
- ³ Sa lako yani ena nona i lakolako mai na ceva me yaco sara ki Peceli " sa yaco sara yani ena vanua ea tiko kina e liu, o ya ena kedrau maliwa o Peceli kei Ai,
- ⁴ ki na vanua e a cakava kina nai cabocabo ni soro. E kea sa kaciva kina o Eparama na yaca i Jiova.
- ⁵ O Loti talega " ni rau a lako vata kei Eparama, sa levu sara na nona manumanu susu kei na nona bulumakau kei na nona veivale laca.
- ⁶ Sa sega ni levu na vanua me rau tiko kina, baleta ni sa rui levu na veika e rau taukena.
- ⁷ Era sa veiqati talega na dauqaravi ira na nodrau manumanu, na nei Eparama kei na nei Loti. O ira na kai Kenani kei ira na Perisaiti era sa tiko ena vanua.
- ⁸ Sa tukuna o Eparama vei Loti, "Raica, me daru kua ni veiqati, se o ira na nodaru dauqaravi manumanu, ni da sa veiwekani voleka.
- ⁹ "Sa sega beka ni tu oqori e matamu na vanua taucoko? Au kerea, me daru sa tawase, kevaka o sa lako ki nai mawi, au na lako ki nai matau, se o lako ki nai matau, au na lako ki

nai mawi."

¹⁰ Sa rai cake o Loti ka raica na buca ena Joritani, ni sa tu na wai e na veiyasana kecega (oqo ni se bera ni vakarusai kina o Sotoma kei Komora) ka sa vaka na were nei Jiova, sa vaka na vanua mai Ijipita ni o lako yani vaka ki Soa.

¹¹ Sa digitaka o Loti na buca ni Joritani " sa lako ki na tokalau o Loti. E rau sa veitawasei.

¹² Sa tiko e Kenani o Eparama, ka sa tiko ena veikoro mai na buca o Loti, sa la'ki birika sara na nona vale-laca e Sotoma.

¹³ O ira na tamata mai Sotoma, era sa tamata i valavala vakasisila sara ka sinai e nai valavala ca vei Jiova.

¹⁴ O Jiova sa qai tukuna vei Eparama ni sa lako tani mai vua o Loti: "Mo rai cake mai na vanua o sa tu kina oqori " ki na vualiku " ki na ceva " ki na tokalau - ki na ra;

¹⁵ "Na vanua kece o sa raica oqori, Au sa solia vei iko kei ira kece na nomu kawa me sega ni mudu.

¹⁶ "Au na cakava vei ira na nomu kawa me ra vaka na kuvu ni soso e vuravura; kevaka e dua na tamata e wilika rawa na kuvu ni soso " ena qai wiliki rawa na nomu kawa.

¹⁷ "Oqo mo tu cake, ka lakova na balavu kei na kena raraba ni vanua Au sa solia vei iko."

¹⁸ Sa tucake o Eparama ka lobika na nona valelaca ka lako yani ka la'ki tiko ena vuni-terebinici e Mamire, oqori e Epironi, sa tara maikea e dua nai cabocabo ni soro vei Jiova.

CHAPTER 14

Sa qai yaco ena veisiga nei Emarafeli na tui Sina, Arioki na tui Elasa, Jadorilaoma na tui Ilima, kei Tidala na tui ni veimatanitu,

² Era sa vala kei Bera na tui Sotoma " Birisa na tui Komora, o Sinabe na tui Atama, Semeba na tui Seboimi kei na tui Bila (oqori o Soa).

³ O ira kece oqo era sa mai sotasota ena buca mai Sidimi (oqori na Waitui Masima).

⁴ E tinikarua na yabaki era sa qaravi Jadorilaoma, ena i ka tinikatolu ni yabaki, era sa via veicoqa ka talaidredre.

⁵ Ena i katinikava ni yabaki, o Jadorilaoma kei ira na tui era sa tiko vata era sa lako mai ka valuti Refaimi e Esitaroci Karenaimi, o ira na Susimi e Ame, o ira na Emimi e Savei Kiriacaimi,

⁶ kei ira na Oraite ena veiulunivanua e Sairi, me yaco sara ki Eli-Perana o ya ena vanua liwa.

⁷ Era sa vuki lesu tale ka lako mai ki Misifata (o ya o Kadesi) ka valuti ira kece na Amalekaiti kei ira na Amoraiti, o ira sa vakaitikotiko e Asesoni Tamari.

⁸ Na tui Sotoma, na tui Komora, na tui Atama, na tui Seboimi kei tui Bela (oqori o Soa) era sa lako yani ka duavata ena i valu mai na buca o Sidimi

⁹ me valuti Jodarilaoma na tui Ilima, Tidala na tui ni veimatanitu, Amarafaele na tui Saina, kei Arioki na tui Elasa " e va na tui kei ira na lima na tui.

¹⁰ Na buca mai Sidimi sa sinai kina na qara dregadregata; o ira na tui ni Sotoma kei Komora era sa dui dro, eso era sa lutu ki na qara ka so era dro ki na veiulunivanua.

¹¹ Era sa taura kece nai yaya vinaka mai Sotoma kei Komora kei na nodra i votavota ka era sa lako yani.

¹² Era sa kauti Loti talega " na luvei taci Eparama, o koya sa tiko mai Sotoma, kei na veika kece e nona, ka lako.

¹³ E dua vei ira sa dro mai, ka mai tukuna vei Eparama na Iperiu, ni sa tiko o koya mai

Mamire ena veivunikau e Amoraiti, na taci Esekoli, na taci Ena, era sa duavata kei Eparama.

¹⁴ Ni sa rogoca o Eparama, sa kau vakavesu na tacina, sa vakayaragitaki ira na tolu na drau tinikalima na nona dauveiqaravi sa vakavulici oti, o ira oqo, era sa sucu ga ena nona loma ni vale, era sa cici muri yani vaka ki Tani.

¹⁵ Sa wasei ira na nona i valu ena bogi. O koya kei ira na nona tamata era cici muri ira na meca me yaco sara ki Oba ena vualiku kei Tamasiko.

¹⁶ Sa kauta lesu mai na vei ka kece nei Loti kei Loti talega, o ira na yalewa kei ira kecega na tamata.

¹⁷ Sa lako yani o tui Sotoma me sotavi koya mai na buca o Savei (oqori na Tui ni Buca) ena nona lesu mai ena nona vakadrukai o Jadorilaoma kei ira na tui era sa tiko vata.

¹⁸ O Melekisateki na tui Salemi sa kauta mai na madrai kei na waini. O koya oqo na bete nei Koya na Kalou Cecere.

¹⁹ Sa vosa vakalouvinakataki Eparama ka vaka: "Me kalouvinaka o Eparama ni Kalou Cecere, Na i Taukei, ka lewa na lomalagi kei vuravura;

²⁰ Me kalouvinaka talega na Kalou sa cecere sara, o Koya sa soli ira na kemu meca e ligamu." Sa solia vua o Eparaama nai sigana (katini) kecega.

²¹ Sa tukuna na tui Sotoma vei Eparama, "Mo soli ira na tamata mai vei au ka kauta kece na veika sa tu oqori."

²² Sa sauma yani o Eparama vei tui Sotoma, "Au sa laveta oti na ligaqu vei Jiova, na Kalou Cecere, nai Taukei kei lomalagi kei vuravura,

²³ "Ni'u na sega ni kauta e dua na ka, mai nai vesu ni vava, au na sega ni kauta e dua na ka e nomu, de o na tukuna, 'Au sa vaka vutuniyautaki Eparama'"

²⁴ "Vakavo walega na veika era sa kania na cauravou, nai votavota ni tamata era sa lako vata kei au: O Ana, o Esikoli, kei Mamire; me ratou kauta na nodratou i votavota."

CHAPTER 15

Ni sa oti oqo, sa lako mai na vosa i Jiova vei Eparama ena raivotu ka tukuna, "Mo kua ni rere Eparama, oi Au na nomu i sasabai, kei na nomu i votavota e levu sara."

² Sa tukuna mai o Eparama, "I Jiova na noqu Kalou, na cava o ni na solia vei au, sa sega na luvequ, na kawa ga ni noqu o Iliesa na kai Tamasiko?"

³ Sa tukuna tale o Eparama, "Raica o ni sa sega ni solia vei au na kawa: me dua ga e sucu e noqu vale me noqu kawa!"

⁴ Sa qai lako tale mai vua na vosa i Jiova ka vaka: "O Iliesa ena sega ni nomu kawa, e dua ga ena lako mai ena yagomu dina ena wili me nomu kawa."

⁵ O Jiova sa qai kauti koya i tuba ka tukuna, "Mo rai mada i lomalagi ka wilika mada na veikalokalo, kevaka e rawa ni o wilika ira," sa tukuna tale vua, "Era na vaka oqori na nomu kawa."

⁶ Sa vakabauti Jiova o Eparama, na Kalou sa wiliki Eparama me yalododonu.

⁷ Na Kalou sa vosa vei Eparama ka vaka, "Oi Au o Jiova, o Koya sa kauti iko mai Uri e Kalitia, Me'u solia vei iko na vanua oqo mo taukena."

⁸ Sa sauma yani o Eparama, "I Jiova na Kalou me'u kila vakacava ni'u na taukena?"

⁹ Na Kalou sa sauma vei Eparama, "Kauta mai vei Au e dua na luve ni bulumakau yabaki tolu, e dua na me yalewa yabaki tolu, e dua na luve ni sipi yabaki tolu, e dua na ruve dina kei na dua na ruve kawa vata."

- ¹⁰ Sa kauta kece mai oqo o Eparama vei Jiova musuka wase rua na manumanu kece ka sega ga na ruve e rua oqo.
- ¹¹ Ni ra sa vuka sobu mai na tuivucilevu me ra mai kana, sa cemuri ira tikoga o Eparama.
- ¹² Ni sa dromu sobu na siga, sa tarai Eparama e dua na via moce levu, sa yaco mai vua e dua na rere kei na butobuto levu.
- ¹³ Na Kalou sa tukuna vei Eparama, "Mo kila oqo " ni o ira na nomu kawa era na vulagi ena vanua oqo, o koya sa sega ni nodra, era na qaravi ira, era na vakararawataki kemuni me va na drau na yabaki.
- ¹⁴ "Na matanitu talega era na qarava, Au na veilewaitaki ira " ni oti o ya era na qai sereki mai kei na veika era na taukena, ena levu sara.
- ¹⁵ "O iko, o na lako vei ira na tamamu ena vakacegu. O na buluti ni o sa qase vinaka sara.
- ¹⁶ "Ena i kava ni tabatamata, era na qai lesu tale mai eke, baleta na nodra talaidredre vakasisila na Amoraiti e se bera ni taucoko."
- ¹⁷ Sa oti oqo, sa qai dromu na matanisiga, sa butobuto sara, sa dua na lovo sa kuvu tiko, kei na yameyame sa caudre tiko, sa lako voli ena kedra maliwa na lewe ni manumanu.
- ¹⁸ Ena siga vata ga o ya, sa cakava kina e dua na veiylalayalati o Jiova kei Eparama ka vaka: "Kivei ira na nomu kawa Au sa solia kina na vanua oqo, mai na uciwai mai Ijipita ki na Uciwai levu na Uferetisi "
- ¹⁹ "Na Kenaiti, na Kenaseraiti kei na Kadomonaiti,
- ²⁰ "Na Itaiti, na Perisaiti kei na Refaimi,
- ²¹ "Na Amoraiti, na Kenaninaiti, na Qeviqasaiti kei na Jepusaiti."

CHAPTER 16

- O** Serai na wati Eparama, e se sega tikoga ni vakasucuma e dua na gone. Sa tiko vei koya e dua na yalewa dauveiqaravi ni Ijipita, na yacana o Eka.
- ² Sa tukuna o Serai vei Eparama, "Raica o Jiova sa tarovi au me'u vakaluvuni, au kerea mo curumi koya na noqu dauveiqaravi, me dua kina na noqu gone mai vua." Sa vakaio sara ga o Eparama ki na vosa nei Serai.
- ³ O Serai na wati Eparama sa kauti Eka mai ka solia vei Eparama me rau veiwatini, oqo ni sa oti e tini na yabaki ena nona tiko e Kenani o Eparama.
- ⁴ Sa curumi Eka o Eparama, ka sa kunekune sara o Eka, sa mani dokadoka kina na matana.
- ⁵ Sa tukuna o Serai vei Eparama, "Sa baleti au ga na noqu cala, baleta ni'u soli Eka ki lomaseremu, ni sa kila o koya ni sa kunekune tiko, sa beci au vakalevu na matana. Me qai lewa o Jiova ena vukudaru."
- ⁶ Sa tukuna o Eparama vei Serai, "Sa tikoga e ligamu na nomu vada; mo cakava vua na veika ga o vinakata." Ni sa cakacaka vakaukauwa vua o Serai, sa qai yaco me sa dro yani na nona vada, mai vua.
- ⁷ Na Agilosu i Jiova sa raici Eka ena dua na mata ni wai ena vanua liwa, oqo, ena sala vaka ki Suri.
- ⁸ Sa tukuna sara, "I Eka na dauveiqaravi nei Serai, o lako tu mai vei, o lako tiko i vei?" Sa sauma mai, "Au sa dro tiko mai vua na noqu marama o Serai."
- ⁹ Na Agilosu i Jiova sa tukuna vua, "Mo lesu tale vua na nomu marama ka vakamalumalumutaki iko e ligana."
- ¹⁰ Na Agilosu i Jiova sa tukuna vua, "Au na vakalewevuqataka na nomu kawa me ra na

sega ni wili rawa."

¹¹ Na Agilosu i Jiova sa tukuna tale vua, "Raica, o sa tiko vata kei na gone, o na vakasucuma e dua na gone tagane, mo vakayacani koya o Isimeli, baleta ni sa rogoca na nomu vakararawataki o Jiova.

¹² Ena tamata kila o koya, na ligana ena veivala kei ira na tamata kecega, kei na ligadra na tamata kecega era na veivala kei na ligana. Ena tiko o koya e matadra na tacina."

¹³ Sa qai masuta na yacai Jiova, o koya sa vosa vua, Sai-Kemuni-Na-Kalou-Sa-Rai tiko ni sa tukuna, "Au sa raici koya beka, o Koya sa raici au talega?"

¹⁴ Sa vakayacani na mataniwai o ya me Bea-Laei- Roi, oqo ena kedrau maliwa o Ketesa kei Bereti.

¹⁵ O Eka sa vakasucuma vei Eparama e dua na gone tagane, na gone sa vakasucuma oqo o Eka, sa vakayacani koya o Eparama me o Isimeli.

¹⁶ Sa yabaki walusagavulu ka ono o Eparama ni sa vakasucuma vua o Eka, na gonetaganane sa vakayacani o Isimeli.

CHAPTER 17

Ena gauna sa yabaki ciwasagavulu ka ciwa sa basika vua o Jiova ka tukuna vua, "O'i Au na Kalou Kaukauwa, mo lako vakadodonu e mataqu ka mo kakua ni cala.

² "Au na cakava na Noqu Veiyalayalati, o Au kei iko, Au na vakalevutaka sara na nomu kawa."

³ Sa cuva vakatoboicu o Eparama, ka rau sa veivosaki kei na Kalou ka vaka:

⁴ "Mai vei Au, raica, na Noqu Veiyalayalati sa tiko vata kei iko, o na tamadra na veimatanitu.

⁵ "Ena sega ni yacamu tiko o Eparama, oqo sa yacamu o Eparaama, Ni'u sa vakavuna vei iko mo tamadra na veimatanitu.

⁶ "Au na vakayacora vei iko mo vuavuai; Au na vakatubura mai vei iko na veimatanitu, Era na tubu mai vei iko na tui.

⁷ "Au na vakadeitaka na noqu veiyalayalati ena kedaru maliwa kei ira na nomu kawa era na muri mai, ena nodra dui tabatamata, me veiyalayalati e sega ni mudu, me Kalou vei iko kei ira kecega era na muri mai vei iko.

⁸ "Au sa solia talega vei iko kei ira na nomu kawa era na muri mai na vanua oqo dou sa tiko vulagi kina, na vanua kece o Kenani, mo ni taukena me sega ni mudu; oi Au, Me'u nodra Kalou talega."

⁹ Sa tukuna na Kalou vei Eparaama, "O iko, mo maroroya na Noqu veiyalayalati, o iko kei ira kece na nomu kawa ki na nodra i tabatamata kecega.

¹⁰ "Oqo na Noqu veiyalayalati mo na maroroya, ena kedaru maliwa kei ira na nomu kawa era na muri mai: O ira kece na gone era tagane ena kemuni maliwa, me ra cilivi;

¹¹ "Me cilivi na yagomuni vakatagane, oqo mei vakatakilakila ni veiyalayalati ena kedaru maliwa.

¹² "O ira kece sa bogi walu ena nodra sucu mai me ra na cilivi, o ira kece na gone era sucu tagane ena i tabatamata kecega, kei ira na gonetaganane era voli mai ena i lavo ka sega ni mai na nomuni kawa.

¹³ "O koya sucu e vale kei ira sa voli ena i lavo me ra cilivi, na Noqu veiyalayalati oqo me tiko ena yagomuni (lewemuni) me veiyalayalati e sega ni mudu.

¹⁴ "Na gone tagane sa sega ni cilivi, o ira sa sega ni cilivi na lewedra, o koya oqo me qai

muduki tani mai vei ira na kawa, baleta ni sa voroka na Noqu veiyalayalati."

15 Na Kalou sa tukuna vei Eparaama, "Vei Serai na watimu, ena sega ni yacana o Serai, me sa na yacana o Sera.

16 "Au na vakalouvinakataki koya, ka Au na solia talega vei iko e dua na gone tagane mai vua, o koya ena tinadra na veimatanitu Ni'u sa vakalouvinakataki koya, na nodra tui na veitamata era na basika mai vua."

17 Sa cuva vakatoboicu o Eparaama ka dredre ka tukuna e yalona, "Me vakasucumi beka e dua na gone vua e dua sa dua na drau na nona yabaki ni bula? Kei Sera, ni sa yabaki ciwasagavulu, me vakasucuma beka e dua na gone?"

18 Sa qai vosa o Eparaama vua na Kalou ka vaka: "Isa, me bula talega o Isimeli e Matamuni!"

19 Na Kalou sa tukuna mai, "E sega, o Sera na watimu ena vakasucuma e dua na gone tagane, mo vakayacani koya me Aisake; Au na tekivuna na Noqu Veiyalayalati e sega ni mudu vata kei koya kei ira na nona kawa era na muri mai.

20 "Me baleti Isimeli, Au sa rogoci iko, raica Au sa vakalouvinakataki koya, Au na vakavuavuai vinakataki koya, ka Au na vakalewe levu taki koya vakalevu sara. Ena basika mai vua e tinikarua na ravouvou ka Au na cakava me matanitu levu.

21 "Ia na Noqu veiyalayalati Au na tekivutaka mai vei Aisake, o koya ena vakasucuma vei iko o Sera ena gauna vakaoqo ni yabaki vou."

22 Na Kalou sa vakaotia na nona veivosaki kei Eparaama, ka sa lako cake na Kalou mai vei Eparaama.

23 O Eparaama sa kauti Isimeli na luvena, o ira kece sa sucu ena nona vale, o ira kece sa voli ena i lavo, na tagane kece ena vale nei Eparaama, sa cilivi kece na lewedra, nai ubi ni yagodra vakatagane, ena siga vata ga sa vosa kina vua na Kalou.

24 Sa yabaki ciwasagavulu ka ciwa o Eparaama ena gauna sa cilivi kina na lewena, nai ubi ni yagona vakatagane.

25 O Isimeli sa yabaki tinikatolu ena gauna sa cilivi kina na lewena, nai ubi ni yagona vakatagane.

26 Ena siga vata ga o ya, sa cilivi kina o Eparaama kei Isimeli na luvena;

27 kei ira kecega na tagane ena nona vale, o ira sa sucu e vale kei ira sa voli e nai lavo, era sa cilivi vata kei koya.

CHAPTER 18

Sa basika o Jiova vei Eparaama ena vunika ni Mamire, ena nona a dabe tiko ena mata ni nona vale laca, ena katakata ni siga.

2 Sa rai cake ka raica, e tolu na tamata sa tu vata kei koya; ni sa raici iratou, sa cici yani me sotavi iratou, sa cuva sobu ki na qele,

3 Ka tukuna, "Noqu turaga kevaka au sa kune loloma e Matamuni, mo ni kua ni lako sivia na Nomuni tamata."

4 "Me kau mada mai e dua na wai me sava kina na yavamudou, ka dou vakacegu mada ena ruku ni vunika.

5 "Au na kauta mai eso na madrai me vakabulabulataka na yalomudou, ni oti o ya, dou na qai lako, oqo, baleta ni dou sa lako mai vua na Nomudou tamata." E ratou sa tukuna mai, "Mo cakava me vaka o sa tukuna."

6 Sa vakatotolo o Eparaama ki na vale laca vei Sera ka tukuna, "Mo cakava mada

vakatotolo e tolu nai vakarau falawa, bulia eso na keke."

⁷ Sa cici yani o Eparaama ka vakarautaka e dua na luve ni bulumakau vinaka ka solia vua na nona cauravou me vakarautaka vakatotolo.

⁸ Sa kauta mai na bata kei na sucu kei na manumanu sa vakarautaki, ka vakarautaka e matadratou; sa tu vakarau tuga o Eparaama ena ruku ni vunika ni ratou sa kana tiko.

⁹ E ratou sa tukuna vei Eparaama, "E vei o Sera na watimu?" Sa sauma mai, "Oqo ena vale laca."

¹⁰ Sa qai tukuna o Koya, "Au na lesu tale mai vei iko ena gauna ni bula, ka raica, o Sera na watimu ena vakasucuma e dua na gone tagane." (Sa vakarorogo tu o Sera ena mata ni katuba ena dakui koya e vosa tiko.)

¹¹ O Eparaama kei Sera e rau sa qase sara ka sa levu na nodrau veiyabaki; sa sivia talega o Sera na veiyabaki ni vakasucu gone.

¹² Sa cuva ka dredre ga e lomana o Sera ka tukuna, "Au sa qase mai oqo, me'u na ia tale beka na veidomoni, ni sa qase talega o noqu turaga?"

¹³ Sa tukuna mai o Jiova vei Eparaama, "Na cava e dredre kina, o Sera ka tukuna, 'Au na vakasucu beka, ni'u sa qase mai?'

¹⁴ "E dua beka na ka e sa rui dredre vei Jiova? Ena gauna sa lokuci, Au na lesu tale mai vei iko, me vaka na gauna ni bula, o Sera ena vakasucuma mai e dua na gone tagane."

¹⁵ Sa cakitaka o Sera ka tukuna, "Au a sega ni dredre," baleta talega ni sa rere. Sa tukuna mai o Jiova, "E sega, o iko, e a dredre dina!"

¹⁶ E ratou sa tucake na tamata, ka rai yani ki Sotoma, sa lako talega vata kei iratou o Eparaama me raica na nodratou lesu yani.

¹⁷ Sa tukuna o Jiova, "Me'u vunitaka beka vei Eparaama na veika Au na cakava,

¹⁸ "Baleta, ni o Eparaama ena yaco me matanitu levu ka qaqa, na veimatanitu taucoko e vuravura era na vakalouvinakataki mai vua?

¹⁹ "Ni'u sa kilai koya, me rawa kina vua me vakaroti ira na luvena kei ira na nona vuvale era muri koya, me ra muria na sala i Jiova, me ra cakava na ka dodonu kei na lewa, me kauta mai kina o Jiova vei Eparaama na veika sa vosa oti kina vua."

²⁰ Sa qai tukuna tale o Jiova, "Baleta na tagi me baleti Sotoma kei Komora sa rui levu sara, kei nai valavala ca sa rui vakasisila dina,

²¹ "Au na lako sobu oqo, Me'u raica, se, sa dina na veika sa lako cake mai vei Au; ke sega, Au na kila."

²² E ratou sa lako tani mai kea na tamata, ka lako vaka ki Sotoma, o Eparaama e se tu ga ena mata i Jiova.

²³ Sa lako voleka mai o Eparaama ka tukuna, "O ni na vakarusai ira vata na yalododonu kei ira nai valavala ca?

²⁴ "Kevaka mada ga era sa tiko ena koro e limasagavulu na yalododonu " o ni na vakarusa vata kei ira na yalododonu oqo?

²⁵ "E sega ni dodonu vei Kemuni oqo, Mo ni vakarusai ira vata na yalododonu kei ira na i valavala ca, me ra vaka kina nai valavala ca na yalododonu " me yawa sara vei Kemuni oqo. Me kua beka ni lewa vakadodonu na Turaga ni lewa levu kei vuravura?"

²⁶ Sa tukuna mai o Jiova: "Kevaka Au sa kunea e Sotoma e limasagavulu na tamata yalododonu, Au na sega ni vakarusa na koro ena vukudra na lewe limasagavulu na yalododonu oqo."

²⁷ Sa vosa tale yani o Eparaama ka vaka, "O au sa vaka ga na kuvu ni soso kei na dravusa, o cei o au me'u vosa vei Jiova:

- ²⁸ "Kevaka mada ga me vasagavulu ka lima na tamata yalododonu, o ni na vakarusa tikoga na koro?" Sa tukuna mai o Jiova, "Kevaka Au sa raica kina e vasagavulu ka lima na tamata yalododonu, Au na sega ni vakarusa na koro."
- ²⁹ Sa vosa tale vei Jiova o Eparaama, "Kevaka mada ga sa kune kina e vasagavulu na yalododonu?" Sa sauma mai o Jiova, "Au na sega ni cakava ena vukudra na vasagavulu oqori."
- ³⁰ Sa tukuna tale, "Me kua ni cudru mada o Jiova, au na qai vosa: Kevaka mada ga sa kune kina e tolusagavulu na yalododonu?" Sa sauma yani o Jiova, "Au na sega ni cakava ena vukudra na tolusagavulu na yalododonu oqori."
- ³¹ Sa tukuna tale, "Oqo sa na bale ga vei au, au na vosa yani oqo vei Jiova: vakacava ke ruasagavulu na tamata yalododonu era kune ena koro?" Sa tukuna mai o Jiova, "Au na sega ni vakarusa."
- ³² Sa tukuna tale, "Me kua ni cudru o Jiova, me'u vosa tale vakadua ga, vakacava ke kune kina e tini na yalododonu?" sa tukuna mai o Jiova, "Au na sega ni vakarusa ena vukudra na lewe tini oqori."
- ³³ Sa lako sara yani o Jiova ena Nona sala ni sa vosa oti vei Eparaama " ka sa lesu tale o Eparaama ki na nona tikina.

CHAPTER 19

E rua na Agilosu sa lako mai Sotoma ena yakavi, o Loti sa dabe tiko ena matamata mai Sotoma. Ni sa raici rau o Loti, sa lako yani me sotavi rau, sa cuva ka vakarokoroko vei rau.

- ² Sa tukuna sara, "Oqo, oi kemudrau na noqu turaga, drau lako mai ki na nona vale na nomuni tamata ka vakacegu mada kina ena bogi oqo, mo ni mai savata mada na yavamuni, ka qai yadra ena mataka caca ka gole yani." E rau sa tukuna, "E sega, keirau na moce tuga ena saqata."
- ³ Sa cikevi rau vakaukauwa, ka rau sa lako mai ki na nona vale. Sa cakava veirau e dua nai vakayakavi, ka vavia veirau na madrai sega ni vakaleveni ka rau sa kana sara.
- ⁴ Ni se bera ni rau davo sobu me moce, o ira na tagane ena koro, o ira na tagane e Sotoma, kece, o ira na qase kei ira na gone " o ira kece mai na vei tikina, era sa mai vakavolivolita na vale ka tagava.
- ⁵ Era sa kaci yani vei Loti ka tukuna, "E vei oi rau na tamata e rau sa lako mai vei iko ena bogi oqo? Kauti rau mai tuba me keimami mai tulevu taki rau mada."
- ⁶ Sa lako yani ki tuba o Loti vei ira na tamata ka sogota na katuba mai dakuna;
- ⁷ Ka tukuna, "Au kerei kemuni na taciqu, mo ni kua na cakava na ka vakasisila oqo!
- ⁸ "Raica sa rua tiko na luvequ yalewa, era se bera ni kila na tagane, me'u kauti rau mai vei kemuni ka cakava vei rau na veika ga o ni vinakata; me kua ga vei rau na noqu vulagi oqo " ni oqo ga na vuna e rau mai vakaruru kina ena noqu vale."
- ⁹ Era sa tukuna mai, "Mo tu vakasuka," era sa tukuna tale, "O koya mada ga oqo, e se qai lako vou mai, ka sa via mai turaganilewa sara, keimami na cakava vaka ca sara vei iko, mai vei rau na rua oqori." Era sa vakaukauwataki Loti, me baleti rau na nona vulagi, ka sa voleka sara na kabasu mai na katuba.
- ¹⁰ Oi rau na tamata (Agilosu) e rau sa dodoka yani na ligadrau, ka dreti Loti mai ki loma ni vale ka sogota na katuba.
- ¹¹ E rau sa samuti ira na tamata ena mataboko, o ira kece sa tu ena mata ni katuba. O ira na lelevu kei ira na lalai, sa dredre kina me ra kila se e vei na katuba ni vale.

- ¹² E rau sa tukuna na tamata (Agilos) vei Loti, "Sa tiko tale e dua na wekamu eke? Na vugomu, se luvemu tagane se luvemu yalewa, se o cei ga sa tiko ena koro " me ra kautani yani!
- ¹³ "Ni keirau na vakarusa na vanua oqo, baleta ni sa lako cake yani vei Jiova na veika ca ni vanua oqo " sa talai keirau mai kina o Jiova me vakarusa."
- ¹⁴ Sa lako yani o Loti me vosa vei rau na vugona tagane (oi rau na watidrau na luvei Loti yalewa) "Drau tucake ka dro yani " o Jiova ena vakarusa na vanua oqo!" Vei rau na vugona " sa vaka ga e veiwali tiko o Loti.
- ¹⁵ Ni sa kida mai na mataka, e rau sa vakatotolo taki Loti na Agilos ka tukuna, "Tucake, taura na watimu kei rau na luvemu yalewa, de dou qai kama vata ena vakarusai ni koro oqo."
- ¹⁶ Ni se vakaberabera tikoga, na agilos, sa taura na ligana, na ligai watina kei na ligadrau na luvena yalewa, ni sa rui lomani koya o Jiova, e rau sa kauti koya mai ka sereki koya ena taudaku ni koro.
- ¹⁷ Sa qai yaco ni ratou sa kau mai ki taudaku ni koro, sa qai tukuni vua, "Dro mo bula " kua ni rai tale i muri se mo vakacegu ena buca. Dro ki na veiulunivanua, de o na vakarusai talega."
- ¹⁸ Sa tukuna yani o Loti, "Isa noqu turaga, me kua oqori!
- ¹⁹ "Sa kune loloma na nomuni tamata e matamuni; o ni sa vakalevutaka na Nomuni loloma o ni sa vakaraitaka, ena Nomuni vakabulai au; au sa sega ni rawa ni dro ki na veiulunivanua " de ra qai toboki au na ca ka vakamatei au.
- ²⁰ "Sa voleka na koro oqo me'u dro kina, e koro lailai ga me'u dro kina, me bula kina na yaloqu."
- ²¹ Sa tukuna mai na Agilos vua, "Raica, Au sa totaki iko ena vuku ni ka oqo. Au na sega ni vakarusa na koro oqo, o sa digitaka mo dro kina.
- ²² "Totolo sara dro yani kina, Au na sega mada ni cakava e dua na ka me yacova ni dou sa yaco kina." Sa yaca ni koro o ya o Soa.
- ²³ Sa cadra na siga e vuravura ni sa curu yani ki Soa o Loti.
- ²⁴ Sa qai vakatauca o Jiova na kuvu kama, kei na bukawaqa e Sotoma kei Komore, mai vei Jiova mai lomalagi.
- ²⁵ O Jiova sa vuaviritaka na veikoro oqori, na veibuca kei ira kece na lewe ni koro kei na veika sa tubu mai na qele.
- ²⁶ O watina sa rai lesu me raici Loti, ka sa yaco me duru vatu (masima).
- ²⁷ Sa lako vaka mataka o Eparaama, ena vanua sa tu kina o koya ena mata i Jiova.
- ²⁸ Sa rai yani vaka ki Sotoma kei Komora, kei na veivanua vaka ki na buca, ka sa raica na kubou ni vanua sa vaka na kubou ni dua na kama levu.
- ²⁹ Sa qai yaco ni sa vakarusa oti na Kalou na veikoro kece mai na buca, na Kalou sa qai nanumi Eparaama, ka sa qai vakatalai Loti tani mai na Nona vuaviri oqo, ni sa vuaviritaka na veikoro sa tiko kina o Loti.
- ³⁰ Sa lako tani mai Soa o Loti ka la'ki tiko ena veiulunivanua vata kei rau na luvena yalewa. Ni sa rere ni tiko e Soa. E ratou sa la'ki tiko ena vei qaravatu.
- ³¹ Sa tukuna o koya e qase veirau na yalewa vei koya e gone, "Sa qase o tamadaru, sa sega na tagane me mai curumi kedaru me vaka na kena i valavala e vuravura.
- ³² "Me daru vakamatenitaki tamadaru ena waini, ka me daru curumi kina mai vua, me daru maroroya kina na kawa mai vei tamadaru."
- ³³ E rau sa vakagunuvi tamadrau ena waini ena bogi o ya, sa lako yani o koya e qase ka

vakacurumi tamana vua. Sa sega ni kila o tamana na nona lako yani kei na nona lesu mai.

³⁴ Ena siga ka tarava, sa tukuna na qase vua na tacina gone, "Au sa vakacurumi tamaqu oti vei au ena bogi, oqo me daru cakava tale na waini, me gunu ena bogi oqo, ka mo lako yani, ka vakacurumi koya vei iko me maroroi kina na kawa mai vei tamadaru."

³⁵ E rau sa vakagunuvi tamadrau ena bogi o ya. Sa tucake yani o koya e gone, ka la'ki vakacurumi tamana vua. Sa sega ni kila o tamana na nona lako yani kei na nona lesu mai.

³⁶ Oi rau ruarua na luvei Loti yalewa oqo, e rau sa vakagone mai vei tamadrau.

³⁷ Sa vakasucuma e dua na gone tagane o koya e qase, ka sa vakayacani me o Moape; o koya sa tamadra na Moape me yacova na siga oqo.

³⁸ O koya talega sa gone veirau, sa vakasucuma e dua talega na gone tagane, ka sa vakayacani me Peni-Ame (Peniame). O koya oqo na tamadra na Amoni me yacova na siga oqo.

CHAPTER 20

Sa lako yani o Eparaama mai kea vaka ki na ceva me tiko ena kedrau maliwa o Ketesa kei Suri ka lako sara yani ki Kerari.

- ² Sa tukuna o Eparaama ena vuku i Sera na watina, "Ni o koya na ganena." Sa talatala yani o Apimeleki na tui Kerari, me kau mai vua o Sera.
- ³ Na Kalou sa lako mai vei Apimeleki ena tadra e na bogi ka tukuna vua, "Mo kila ni o sa tamata mate ena vuku ni yalewa o sa taura mai; ni sa watina e dua na tagane o koya."
- ⁴ Ia, o Apimeleki e se bera ni tarai koya, ka sa tukuna kina, "I Jiova, o ni na vakarusa talega e dua na matanitu yalododonu?"
- ⁵ "E sega beka ni a tukuna vei au, 'O koya na ganequ'? Na yalewa mada sa tukuna 'Ni o koya o ya na ganena tagane.' Ena dina ni yaloqu kei na savasava ni ligaqu, au sa cakava kina oqo."
- ⁶ Na Kalou sa tukuna vua ena tadra, "Au sa kila ni o cakava oqo ena dina ni yalomu, o Au talega talega, Au sa tarovi iko mo kua ni valavala ca vei Au, oqori na vuna Au sega ni vakatara kina mo tarai koya."
- ⁷ "Mo vakasuka tale na yalewa vua na watina, ni sa parofita o koya, ena qai masulaki iko; o na qai bula. Kevaka o sa sega ni cakava oqo " o na mate vakaidina, o iko kei ira kecega sa nomu."
- ⁸ Sa sou o Apimeleki ka kacivi ira na nona tamata, ka tukuna na veika kece oqo ni ra sa vakarorogo tu, era se rere na nona tamata.
- ⁹ O Apimeleki sa kacivi Eparaama ka tukuna vua, "Na cava o sa cakava vei keimami? Na cala cava au cakava vei iko, mo kauta mai kina ki na noqu matanitu, na i valavala ca levu oqo? O sa cakava vei Au na veika e sega ni dodonu me caka."
- ¹⁰ Sa qai tukuna o Apimeleki vei Eparaama, "Na cava o nanuma, ena nomu cakava kina vei au na ka oqo?"
- ¹¹ Sa sauma mai o Eparaama, "Baleta au sa kila ni sa sega eke na rerevaka na Kalou, era na vakamatei au kina ena vuku i watiqu."
- ¹² "O sa dina, e ganequ dina o koya, o koya e luvei tamaqu, ka sega ga ni luvei tinaqu, oqori sa mai watiqu kina."
- ¹³ "Ni sa vakavuna na Kalou, me'u lako tani mai na vale i tamaqu, au sa tukuna kina vua, 'Oqo na ka vinaka mo cakava vei au; ena vanua kecega daru na lako kina, mo na tukuna ni, 'O koya na ganequ.'""

¹⁴ Sa kauta mai o Apimeleki na sipi kei na bulumakau kei ira na dauveiqaravi tagane kei na yalewa, ka soli ira vei Eparaama, ka sa soli Sera lesu tale vua.

¹⁵ Sa tukuna o Apimeleki, "Raica na vanua sa tu oqori e matamu, mo tiko ena vanua o vinakata."

¹⁶ Sa tukuna talega vei Sera, "Raica au sa solia vei ganemu e dua na udolu na tiki ni siliva, oqo me vakagalalataki iko mai vei ira kecega na tamata" " oqo sa vakadonui kina o Sera.

¹⁷ O Eparaama sa masu vua na Kalou: Na Kalou sa vakabulai Apimeleki, na watina kei ira na nona dauveiqaravi. Sa tekivu me ra vakaluveni;

¹⁸ Ni o Jiova, sa sogota kece na kato ni gone ena vuvale kece nei Apimeleki, baleti Sera na wati Eparaama.

CHAPTER 21

O Jiova, sa sikovi Sera me vaka ga ea tukuna, o Jiova, sa cakava vei Sera me vaka ga ea tukuna.

² Sa kunekune o Sera ka vakasucuma vei Eparaama e dua na luvena tagane ni sa qase sara, ena gauna lokuci ga sa vosa kina vua na Kalou.

³ Sa vakayacani koya o Eparaama, na luvena tagane"na luvena tagane sa vakasucuma o Sera " me o Aisake.

⁴ O Eparaama sa cilivi na luvena o Aisake ni sa bogi walu oti, me vaka sa vakarota vua na Kalou.

⁵ Sa yabaki dua na drau o Eparaama ena gauna sa sucu kina o Aisake.

⁶ Sa tukuna o Sera, "Na Kalou sa vakavuna me'u dredre, ni o ira kece era na rogoca, era na dredre vata kei au."

⁷ Sa tukuna talega, "O cei ena tukuna rawa vei Eparaama, ni na mea e dua na gone o Sera? Ni'u sa vakasucuma vua e dua na gone vua ni sa qase sara o koya."

⁸ Sa tubu cake na gone ka sa kali sara. Sa cakava o Eparaama e dua na kakana levu ena siga sa kali kina o Aisake.

⁹ O Sera, sa raica na luvei Eka na yalewa ni Ijipita vei Eparaama ni veivakalialiai tiko.

¹⁰ Sa tukuna kina vei Eparaama, "Mo vakagalalataki rau na yalewa bobula kei na luvena; na luvena na yalewa bobula ena sega ni mai taukei vata kei na luvequ o Aisake."

¹¹ Na veika oqo sa sega ni taleitaka o Eparaama baleta na luvena o Isimeli.

¹² Ia, na Kalou sa tukuna vei Eparaama, "Me kakua ni vakararawataki iko na veika me baleta na gone se o tinana na yalewa bobula. Na veika sa tukuna vei iko o Sera, mo rogoca na domona, baleta ena lako mai vei Aisake na nomu kawa.

¹³ "Au na cakava talega e dua na matanitu mai vua na luve ni bobula, baleta ni sa luvemu talega."

¹⁴ Sa sou ena mataka o Eparaama ka kauta na madrai kei na wai, ka biuta e domo i Eka ka solia na gone vua, sa qai vakatalai rau yani. E rau sa lako yani ka lako voli ena vanua liwa e Perisepa.

¹⁵ Sa maca na wai mai na kena bola, ka sa vakadabera tiko na gone ena dua na veico.

¹⁶ Sa lako yani o tinana, ka la'ki dabe veibasai tiko mai vei koya, me vaka e dua nai vana ena dakai titi, ni sa tukuna tikoga e lomana, "Me'u kua ni raica na nona mate na gone." Sa dabe tikoga mai vakayawa ka tagi tiko vakadomoilevu.

¹⁷ Na Kalou sa rogoca na domo ni gone, ka sa kaci yani vei Eka na Agilosu ni Kalou mai

lomalagi ka tukuna vua, "Na cava o sa tagi kina Eka? Kua ni rere, na Kalou sa rogoca na domona na gone mai na vanua e tiko kina.

18 "Mo tucake, keveta na gone e ligamu, Ni'u na cakava me matanitu levu o koya."

19 Na Kalou sa vakaraitaka na matana, ka sa raica sara e dua na tobu wai. Sa la'ki takiva sara na wai ena kena bola, ka solia vua na gone me gunu.

20 Na Kalou sa tiko vata kei na gone; sa tubu cake na gone ka sa dau tiko ena vanua liwa, sa yaco talega me dauvavana.

21 Sa dautiko ena Vanua Liwa mai Parana, sa kauta vua o tinana e dua na watina mai na vanua o Ijipita. E Dua Na Veiyalayalati Vata Kei Apimeleki

22 Sa yaco mai e dua na gauna, o Apimeleki kei Fikoli, (nai liuliu ni mataivalu na Apimeleki) e rau sa veivosaki kei Eparaama ka vaka: "Sa tiko vata kei iko na Kalou ena veika kecega o cakava.

23 "Mo yalataka vei au ena Kalou, ni o na sega ni cakacaka vaka i lasu vei au, vei ira na noqu kawa kei na veika au taukena; me vaka ga na veika vivinaka au sa cakava vei iko, mo cakava vaka kina vei au, ki na vanua talega o na lako kina."

24 Sa sauma o Eparaama, "Au na cakava vaka kina."

25 O Eparaama sa vakadodonutaki Apimeleki, baleta na mataniwai era sa taura vakaukauwa na dauveiqaravi nei Apimeleki.

26 Sa tukuna o Apimeleki, "Au sega ni kila, se o cei sa cakava na ka oqo: O iko sa sega ni tukuna vei au, se me'u rogoca me yacova na siga oqo."

27 Sa taura na sipi kei na bulumakau o Eparaama ka solia vei Apimeleki, ka ra sa cakava e dua na veiyalayalati.

28 Sa vakatala yani o Eparaama e vitu na luve ni sipi vakataki ira ga.

29 Sa tarogi Eparaama o Apimeleki, "Na cava na kena i balebale oqo, na lami o sa vakatalai ira oqo?"

30 Sa tukuna mai, "Mo taura mai ligaqu na lami oqo, me noqu i vakadinadina ni'u sa kelia na tobu oqo."

31 Sa vakayacani kina na vanua me Perisepa, baleta ni rau sa bubului ena veiyalayalati e kea.

32 E rau sa cakava na veiyalayalati e Perisepa, sa tucake o Apimeleki kei Fikoli (nai liuliu ni mataivalu) ka rau sa lesu tale ki na vanua o Filisitia.

33 Sa tea o Eparaama e dua na vu ni tamarisi e Perisepa, ka sa kaciva mai kea na yaca i Jiova, na Kalou SegaNi Mudu.

34 Sa lako voli o Eparaama e lomai Filisitia me vica vata na siga.

CHAPTER 22

Sa oti kece na veika oqo, na Kalou sa vakatovolei Eparaama, ka tukuna vua, "I Eparaama," sa sauma mai, "Sai au oqo."

2 Na Kalou sa tukuna tale vua, "Mo kauta na luvemu, na luvemu tagane e dua ga o Aisake, o koya, o sa daulomana, lako ki na vanua o Moraia " la'ki vakacabori koya me i soro kama ena dua na ulunivanua au na tukuna vei iko."

3 Sa sou ena mataka o Eparaama, sa vakarautaka na nona asa, ka kauta e rua na nona cauravou vata kei koya, kei Aisake na luvena; sa taya na buka ni soro kama " sa tucake ka lako ki na vanua sa tukuna vua, na Kalou.

4 Ena i katolu ni siga, sa rai cake o Eparaama, sa raica sara na vanua vakayawa.

- ⁵ Sa tukuna o Eparaama vei rau na nona cauravou, "Drau tiko eke kei na asa, na gone kei au, keirau na lako yani ka lotu vei Jiova ka qai lesu tale mai vei kemudrau."
- ⁶ O, Eparaama sa kauta yani na buka ni soro kama ka vakataqara vei Aisake, sa taura mai na buka e waqa kei nai sele, e rau sa lako vata yani.
- ⁷ Sa taro o Aisake, vei Eparaama na tamana ka vaka: "Tamaqu," sa sauma yani, "Sai au oqo na luvequ," sa tukuna sara mai, "Raica na buka e waqa kei na kau me buka sa tu oqo, e vei ga na lami me i soro kama?"
- ⁸ Sa sauma yani o Eparaama, "Na luvequ na Kalou ena vakarautaka vei koya ga e dua na lami me i soro kama." E rau sa lako ruarua vata yani.
- ⁹ E rau sa lako mai ki na vanua sa lesia na Kalou. Sa tara nai cabocabo ni soro o Eparaama ka tuva na buka. Sa vivigi Aisake na luvena ka vakacabora ena i cabocabo ni soro ena dela ni buka sa tuvai tu.
- ¹⁰ O Eparaama sa dodoka na ligana ka taura nai sele, me vakamatea nai soro (luvena).
- ¹¹ Na Agilosu i Jiova sa kaci mai lomalagi ka vaka: "Eparaama i Eparaama!" sa sauma yani, "Sai au oqo."
- ¹² Sa tukuna mai na Agilosu, "Kua ni vakamatea na gone, se cakava vua e dua na ka, ni oqo, Au sa kila ni o sa rerevaka na Kalou " ni o sa sega ni via maroroya na luvemu, na luvemu tagane e dua ga, mai vei Au."
- ¹³ Sa rai cake o Eparaama, ka raica e dua na lami sa tacori tu na nona i leu ena dua na veico e dakuna. Sa kauta mai o Eparaama ka vakacabora mei sosomi kei Aisake na luvena mei soro kama.
- ¹⁴ O Eparaama sa vakayacana na vanua o ya me, Sa Vakarautaka O Jiova, me yacova na siga oqo. "Ena Ulunivanua i Jiova, sa vakarautaki kina."
- ¹⁵ Na Agilosu i Jiova sa kacivi Eparaama vakarua mai lomalagi,
- ¹⁶ Ka vaka: "Vei Au ga vakai Au, Au sa bubului kina, sa tukuna vaka oqo o Jiova, ni o sa cakava na ka oqo, ka sa sega ni bureitaka na luvemu tagane e dua ga"
- ¹⁷ "Ena veivakalouvinakataki, Au na vakalouvinakataki iko, ena veivakatuburi, Au na vakatuburi iko vakalevu sara, me vaka na veikalokalo ni lomalagi, me vaka talega na nuku ni veimatasawa. O ira na nomu kawa era na taukena na nodra matamata na nodra meca.
- ¹⁸ "Mai vei iko, na matanitu kece e vuravura era na vakalouvinakataki, baleta ni o sa rogoca na Domoqu."
- ¹⁹ Sa lesu tale o Eparaama vei rau na nona cauravou, e rau sa tucake, ka ratou sa lesu vata ki Periesepa; ka sa tiko mai Periesepa o Eparaama.
- ²⁰ Sa oti na veika oqo, sa tukuni vei Eparaama ka vaka, "O Milika talega sa vakasucu gone vei Neori na tacimu:
- ²¹ "O Usi na ulumatua, o Buse na tacina, o Kemueli na tamai Erami,
- ²² "O Keseti, o Aso, o Pilidosi, o Jidafa kei Pecueli."
- ²³ O Pecueli sa vakasucumi vua o Repeka. O ira na lewe walu oqo sa vakasucuma o Milika vei Neori na taci Eparaama.
- ²⁴ Na watina lailai o Reuma, sa vakasucumi Teba, Qaema, Taesi kei Maeka.

CHAPTER 23

Sa bula tiko o Sera me dua na drau ruasagavulu ka vitu na yabaki; oqo na veiyabaki ni bula nei Sera.

² Sa mate o Sera mai Kirijaci Araba (oqori o Epironi) ena vanua o Kenani. Sa lako mai o

Eparaama me lolokutaki Sera ka tagicaki koya.

³ Sa tucake o Eparaama mai na nona mate; ka vosa ki vei ira na luvei Eci ka vaka,

⁴ "O au e dua na vulagi, ka dau veitosoyaki tu ga ena kemuni maliwa. Mo ni solia vei au e dua na tikina me noqu i bulubulu ena kemuni maliwa, me'u buluta tani kina na noqu mate mai mataqu."

⁵ Era sa sauma vei Eparaama na luvei Eci tagane ka vaka,

⁶ "Mo rogoci keimami, na neimami turaga, o sa tamata qaqa ena keimami maliwa, buluta na nomu mate ena vanua ga o sa digitaka. Ena sega ni dua vei keimami ena bureitaka na nona i bulubulu, mo buluta kina na nomu mate."

⁷ Sa tucake o Eparaama ka cuva ni vakarokoroko vei ira na tamata ni vanua, na luvei Eci.

⁸ Sa vosa talega vei ira ka vaka: "Kevaka sa nomuni gagadre me'u buluta tani na noqu mate mai mataqu " mo ni rogoci au, mo ni sota mada kei Efironi na luvei Soa ena vukuqu,

⁹ "Me solia mada vei au na veiqara vatu e Makapila, o koya sa tiko vua, sa tiko ena mua ni were oqo. Me solia vei au ena kena i sau taucoko. Me taukeni kina nai bulubulu oqo ena kemuni maliwa."

¹⁰ O Efironi sa tiko ena kedra maliwa na luvei Eci; sa sauma o Efironi na Itaiti vei Eparaama ena matadra na luvei Eci, o ira kece sa curu mai e nona matamata ka vaka,

¹¹ "E sega noqu turaga, au sa solia vei iko na veiwere kei na qara vatu sa tiko kina. Au sa solia vei iko ena matadra kece na noqu tamata, au sa solia vei iko " buluta kina na nomu mate!"

¹² Sa cuva sobu o Eparaama ena matadra na tamata ni vanua;

¹³ sa qai vosa vei Efironi ena matadra kece na tamata ka vaka: "Kevaka o sa solia vei au, mo rogoca talega oqo, au na solia vei iko nai lavo ena vuku ni vanua, taura oqo mai vei au " au na qai buluta na noqu mate e kea."

¹⁴ Sa sauma o Efironi vei Eparaama ka vaka,

¹⁵ "Mo rogoci au na noqu turaga, na vanua sa kenai sau e rua na drau onosagavulu na dola, na cava oqori ena kedaru maliwa? Buluta ga yani na nomu mate."

¹⁶ Sa rogoca o Eparaama na vosa nei Efironi, ka sa vakarautaka na i lavo me vaka sa tukuni ena nodra vakarorogo na luvei Eci, e rua na drau onosagavulu na dola, ena i lavo ni veivoli.

¹⁷ Na vanua nei Efironi ena vanua e Makapila sa tiko ena matai Mamire, na vanua kei na qara vatu sa tiko kina, kei na vunika kece sa tiko kina kei na veika kece sa tiko vakavolivolita, sa tiko ena veivolivoli oqo

¹⁸ Vei Eparaama me sa kena i taukei ena matadra kece na luvei Eci, o ira kece sa lako mai ena matamata ni koro.

¹⁹ Ni sa oti oqo, sa buluti Sera o Eparaama ena qaravatu ni vanua e Makapila e Mamire (oqori o Efironi) ena vanua e Kenani.

²⁰ Na vanua kei na qaravatu sa tiko kina, sa volitaki vei Eparaama mai vei ira na luvei Eci, me nona i bulubulu.

CHAPTER 24

Sa qase mai o Eparaama ka sa levu sara na nona veiyabaki. o Jiova talega sa vakalouvinakataki Eparaama ena ka kecega.

² Sa tukuna o Eparaama vua na nona dauveiqaravi qase duadua " o koya sa lewa na nona veika kecega, "Daramaka mada mai na ligamu ena ruku ni sagaqu,

- ³ "Me'u cakava vei iko, mo bubului vei Jiova, na Kalou ni lomalagi kei na Kalou ni vuravura, o ya, mo kua ni taura mai e dua na yalewa ni vanua oqo o Kenani, me watina na luvequ;
- ⁴ "Mo lako ga ki noqu vanua, vei ira na wekaqu ka kauta mai e dua me watina na luvequ o Aisake."
- ⁵ Sa tukuna vua na nona dauveiqaravi, "De qai sega ni vinakata, na yalewa me lako mai ki na vanua oqo. Me'u kauta lesu beka na luvemu ki na vanua o lako mai kina?"
- ⁶ Sa tukuna vua o Eparaama, "Mo qarauna mo kua ni kauta na luvequ ki kea.
- ⁷ "Na Kalou o Jiova, o Koya sa kauti au tani mai na vale i tamaqu kei na nodra vanua na wekaqu, o Koya sa vosa vei au ka yalataka vei au ka vaka: 'Ki vei ira na nomu kawa Au na solia kina na vanua oqo.' Ena tala liu na Nona Agilosu vei iko, o na kauta mai e dua na watina na luvequ mai kea.
- ⁸ "Kevaka sa sega ni via lako mai na yalewa vata kei kemuni, o sa na vakagalalataka mai na bubului oqo; mo kua ga ni kauta na luvequ tagane ki kea."
- ⁹ Na dauveiqaravi sa daramaka na ligana ena ruku ni sagai Eparaama na nona turaga, ka bubului ena vuku ni veika sa vakamacalataka.
- ¹⁰ Na dauveiqaravi sa kauta e tini na kameli ni nona turaga ka lako yani " ni sa tiko e ligana na veika kece ena vuku ni nona turaga. Sa lako yani ki Mesapotomia na koro nei Neori.
- ¹¹ Era sa tekiduru sobu na nona kameli ena taudaku ni koro ena bat ni wai, ni sa yakavi mai " oqo na gauna era sa dau mai taki wai kina na yalewa.
- ¹² Sa tukuna na dauveiqaravi, "I Jiova na Kalou nei Eparaama na noqu turaga, Mo ni solia vei au na qaqa e na siga oqo, ka Mo ni vakaraitaka na vinaka vua na noqu turaga o Eparaama.
- ¹³ "Mo ni raica, au sa tu oqo ena mata ni wai " era sa lako tiko mai oqo na yalewa mai na koro me taki wai.
- ¹⁴ "Me yaco, vei koya na gone yalewa au sa tukuna vua, 'Mo biuta sobu mada na nomu saqa me'u gunu mada,' ka me tukuna mai oqo, 'Gunu, au na vakagunuva talega na nomu kameli, 'me sai koya oqo o ni sa digitaka vua na Nomuni tamata o Aisake. Ena ka oqo au na kila kina ni o ni sa vakaraitaka na loloma vua na noqu turaga."
- ¹⁵ Sa yaco ni se bera ni oti na nona vosa, o Rapeka na luvei Petueli na luvei Milika, na wati Neori na taci Eparaama, sa lako vata tiko mai kei na nona saqa ena vatuvatu ni tabana.
- ¹⁶ Na goneyalewa oqo (Rapeka), sa ka ga me vakasaravi, baleta ni sa rui goneyalewa totoka ka sega ni kila na tagane. Sa lako sobu ki na wai ka vakatawana na nona saqa, ka lako cake mai.
- ¹⁷ Sa cici yani na dauveiqaravi me sotavi koya ka tukuna, "Au kerea me'u gunu mada ga mai na nomu saqa wai."
- ¹⁸ Sa tukuna mai na goneyalewa, "Mo gunu na noqu turaga" " sa biuta mai vakatotolo na nona saqa ka solia yani vua me gunu.
- ¹⁹ Ni sa solia oti me gunu, sa tukuna tale, "Au na la'ki taki wai talega me medra na kameli, me yacova ni ra sa gunu kece."
- ²⁰ Sa vakatotolo yani me taki wai tikotiko ga me yacova ni ra sa gunu kece na kameli.
- ²¹ Sa vakaraici koya tikoga na dauveiqaravi, sa galu tiko ni via kila se sa lewa i Jiova oqo, se sega.
- ²² Ena gauna era sa gunu oti kina na kameli, na dauveiqaravi, sa taura mai e dua na mama ni ucu koula, ka dua nai kava na onisi na kena bibi kei na rua na qato ni liga koula,

e lima na onisi na kena bibi, ka daramaka vua na yalewa,

²³ ka taroga na goneyalewa, "O luvei cei o iko? Tukuna vei au, e tiko beka e so nai cili ena nomudou vale me keitou vakacegu kina?"

²⁴ Sa sauma mai na goneyalewa, "Oi au na luvei Petueli, na luvei Milika, na wati Neori."

²⁵ Sa tukuna tale vua, "Sa tu vei keitou na ka e veiraurau vei kemudou kei ira na manumanu, kei na i cili mo dou vakacegu kina."

²⁶ Sa cuva sobu na dauveiqaravi i Eparaama ka lotu vei Jiova.

²⁷ Sa tukuna, "Me vakalouvinakataki na Kalou o Jiova nei Eparaama, o Koya sa sega ni vakawaletaka na Nona loloma kei na Nona dina vua na noqu turaga. Ni sa tuberi au mai o Jiova ki na vale nei koya na taci noqu turaga."

²⁸ Sa cici yani na goneyalewa ka tukuna vei ira na vale nei tinana na veika ogo.

²⁹ O Rapeka sa dua na ganena, na yacana o Lepani, sa cici yani o Lepani ki vua na tamata mai na mata ni wai.

³⁰ Sa yaco ni sa raica na mama ni ucu kei na qato e ligana na ganena, ka sa rogoci Rapeka talega ni sa tukuna, "Sa vosa vei au na tamata o ya," sa qai lako yani vua na dauveiqaravi i Eparaama ni sa tucake tu mai na mataniwai vata kei ira na kameli.

³¹ Sa tukuna yani, "Dou lako mai na veivakalouvinakataki i Jiova! Na cava dou sa tu ga kina e tuba? Au sa vakarautaka oti na vale kei na vanua me ra cegu kina na kameli."

³² Sa curu yani na tamata (dauveiqaravi) ki vale, sa sereka nai colacola ni kameli ka solia na kedra kakana. Sa savata na yavana kei na yavadra na nona i tokani era sa lako vata mai.

³³ Sa biu mai matana na kakana me kana, ia, sa vosa mada e liu ka vaka: "Au na sega mada ni kana, me'u tukuna mada e liu na ka au mai cakava." Sa sauma mai o Lepani, "Mo vosa sara."

³⁴ Sa tukuna mai, "Oi au na tamata dauveiqaravi nei Eparaama.

³⁵ "O Jiova sa vakalouvinakataki koya vakalevu sara, ka sa tamata qaqa sara; na Kalou sa solia vua na manumanu, na siliva, na koula, na tagane kei na yalewa dauveiqaravi, na kameli kei na asa e levu sara.

³⁶ "O Sera na watina na noqu turaga, sa vakasucuma e dua na gone tagane vua na noqu turaga ni sa qase sara; sa solia vua na luvena tagane ogo na veika kecega; o koya na noqu turaga.

³⁷ "Sa cakava na noqu turaga me'u bubului, ka vaka: 'Mo kua ni kauta vua na luvequ tagane me watina e dua na yalewa ni vanua ogo, o Kenani;

³⁸ 'Mo lako ga ki na vale nei tamaqu, vei ira na wekaqu, ka kauta mai e dua na yalewa me watina.'

³⁹ "Au sa taroga na noqu turaga, 'De qai sega ni via muri au mai na yalewa.'

⁴⁰ "Sa sauma mai vei au o Jiova, 'O koya au sa lako voli e Matana ena tala mai na Nona Agilosu vei iko, ena vakataucokotaka na nomu i lakolako, ka o na kauta mai e dua na watina na luvequ mai vei ira na wekaqu " mai na vale i tamaqu.

⁴¹ 'O na vakagalalataki mai na bubului ogo, kevaka o sa yaco yani vei ira na wekaqu, qai o sega ni kauta mai e dua na yalewa. O sa na galala mai na bubului ogo.'

⁴² "Ena siga ogo, ni'u sa lako mai ki na mata ni wai ka masu, 'I Jiova na Kalou ni noqu turaga o Eparaama, kevaka e dina ni o ni na vakataucokotaka nai lakolako ogo,

⁴³ 'Raica, au na tu ena mata ni wai, na goneyalewa ga ena lako mai me takiwai, ka au na tukuna vua " "Mo solia mai na wai me'u gunu."

⁴⁴ 'Ka me na sauma sara mai, "Ogo mo gunu, au na vakagunuvi ira talega na nomu

kameli," me sai koya oqo na yalewa sa digitaka o Jiova me watina na luve ni noqu turaga.'

45 "Ni se bera ni'u masu oti, sa lako mai o Rapeka vata kei na nona saqa wai e domona " sa lako sobu sara ki na mata ni wai ka taki. 'Au sa kerekere sara me'u gunu.'

46 "Sa vakatotolo sara o koya me biuta e ra na nona saqa wai ka solia mai. me'u 'gunu " sa tukuna talega me vakagunuvi ira na kameli.'

47 "Au sa mani tarogi koya, 'O iko na luvei cei?' Sa sauma mai, 'Oi au na luvei Petueli na luvei Neori, sa vakasucuma vua o Milika.' Au sa vakadaramaka sara vua na mama ni ucu kei na qato ni liga, e ligana.

48 "Au sa cuva sobu ki na qele ka lotu vei Jiova, ka vakalouvinakataka na Kalou o Jiova, na Kalou ni noqu turaga o Eparaama, o Koya sa tuberi au mai ena sala dina me'u mai kauta na goneyalewa na luvena na tacina na noqu turaga me rau la'ki veiwatini kei na luvena tagane.

49 "Oqo, kevaka dou sa cakacaka vakadodonu vua na noqu turaga, mo dou tukuna vei au, se, me'u gole ki nai matau se ki nai mawi."

50 O Lepani kei Petueli, e rau sa sauma mai ka vaka: "Na veika sa lako mai vei Jiova keirau sa sega ni rawa ni tukuna ni vinaka se ca.

51 "Sa tu ga oqo o Rapeka, tauri koya ka drau lako yani me la'ki watina na luvena tagane na nomu turaga, me vaka sa tukuna o Jiova."

52 Ni sa rogoca oqo na dauveiqaravi i Eparaama, sa lotu vei Jiova ka vakacuva na uluna ki na qele.

53 Na dauveiqaravi sa kauta mai na i yau talei siliva, nai yau talei koula, na i sulu, ka solia vei Rapeka. Sa solia talega na yau talei sara vei ganena kei tinana.

54 Na dauveiqaravi kei ira na tamata era sa kana ka gunu ka vakacegu ena bogi. Era sa yadra ena mataka ka tukuna, "Laivi au mada me'u lako vua na noqu turaga."

55 Ia, o ganei Rapeka kei tinana e rau sa tukuna, "Me tiko mada vata kei keitou na goneyalewa me tini tale na siga, ka me qai lako yani."

56 Sa sauma yani na dauveiqaravi, "Dou kua ni vakataotaki au, o Jiova sa dolava oti na noqui lakolako; dou laivi au me'u lako " me'u lako yani vua na noqu turaga."

57 E ratou sa tukuna tale, "Me keitou taroga mada na goneyalewa."

58 E ratou sa kacivi Rapeka mai ka taroga, "O na lako beka vata kei na dauveiqaravi oqo?" Sa sauma mai o Rapeka, "Au na lako."

59 Era sa vakatalai Rapeka yani kei na nona nasi kei na dauveiqaravi nei Eparaama kei ira na tamata.

60 Era sa vosa vakalouvinakataki Rapeka ka tukuna vua: "Mo yaco mo tinadra na vei udolu kei na vei tini na udolu; kei na nomu kawa mera taukena na nodra veimatamata o ira sa cati kemuni."

61 O Rapeka kei ira na nona dauveiqaravi, era sa vodoka na kameli ka muri ira yani na tamata. Era sa kauti Rapeka yani, ka lako sara.

62 O Aisake sa lako mai vaka ki Bea-Laei-Roi, ni sa tiko mai na ceva.

63 Sa lako yani o Aisake ki na veibuca me vakanananu mada ni sa yakavi mai. Sa rai sara yani, ka raica na veikameli era sa lako tiko mai.

64 Sa rai yani o Rapeka, ka sa raici Aisake sara. Sa sobu mai ena nona kameli;

65 Ni sa taroga oti na dauveiqaravi " se ocei na tagane sa lako tiko mai oqo me sotavi ira? Sa tukuna yani vua, "Ni oqo na luve ni noqu turaga." Sa taura o Rapeka na nona i ubi ka ubi koya ga vakavinaka.

66 Na dauveiqaravi sa tukuna vei Aisake na veika kece sa cakava oti.

⁶⁷ O Aisake sa kauta mai na goneyalewa ki na valelaca nei Sera na tinana; sa tauri Rapeka, ka sa yaco me watina ka sa lomani Rapeka dina sara. Oqo sa vakacegui vinaka kina o Aisake mai na mate nei tinana.

CHAPTER 25

Sa vakawati tale o Eparaama, na yaca i watina o Ketura.

² Sa sucu kina o Simirani, Jokesani, Medani, Mitiani, Isibaki kei Sua.

³ O Jokesani sa vakasucumi vua o Seba kei Didani. Na luvei Didani o Asurimi, Letusimi, kei Liumimi.

⁴ Na luvei Mitiani o Efa, Eferi, Anoti, Ebida, kei Eledae. O ira kece oqo na gone mai vei Ketura.

⁵ O Eparaama sa solia na veika kece sa nona vei Aisake.

⁶ O Eparaama sa solia talega na veika vei ira na luvena ni watina talai. Ni se bula tikoga o Eparaama, sa vakatalai ira tani yani oqo, mai vei Aisake ki na tokalau.

⁷ Na veiyabaki sa bula kina o Eparaama sa dua nadrau vitusagavulu ka lima na yabaki.

⁸ Sa ceguva nai otioti ni nona i cegu o Eparaama ka sa mate yani ni sa qase sara. Sa lako yani vei ira na kai nona.

⁹ E rau sa buluti koya na luvena o Aisake kei Isimeli ena qaravatu mai Makapila, e Mamire, ena veiwere nei Efironi na luvei Soa na Itaiti;

¹⁰ na vanua sa volia o Eparaama mai vei ira na luvei Eci. E rau sa bulu mai kea o Eparaama kei Sera na watina.

¹¹ Sa yaco ni sa mate oti o Eparaama, na Kalou sa vosa vakalouvinakataki Aisake na luvena. O Aisake sa tiko mai Bea-Laei-Roi.

¹² Oqo na kawa nei Isimeli na luvei Eparaama vei Eka na yalewa dauveiqaravi ni Ijipita nei Sera.

¹³ Oqo na yacadra na luvei Isimeli “ na dui yacadra kei na nodra dui kawa: na ulumatua nei Isimeli o Nebajoci; sa qai Kedari, Adibili, Mibisami,

¹⁴ Misama, Duma, Masa,

¹⁵ Adari, Tema, Jeturi, Nafisi kei Kedema.

¹⁶ Sai ira oqori na luvei Isimeli, oqo talega na yaca ni nodra vei koro kei nai tikotiko vagalala, e tinikarua na ravouvou me vaka na nodra dui vanua.

¹⁷ Oqo na veiyabaki nei Isimeli, e dua na drau tolusagavulu ka vitu na yabaki; sa ceguva nai otioti ni nona i cegu ka mate yani, sa soqoni yani vei ira na nona tamata.

¹⁸ (Era sa tiko mai Avila me yaco sara ki Suri, oqori ena tokalau kei Ijipita ni o lako yani vaka ki Asiria.) Sa mate ena matadra na tacina.

¹⁹ Oqo na kawa nei Aisake, na luvei Eparaama. o Eparaama sa vakasucumi vua o Aisake.

²⁰ O Aisake sa yabaki vasagavulu ni rau sa veiwatini kei Rapeka na luvei Petueli na kai Siria mai Padani-Arami, na ganei Lepani na kai Siria.

²¹ O Aisake sa vakamamasu vei Jiova ena vuku i Rapeka na watina, ni sa yava (sega ni vakaluvani), o Jiova sa sauma na masu nei Aisake, ka sa kunekune sara o Rapeka.

²² E rau sa yavavala vakalevu na gone e ketei tinadrau, ka sa tukuna kina “ "Kevaka sa vinaka oqo, na cava sa yaco tiko kina na yavavala e ketequ?" Sa lako yani me vakatarogi Jiova.

²³ Sa tukuna vua o Jiova, "E rua na matanitu sa tiko oqori e ketemu, e rua na tamata e rau na tawase mai yagomu; e dua ena kaukauwa mai vua tale e dua “ o koya na qase ena

qaravi koya e gone."

²⁴ Ni sa yaco mai na nona siga ni vakasucu, sa tiko ena kato e dua na drua.

²⁵ O koya e liu mai e damusa, sa vaka e dua nai sulu vutivutia na yagona kece: sa vakayacani me o Iso.

²⁶ Sa qai muri mai o tacina, na ligana sa vesuka tiko mai na bukubuku ni yavai Iso. Sa vakayacani me o Jekope. Sa yabaki onosagavulu o Aisake ni rau sa sucu mai na luvena drua oqo.

²⁷ E rau sa tubu cake na gone. Sa dau vakasasa manumanu o Iso ka tamata ni veiwere. O Jekope sa tamata malumu tuga ka dau tiko ga e vale.

²⁸ O Aisake sa dau lomani Iso, baleta ni sa dau kania na nona manumanu ni vakasasa. Ia, o Rapeka sa lomani Jekope vakalevu. Sa Volitaka O Iso Na Nona I Tutu Vakaulumatua

²⁹ O Jekope sa vakasaqa kakana vakarakara tiko ena nona lesu mai na veiwere o Iso, ka sa wawale sara vakalevu.

³⁰ Sa kerea yani o Iso vei Jekope me kania mada na kakana vakarakara damudamu sa vakarautaka tiko, ni sa rui wawale vakalevu. Sa vakayacani sara kina me o Itomi.

³¹ Sa tukuna yani o Jekope, "Mo volitaka na dodonu ni nomu ulumatua vei au ena siga oqo."

³² Sa tukuna mai o Iso, "Raica au sa voleka ni mate, na cava na kena yaga vei au na ulumatua oqo?"

³³ Sa tukuna mai o Jekope, "Mo bubului vei au e dai." Sa bubului o Iso ena siga o ya vei Jekope ka volitaka na nona dodonu vakaulumatua vei Jekope.

³⁴ O Jekope sa vakarautaka sara na kakana vakarakara damudamu kei na madrai vei Iso. Sa kana ka gunu o Iso ka tucake ka sa lako yani. O Iso sa vakawaletaka na dodonu ni nona ulumatua.

CHAPTER 26

Sa yaco e dua na dausiga levu ena vanua, me vaka na dausiga ena gauna nei Eparaama. O Aisake sa lako vei Apimeleki na tui Filisitia e Qarari.

² Sa basika vei koya o Jiova ka tukuna: "Kua ni lako sobu ki Ijipita; mo tiko ga ena vanua Au na tukuna vei iko.

³ "Tiko ga ena vanua oqo, Au na tiko vata kei iko ka vakalouvinakataki iko; Vei iko kei ira na nomu kawa, Au na solia kina na vanua oqo, Au na vakayacora kina na yalayala. Au a bubului kina vei Eparaama na tamamu.

⁴ "Au na vakavuna na nomu kawa me ra vaka na kalokalo ni lomalagi; Au na solia vei ira na nomu kawa na vanua taucoko oqo; mai vei iko, ena vakalouvinakataki kina na veivanua kece oqo;

⁵ "baleta ni sa talairawarawa o Eparaama ki na Domoqu ka maroroya na Noqu i lesilesi, na Noqu i Vakaro, na Noqu Lewa kei na Noqu i Vunau."

⁶ O Aisake sa tiko ga e Qerari.

⁷ O ira na tagane ni vanua o ya era sa tarogi koya me baleta na watina. Sa tukuna kina, "O koya na ganequ" "ni sa rere o koya me tukuna, "O koya na watiqu;" ni sa nanuma "Ni ra na vakamatei koya ena vuku i Rapeka na watina, baleta ni sa rui yalewa totoka dina ni vakasaravi."

⁸ Sa yaco, ni sa dede tiko na nodra tiko e kea, o Apimeleki na tui Filisitia, ni sa rai tiko yani ena nona katuba leka "sa raica ni rau sa veiwelevi tiko o Aisake kei Rapeka na watina.

- ⁹ O Apimeleki sa kacivi Aisake yani ka tukuna, "E vaka vei au ni Rapeka e watimu; o tukuna rawa vakacava vei au ni o koya e ganemu?" Sa tukuna vua o Aisake, "Baleta ni'u sa kila, 'De ra na vakamatei au ena vukui Rapeka.'"
- ¹⁰ Sa tukuna mai o Apimeleki, "Na cava o sa cakava oqo vei keimami? Vaka cava kevaka e dua sa moceri koya, o iko ga sa na kauta mai vei keimami na bula e beitaki."
- ¹¹ Sa vakarota kina o Apimeleki vei ira na nona tamata, "O koya sa tara na watina na tamata oqo, ena vakamatei vakaidina."
- ¹² Sa kakaburaki ena vanua o ya o Aisake, ka sa tatamusuki ena yabaki vata ga o ya " ka sa yayadrau; Sa vakalouvinakataki koya o Jiova.
- ¹³ Sa tubu cake na nona sautu, sa gumatua tikotikoga me yacova ni sa sautu vakalevu sara;
- ¹⁴ ni sa taukena na qele ni manumanu, na qele ni bulumakau, ka sa levu sara na nona dauveiqaravi. Era sa vuvutaki koya na kai Filisitia.
- ¹⁵ O ira na Filisitia era sa sogota na vei mata ni wai kece era a kelia na tamata nei Eparaama na tamana, era sa buluta kece ena qele.
- ¹⁶ Sa tukuna o Apimeleki vei Aisake, "Mo lako tani mai vei keimami, ni o sa rui kaukauwa mai vei keimami."
- ¹⁷ Sa lako tani mai kea o Aisake ka la'ki tiko ena veibuca mai Qerari.
- ¹⁸ Sa kelia tale o Aisake na veimata ni wai, ea kelia e liu o Eparaama na tamana, ni ra sa sogota na Filisitia e na nona sa mate o Eparaama. O Aisake sa vakayacana tale ena yaca ga ea vakayacana kina e liu o tamana.
- ¹⁹ O ira talega na tamata i Aisake, era sa kelia e dua na mata ni wai sa drodro tu ga, mai na buca.
- ²⁰ O ira na dau susu manumanu mai Qerari era sa veivala kei ira na dau susu manumanu nei Aisake ka tukuna, "Na wai sa neimami" sa vakayacani kina na wai o ya me Eseki, baleta ni ra sa veivala kei koya.
- ²¹ Era sa kelia tale e dua na mata ni wai " era sa veivala tale kina. Sa vakayacana o Aisake na vanua o ya me Sitina.
- ²² Sa lako tani mai kea ka kelia tale e dua na mata ni wai " era sa sega ni veivala kina, sa vakayacana me Reopoci, ni sa tukuna "O Jiova sa solia na galala vei keda, eda na vuavuai kina ena vanua."
- ²³ Sa lako cake mai kea ki Periesepa.
- ²⁴ O Jiova sa basika vua ena bogi tiko ga o ya ka tukuna, "Oi Au na Kalou nei tamamu o Eparaama; kua ni rere, Au sa tiko vata kei iko. Au na vakalouvinakataki iko ka vakalewelevutaki iko kei ira na nomu kawa, ena vuku i Eparaama."
- ²⁵ Sa tara mai kea e dua nai cabocabo ni soro ka kaciva mai kea na yaca i Jiova. Sa tara talega e kea na nona valelaca; era sa kelia mai kea e dua na mata ni wai na dauveiqaravi nei Aisake.
- ²⁶ O Apimeleki sa lako mai vua mai Qerari vata kei Ausaci, e dua na nona i tokani kei Fikoli nai liuliu ni nona mataivalu.
- ²⁷ Sa tukuna vei iratou o Aisake, "Na cava dou sa mai cakava vei au " kemudou a cati au ka vakatalai au tani mai vei kemudou?"
- ²⁸ E ratou sa sauma mai, "Keitou sa raica vakaidina ni sa tiko vata kei iko o Jiova. Keitou sa tukuna kina, me dua na nodatou veiyalayalati " o iko kei keitou. 'Me datou cakava e dua na veiyalayalati,
- ²⁹ 'Mo kua ni cakava vei keitou e dua na ka ca " ni keitou sa sega ni tarai iko. Ni keitou sa sega ni cakava e dua na ka ca, na ka vinaka ga " ni keitou sa vakatalai iko ena vakacegu.

O sa kalouvinaka kina i Jiova."

³⁰ Sa cakava o Aisake e dua na kakana, e ratou sa kana ka gunu.

³¹ E ratou sa yadra ena mataka, ka veiyalayalati, sa vakatalai iratou yani; E ratou sa lako tani mai vua ena vakacegu.

³² Ena siga tiko ga o ya, era sa lako mai na tamata nei Aisake ka tukuna vua me baleta na mata ni wai era a kelia, era sa mai tukuna, "Sa vure na wai."

³³ Sa vakatoka ena yaca o Siepa. Sa yaca ni koro kina o ya o Perisiepa.

³⁴ Ni sa yabaki vasagavulu o Iso, sa tauri Jutia na luvei Bieri na Itaiti, kei Vasemaca na luvei Eloni na Itaiti, me rau watina.

³⁵ E rau sa rarawa kina vakalevu o Aisake kei Rapeka.

CHAPTER 27

Sa yaco na gauna ni sa qase mai o Aisake ka sa buwawa sara na matana " sa sega kina ni rai rawa, sa kacivi Iso mai, na nona ulumatua ka tukuna vua, "Na luvequ," sa sauma mai o Iso, "Sai au oqo."

² Sa tukuna tale, "Raica, au sa qase sara, au sa sega talega ni kila na noqu siga ni mate.

³ "Oqo mo kauta mada na nomu i yaragi, na taga ni gasau kei na veqa ni dakai, lako yani ka vakasasataka mada mai e dua na kequ manumanu.

⁴ "Mo tavuna vakaveiwaki mai, me vaka au sa dau vinakata, kauta mai, me'u mai kania, me vakalouvinakataki iko kina na yaloqu ni bera ni'u mate."

⁵ Sa vakarorogo tu o Rapeka ni sa vosa tiko o Aisake vei Iso na luvena. Sa lako yani o Iso ki vanua me vavana ka me kauta lesu mai.

⁶ O Rapeka sa vosa vei Jekope na luvena ka vaka: "Au sa rogoci tamamu ni sa vosa oti vei Iso na tacimu ka vaka,

⁷ 'Kauta mai e dua na manumanu, mo tavuna veiwaki ka kauta mai me'u kania ka vosa vakalouvinakataki iko ena mata i Jiova ni bera ni'u mate.'

⁸ "Na luvequ mo rogoca na noqu vosa, me vaka au sa vakarota vei iko.

⁹ "Lako ka kauta mai e rua na luve ni me vinaka, au na tavuna veiwakitaka me kania o tamamu me vaka e dau vinakata.

¹⁰ "Mo qai kauta vei tamamu, me kania, ka vosa vakalouvinakataki iko ni bera ni mate yani."

¹¹ Sa tukuna o Jekope vei tinana " "Raica, o Iso e vutivutia na yagona, o au, e sega.

¹² "De qai vakayamoca o tamaqu na ligaqu, ka kilai au " ena qai tukuna ni'u tamata dauveivakaisini, oqo au na kauta ga mai kina vei au na kalouca ka sega na kalouvinaka."

¹³ Sa tukuna vua o tinana, "Na nomu kalouca me noqu na luvequ, cakava ga na veika au sa tukuna oti vei iko, lako, kauta mai na manumanu."

¹⁴ Sa lako yani o Jekope, ka kauta mai na manumanu vei tinana. Sa vakarautaka o tinana me vaka sara ga sa dautaleitaka o Aisake.

¹⁵ Sa kauta mai o tinana nai sulu vinaka nei Iso sa tiko ga vua e vale, ka sa vakasulumu Jekope kina.

¹⁶ Sa vakabira tu e ligana na vuti ni me kei na domona talega.

¹⁷ Sa solia na kakana kei na madrai ea vakarautaka mai ki na ligai Jekope na luvena.

¹⁸ Sa lako yani o Jekope vei tamana ka tukuna, "Tamaqu," sa sauma mai, "Oi au oqo, o cei o iko na luvequ?"

- ¹⁹ Sa tukuna o Jekope vei tamana, "Oi au o Iso, na nomu ulumatua, au sa cakava mai oqo, me vaka o sa tukuna mai, au kerea mo duri cake, mo dabe, mo kania na ka au sa vakarautaka mai. Me vakalouvinakataki au kina na yalomu."
- ²⁰ Sa tukuna mai o Aisake vei luvena, "O sa kunea vakacava, sa rui totolo na veika o cakava?" Sa sauma yani o Jekope, "Na Kalou o Jiova sa kauta mai vei au."
- ²¹ Sa tukuna tale o Aisake, "Toso voleka mai me'u yamoca na ligamu, se o iko dina o Iso se sega."
- ²² Sa toso voleka yani vei tamana o Jekope, ka sa yamoci koya sara o tamana ka tukuna, "Na domo sa domo i Jekope, ia, na ligana sa ligai Iso ga."
- ²³ Sa sega ni kilai koya baleta ni sa vutivutia na ligana me vaka na ligai Iso. Sa qai vosa vakalouvinakataki koya.
- ²⁴ Sa qai tukuna yani, "Sai iko dina oqo, Iso na luvequ?" Sa sauma mai o Jekope, "Sai au."
- ²⁵ Sa tukuna o Aisake, "Kauta mai, me'u mai kania na ka o sa vakarautaka mai " me vakalouvinakataki iko kina na yaloqu." Sa kauta mai o Jekope, sa kana sara o Aisake, sa kau talega mai vua na waini ka sa gunu talega.
- ²⁶ O Aisake na tamana sa tukuna vua, "Toso voleka mai ka reguci au, na luvequ."
- ²⁷ Sa toso voleka mai o Jekope ka reguci tamana. Sa boica na nona i sulu o Aisake, ka vosa vakalouvinakataki koya ka vaka: "Nai boi kei na luvequ, sa vaka nai boi ni vanua sa vakalouvinakataka o Jiova.
- ²⁸ O koya oqo me solia kina vei iko o Jiova na tegu mai lomalagi, na vuavuai vinaka kei vuravura, me levu na sila kei na waini.
- ²⁹ Me ra qaravi iko na tamata, ka cuva vei iko na veimatanitu, o na turaga vei ira na tacimu, o ira na luvei tinamu era na cuva vei iko, era na kalouca o ira era na vakaloucataki iko, era na kalouvinaka o ira era na vakalouvinakataki iko!"
- ³⁰ Ni sa oti na nona vakalouvinakataki Jekope o Aisake ka sa curu yani ki tuba mai vei Aisake na tamana " sa basika mai o Iso ena nona lesu tiko mai na vakasasa.
- ³¹ Sa vakarautaka sara mai vakavinaka na nona lewe ni vakasasa ka kauta mai vei tamana ka tukuna, "Me duri mada na tamaqu ka kania mada na lewe ni vakasasa na luvena, me rawa ni vakalouvinakataka kina na luvena mai na yalona."
- ³² Sa tarogi koya o Aisake na tamana, "O cei o iko?" Sa sauma mai, "O au na luvemu ulumatua, o Iso."
- ³³ Sa kidacala o Aisake ka sautaninini, ka tukuna, "O cei? Sa E vei o koya sa vakasasa oti ka liu mai, ka sa kauta oti mai vei au? Au sa kana oti ni se bera ni o lako mai, au sa vakalouvinakataki koya " sa vakalouvinakataki dina o koya."
- ³⁴ Ni sa rogoca oiso na vosa nei tamana, sa tagi vakararawa sara ka tukuna vei tamana "O au talega tamaqu, mo vakalouvinakataki au?"
- ³⁵ Sa tukuna o Aisake, "Sa lako mai o tacimu ena veivakaisini, ka sa kauta tani na nomu vakalouvinakataki."
- ³⁶ Sa tukuna tale o Iso, "Sa sega li ni vakayacani donu o Jekope? Ni sa vakaisini (Jekope) au vaka rua oqo " Sa kauta tani na noqu i tutu vakaulumatua, oqo, sa kauta talega na noqu vakalouvinakataki!" Sa tukuna talega, "Ka o sega ni bau biuta tu vei au edua na ka me noqui votavota?"
- ³⁷ Sa sauma mai o Aisake ka tukuna vei Iso, "Raica, au sa cakava me nomu turaga o koya, o ira kece na tacina, me ra nona i talai, na sila kei na waini me maroroi koya " na cava tale me'u cakava vei iko na luvequ?"
- ³⁸ Sa tukuna o Iso vei tamana, "Sa tu beka ga vei iko e dua na vosa ni

veivakalouvinakataki? E sega ni rawa vei iko mo vakalouvinakataki au talega tamaqu!" Sa tagi vakadomoilevu sara o Iso.

³⁹ Sa sauma mai o Aisake na tamana ka tukuna vua, "Raica na nomu i tikotiko, ena vanua vuavuai e vuravura, kei na kena tegu mai lomalagi e na lutu tiko ga mai.

⁴⁰ O na bula ena nomu i seleiwau, ka o na qaravi tacimu; Ena yaco na gauna ni o sa sega ni kunea na vakacegu, - o na musuka tani na nona i vua mai na domomu."

⁴¹ O Iso sa cati Jekope vakalevu ena vuku ni veivakalouvinakataki sa solia vua o tamana (Aisake), sa tukuna kina e lomana o Iso, "Sa voleka oqo na siga ni so mate vei tamaqu, ni oti o ya, au na qai vakamatei Jekope."

⁴² Sa tukuni vei Rapeka na vosa oqo nei Iso. Sa kacivi Jekope mai ka tukuna vua, "Raica sa vakamalumalumutaki koya tiko o Iso ena vukumu " ni sa nakita tiko me vakamatei iko.

⁴³ "Oqo na luvequ " rogoca na noqu vosa, tucake, dro ki vei Lepani na ganequ ki Arana.

⁴⁴ "Tiko mai kea me vica na siga, qai lesu mai ni sa oti na nona cudru,

⁴⁵ "Ni sa oti na nona cudru ka sa guilecava talega, au na qai talatala yani mo lako mai. Na cava me'u rarawa kina vakalevu ena dua ga na siga?"

⁴⁶ O Rapeka sa tukuna vei Aisake, "Au sa rarawa tiko vakalevu ena vukudra na luvei Eci yalewa; kevaka sa wati Jekope e dua na luvei Eci " me vakataki ira na goneyalewa ni vanua oqo. Ena vinaka vakacava na noqu bula vei au?"

CHAPTER 28

O Aisake sa kacivi Jekope ka vosa vakalouvinakataki koya ka vakaroti koya ka tukuna, "Mo kua ni taura e dua me watimu, ena vanua oqo o Kenani.

² "Mo lako ki na vanua o Padani-Erami ki na vale nei Pecueli (tukamu) na tama i tinamu; ka taura mai kea e dua na watimu, mai na vale nei Lepani na ganei tinamu.

³ "Na Kalou Kaukauwa, me vakalouvinakataki iko, ka mo yagavakalevu ka vuavuai, mo vakalewelevutaki talega " mo dua nai soqosoqo tamata;

⁴ Me soli talega vei iko na veivakalouvinakataki i Eparaama, vei iko kei ira talega na nomu kawa era na muri iko mai " mo taukena kina na vanua o tiko vulagi kina, na vanua sa solia na Kalou vei Eparaama."

⁵ Sa vakatalai Jekope yani o Aisake, ka sa lako sara ki Padani-Erami vei Lepani na luvei Petueli na kai Siria na ganei Rapeka na tinadrau o Jekope kei Iso.

⁶ O Iso sa raici Aisake ni sa vakalouvinakataki Jekope ka sa vakatala yani ki Padani-Erami me taura mai kea e dua na watina, ni sa tukuna, "Mo kua ni taura me watimu e dua na yalewa ni Kenani,"

⁷ ka sa talairawarawa vei tamana kei tinana o Jekope ni sa lako yani ki Padani-Erami.

⁸ Sa raica talega o Iso, ni sa sega ni vinakati ira na yalewa ni Kenani o tamana o Aisake.

⁹ O Iso sa lako yani vei Isimeli ka tauri Maelaci na luvei Isimeli, na luvei Eparaama, na ganei Nebatoce me watina, ka sai kuri ni watina era sa tiko rawa.

¹⁰ Sa lako tani o Jekope mai Periesepa ka lako vaka ki Arana.

¹¹ Sa yaco ki na dua na vanua ka tiko kina ena bogi taucoko, baleta ni sa dromu na mata ni siga. Sa taura e dua na watu me nona i lokoloko ka davo sobu me moce.

¹² Sa qai tadra, ka raica ni sa dua nai kabakaba sa lako yani e vuravura ka yacovi lomalagi, kei ira na Agilosu ni Kalou era sa veilakoyaki tiko kina " lako cake ka lako sobu mai.

¹³ O Jiova sa tu mai cake ka tukuna: "Oi Au o Jiova na Kalou i Eparaama, na Kalou i

Aisake. Na qele o davoca tiko oqori, Au na solia vei iko kei ira na nomu kawa.

14 "O ira talega na nomu kawa era na vaka na kuvu ni qele (kedra i wiliwili); o na tete vaka ki na ra, ki na tokalau, ki na vualiku ki na ceva talega. Mai vei iko kei ira na nomu kawa, ena vakalouvinakataki kina o vuravura taucoko.

15 "Raica, Au sa tiko vata kei iko, me'u maroroi iko ena vanua kecega o sa na lako kina ka au na kauti iko lesu tale mai ki na vanua oqo, Au na sega ni laivi iko me yacova Ni'u sa cakava kece na veika Au sa vosa kina vei iko."

16 Sa yadra vakasauri o Jekope mai na nona moce ka tukuna, "Sa dina, o Jiova sa tiko eke ka au sa sega tu ni kila."

17 Sa rerevaka levu ka tukuna, "Sa vanua vinaka dina oqo, sa sega tale ni dua na ka oqo " na vale ni Kalou ga " oqo sara ga na matamata ki lomalagi!"

18 Sa yadra vakamataka lailai o Jekope, sa taura na vatu (nona i lokoloko) sa vakaduria me duru, ka sa lumuta ena waiwai.

19 Sa vakatoka na yaca ni vanua o ya me Peceli; na yaca ni vanua o ya e liu o Luse.

20 Sa yalayala (bubului) o Jekope ka vaka: "Kevaka sa tiko vata kei au na Kalou, ka maroroi au ena sala au sa lakova tiko oqo, ka solia vei au na kakana me'u kania kei nai sulu me'u suluma,

21 "Me'u lesu tale mai kina ki na vale nei tamaqu ena vakacegu " o Jiova, sa na noqu Kalou.

22 "Na vatu oqo au sa vakaduria me duru, sa na vale ni Kalou. Na veika kece o ni na solia vei au, na kena i katini (sigana) au na solia vakaidina vei kemuni."

CHAPTER 29

O Jekope sa lako ena nona i lakolako ka sa yaco ki na nodra vanua na tamata mai na tokalau.

2 Sa rai yani ka raica e dua na mata ni wai ena buca; era sa davo voleka tu kina e tolu na qele ni sipi. Era sa dau gunu na sipi mai na mata ni wai oqori. E dua na vatu levu sa ubi tu kina na mata ni wai.

3 Era sa dau lako yani ki kea na qele ni manumanu, sa dau vakaqiqici tani na vatu mai na gusu ni mata ni wai, era sa dau gunu na sipi ka sogo tale na mata ni wai ena vatu.

4 Sa taro yani vei ira o Jekope, "Kemudou na taciqu, oi kemudou sara mada mai vei?" E ratou sa sauma, "Mai Arana."

5 Sa qai taro tale vei iratou, "Dou sa kilai Lepani beka, na luvei Neori?" E ratou sa sauma mai, "Keitou sa kilai koya."

6 "Sa vinaka tiko beka o koya se sega?" E ratou sa sauma mai, "Io, sa bula vinaka o koya, raica o Raijeli na luvena yalewa sa lako tiko mai oqori kei ira na sipi."

7 Sa tukuna sara o Jekope, "Raica e se sigalevu tutu na vanua, e se sega ni kena gauna me ra kacivi vata mai na sipi. Me ra gunu na sipi ka dou vakania talega."

8 E ratou sa tukuna mai, "Keitou na sega ni cakava oqori, vakavo ke sa soqoni vata kece mai na manumanu, ka vakaqiqici tani na vatu mai na gusu ni mata ni wai, era na qai gunu."

9 Ni se vosa tiko ga vei ira, sa lako mai o Raijeli kei na sipi nei tamana " ni sa dau qarava na vakatawani ni sipi.

10 O Jekope ni sa raici Raijeli, na luvei Lepani na ganei tinana, kei na sipi nei Lepani, sa toso yani o Jekope ka vakaqiqica tani na vatu mai na mata ni wai, ka vakagunuvi ira na

sipi nei Lepani.

11 O Jekope sa reguci Raijeli, ka sa tagi.

12 O Jekope sa tukuna vei Raijeli ni o koya na wekai Lepani, ka ni sa luvei Rapeka. Sa cici yani o Raijeli ka tukuna vei tamana.

13 Ni sa rogoca o Lepani nai tukutuku kei Jekope na luvei ganena, sa cici sara yani me sotavi koya. Sa mokoti koya ka reguci koya ka kauti koya sara yani ki nona vale. Sa tukuna o Jekope na veika kece vei Lepani.

14 Sa tukuna vua o Lepani, "E dina, e daru sa sui vata ka lewe vata." Sa tiko e kea o Jekope me vula dua.

15 Sa tukuna o Lepani vei Jekope, "Baleta ni o sa wekaqu, e dodonu beka mo cakacaka wale vei au? Tukuna mada vei au, na cava me kemu i sau?"

16 O Lepani sa rua tiko na luvena yalewa: sa qase o Lia ka gone o Raijeli.

17 Sa mata kamica o Lia, ia, o Raijeli sa rui totoka qai talei na kena i rairai.

18 O Jekope e taleitaki Raijeli vakalevu ka tukuna, "Au na qaravi iko me vitu na yabaki ena vuku i Raijeli na luvemu yalewa gone."

19 Sa sauma o Lepani, "E vinaka me'u solia na luvequ vei iko " ka sega ni vua tale e dua na tagane. Mo tiko mada vata kei au."

20 Sa cakacakataka na vitu na yabaki o Jekope ena vuku i Raijeli " sa vaka ga e vica na siga na vitu na yabaki oqori, baleta ni sa rui vinakati Raijeli vakalevu.

21 O Jekope sa tukuna vei Lepani, "Solia vei au na watiqu, ni sa oti na noqu veisiga ni vei qaravi, ni'u sa vinakata me curumi koya."

22 Sa kacivi ira kece mai na tamata o Lepani, ka cakava e dua na kakana levu.

23 Ni sa yakavi bogi mai, sa tauri Lia ka kauti koya mai vei Jekope. Sa curumi koya sara o Jekope.

24 O Lepani sa soli Siliva na nona dauveiqaravi me dauveiqaravi nei Lia.

25 Ni sa mataka mai, sa kila o Jekope ni sa i Lia ka sega ni o Raijeli. Sa tarogi Lepani sara, "Na cava o sa cakava vei au? E sega beka ni au a cakacaka ena vuku i Raijeli? Na cava o sa vakaisini au kina?"

26 Sa sauma o Lepani, "E sega ni dodonu me caka oqo, ena neimami vanua " me dau soli e liu na gone mai vua na qase.

27 "Mo cakacakataka talega na nona gauna, me qai soli kina vei iko."

28 Sa qai cakacakataka o Jekope na vitu tale na yabaki, sa qai soli vei koya o Raijeli me watina.

29 O Lepani sa soli Bila na nona dauveiqaravi, me dauveiqaravi nei Raijeli.

30 Sa curumi Raijeli o Jekope ni sa taleitaki koya vakalevu, ni sa qaravi Lepani ena vitu tale na yabaki.

31 Ni sa raica o Jiova ni sega ni lomani vakalevu o Lia " Na Kalou sa qai dolava na kato ni gone nei Lia, qai sogota na kato nei Raijeli.

32 Sa kunekune o Lia ka vakasucuma e dua na tagane, ka vakayacani koya me o Rupeni; ni sa tukuna, "O Jiova sa raica dina na noqu rarawa. Oqo ena lomani au kina o na watiqu Jekope."

33 Sa kunekune tale ka vakasucuma e dua na tagane ka tukuna, "O Jiova sa rogoca ni'u sa sega ni lomani. Oqo sa solia kina vei au e dua tale na tagane." Sa yacana o Simione.

34 Sa kunekune ka vakasucuma tale e dua na tagane, sa tukuna kina, "Oqo sa na qai kabiti au kina o watiqu (Jekope), baleta ni'u sa vakasucuma vua e tolu na gone tagane." Sa yacana o Livai.

³⁵ Sa kunekune tale ka vakasucuma e dua tale na tagane, sa tukuna kina, "Oqo au na vakavinavinaka vua na Kalou." Sa vakayacana kina na gone me o Juta. Sa qai tu vakadua na nona vakasucu gone.

CHAPTER 30

Ni sa raica o Raijeli ni sa sega tiko ni vakaluveni vei Jekope, sa vuvutaki tuakana vakalevu, sa tukuna vei Jekope, "Solia vei au e dua na gone, de'u na qai mate!"

² Sa cudru vakalevu o Jekope ena vuku i Raijeli, sa tukuna kina, "O au beka na Kalou ni o Koya ga e lewa na vakaluveni, ni o Koya ga e sogota tiko na nomu bola ni gone?"

³ Sa tukuna mai o Raijeli, "Oqo o Bila na noqu dauveiqaravi, vakacurumi iko vua me vakasucuma kina e dua na gone e duruqu, me dua kina na luvequ mai vua."

⁴ Sa soli Bila vua, ka sa curumi koya sara o Jekope.

⁵ Sa kunekune o Bila, ka vakasucuma vei Jekope e dua na tagane.

⁶ Sa tukuna o Raijeli, "Sa vakatulewa vei au na Kalou; sa rogoca talega o koya na domoqu ka solia vei au e dua na gone." Sa vakayacani koya kina me o Tani.

⁷ Sa kunekune tale na dauveiqaravi nei Raijeli, o Bila, sa vakasucuma vei Jekope nai karua ni luvena.

⁸ Sa tukuna o Raijeli, "Au sa veiqati vakalevu kei na tuakaqu ia, au sa toso tikoga." Sa vakayacana na gone me o Navitalai.

⁹ O Lia, ni sa sega tiko ni dua tale na luvena, sa tauri Siliva na nona dauveiqaravi ka solia vei Jekope me curumi koya.

¹⁰ O Siliva sa vakasucuma vei Jekope e dua na tagane.

¹¹ Sa tukuna o Lia, "Sa lako tiko mai na mataivalu." Sa vakayacana me o Kata.

¹² O Siliva sa vakasucuma nai karua ni luvei Jekope.

¹³ Sa tukuna o Lia, "Au sa marau, ni ra na tukuna vei au na goneyalewa na dauveivakalouvinakataki." Sa vakayacani koya kina me o Aseri.

¹⁴ O Rupeni sa lako yani ena gauna ni tatamusuki, ka sa kunea mai e so na wainimate ni moce, ka sa kauta sara mai vei tinana. Sa kerekere yani o Raijeli vei Lia ka vaka: "Au kerea e so na wai ni moce nei Rupeni."

¹⁵ Sa sauma mai o Lia, "E se lailai vei iko o Jekope na watiqu? Oqo, o sa vinakata tale na wai ni moce nei luvequ talega?" Sa sauma yani o Raijeli, "Drau moce vata mada ena bogi oqo, mei sosomi ni wai ni moce oqori."

¹⁶ Ni sa lesu mai o Jekope mai na veiwere ena yakavi, sa lako yani o Lisa ka tukuna vua, "Mo mai curu vei au, ni sa o saumi oti ena wai ni moce nei luvequ." E rau sa mai veimoceri ena bogi o ya.

¹⁷ Na Kalou sa rogoci Lia, sa kunekune ka vakasucuma vei Jekope nai ka lima ni luvena tagane.

¹⁸ Sa tukuna kina o Lia, "Na Kalou sa solia vei au na kequ i voli, ni'u sa solia na noqu dauveiqaravi vei watiqu." Sa vakayacani koya kina me o Isakari.

¹⁹ Sa kunekune tale o Lia, ka sa vakasucuma nai ka ono ni luvena vei Jekope.

²⁰ Sa tukuna o Lia, "Na Kalou sa vakatikora vei au na veika vivinaka, oqo sa na tikoga kina vata kei au o na watiqu, baleta ni'u sa vakasucuma vua e ono na luvena tagane." Sa vakayacani koya kina me o Sevuloni.

²¹ Sa qai vakasucuma tale e dua na luvena yalewa, ka vakayacani koya me o Taina.

²² Na Kalou sa qai nanumi Raijeli, sa rogoci koya ka dolava na nona kato ni gone.

- ²³ Sa kunekune ka vakasucuma e dua na tagane, ka tukuna, "Na Kalou sa kauta tani na noqu rogorogo ca."
- ²⁴ Sa vakayacani koya me o Joseva ka tukuna kina, "O Jiova ena solia tale vei au e dua na luvequ tagane."
- ²⁵ Ni sa vakasucumi Joseva oti o Raijeli, sa tukuna o Jekope vei Lepani, "Laivi au me'u lako, me'u lako ki na noqu tikina, ki na noqu vanua."
- ²⁶ "Soli ira vei au na watiqu, kei ira na luvequ, o ira, au sa qaravi iko kina, ka laivi keimami me keimami lako, o sa kila talega na vei qaravi au sa cakava vei iko."
- ²⁷ Sa tukuna vua o Lepani, "Mo tiko mada, kevaka au sa kune loloma e matamu, ni'u sa kila ka vulica ni o Jiova sa vakalouvinakataki au ena vukumu."
- ²⁸ Sa qai tukuna tale yani, "Tukuna vei au na kemu i sau, au na solia vei iko."
- ²⁹ Sa tukuna vua o Jekope, "O sa kila vinaka na noqu qaravi iko kei na qaravi ni nomu manumanu."
- ³⁰ "Na veika e a tu vei iko e liu ni se bera na noqu lako mai, e lailai oqo sa levu sara; na Kalou sa vakalouvinakataki iko mai na gauna au a lako mai kina. Oqo au na vakania talega na noqu vale ena gauna cava?"
- ³¹ Sa tukuna mai o Lepani, "Na cava me'u solia vei iko?" Sa sauma mai o Jekope, "Kua ni solia vei au e dua na ka, au na tiko tale me'u vei qaravi, kevaka o solia vei au na ka:
- ³² "Me'u lako mada yani ki na qele ni manumanu ena siga oqo, na manumanu kece sa tavutonotono me wasei mai na kena e dravu. Na sipi, na lami, na me, oqori me kequ i sau."
- ³³ "Ena saumi vei au na noqu yalododonu na veisiga ni mataka, ni sa lako mai vei iko na kequ i sau. Na manumanu kece sa sega ni tavutonotono ena kedra maliwa na me, ka dravu vei ira na lami, era na kilai me sa ka butakoci, kevaka era sa kune vei au."
- ³⁴ Sa tukuna o Lepani, "Io, oqori sa na vaka na nomu vosa!"
- ³⁵ Ena siga o ya sa kauta tani na me tagane kece sa tavutonotono, kei na me yalewa kece sa tavutonotono, o ira kece sa via vulavula tiko, kei na ka dravu kece vei ira na lami, sa solia yani ki na ligadra na luvena.
- ³⁶ Sa lako yani vakayawa mai vei Jekope. (me vaka na yawa, ni lakovi ena tolu na siga). O Jekope sa vakania tiko na vo ni manumanu i Lepani.
- ³⁷ O Jekope ka taura tiko na taba ni kau drokadroka mai na amodi kei na Jesinati. Sa vocia na kulini kau me laurai mai na vulavula ni kau e loma.
- ³⁸ Na kau kece sa voci veilutuki, sa cuva tiko mai na mata ni wai ena vanua era dau lako yani kina na manumanu me ra gunu. Me ra kunekune kina ni ra sa mai gunu.
- ³⁹ Era sa kunekune ena mata ni kau sa voci tu. Na manumanu kece era sa vakasucuma mai na ka tavutonotono.
- ⁴⁰ O Jekope sa wasei ira na lami, na manumanu kece me ra sa raica tikoga na kau sa voci tu, o ira talega na ka dravu ena qele ni manumanu nei Lepani. Era sa tiko tani ga na nona manumanu mai vei ira na manumanu nei Lepani.
- ⁴¹ Sa yaco tiko ga na gauna, ni ra sa kunekune tiko mai na manumanu, o Jekope sa biuta tiko ga e matada na kau sa voci oti tu. Mera kunekune tiko ena nodra vakaraica tikoga na kau sa voci oti tu.
- ⁴² Na manumanu sa malumalumu sa biu tani " na ka kaukauwa sa nei Jekope kei na ka malumalumu sa nei Lepani.
- ⁴³ O Jekope sa tamata kaukauwa sara ka tamata yaco, sa levu na nona manumanu, sa levu na nona dauveiqaravi yalewa kei na tagane, sa levu sara na nona kameli kei na nona asa.

CHAPTER 31

- S**a rogoca o Jekope na nodra vosa na luvei Lepani ka vaka: "O Jekope sa kauta kece na vei ka sa nei tamada, sa rawata na nona i yau, mai na veika ga sa nei tamada."
- ² O Jekope sa raica tiko na veitokoni nei Lepani vua sa vaka e sega ni vinaka mai me vaka e liu.
- ³ O Jiova sa tukuna vei Jekope, "Mo lesu tale ki nomu vanua, vei ira na wekamu, Au na tiko vata kei iko."
- ⁴ O Jekope sa kacivi Raijeli yani kei Lia ki na buca ena vanua era sa tiko kina na manumanu,
- ⁵ Sa tukuna vei rau, "Au sa raica na nona veitokoni o tamamudrau " ni sa sega ni vinaka me vaka e liu, ia, na Kalou i tamaqu sa tiko vata kei au.
- ⁶ "Drau sa kila talega, au sa qarava na tamamudrau ena noqu kaukauwa kece.
- ⁷ "Ia, o tamamudrau sa vakaisini au ena nona veisautaka na kequ i sau vaka tini, ia, na Kalou sa sega ni vakatarai koya me vakacacani au.
- ⁸ "Kevaka sa tukuna vaka oqo, 'Na tavutonotono sa kemu i sau' " era na tavutonotono kece. Kevaka sa tukuna, 'Na roka veimama ena kemu i sau' " era na roka veimama kece.
- ⁹ "Na Kalou sa kauta tani na manumanu kece i tamamudrau ka solia mai vei au.
- ¹⁰ "Sa yaco ena gauna era sa kunekune kina na manumanu, au sa raica ena tadra na luve ni me era sa ladelade tiko " era sa veivolavolai kece tu ka tavutonotono.
- ¹¹ "Na Agilosini ni Kalou sa vosa vei au ena tadra ka tukuna, 'Jekope', sa saumi mai, 'Sai au oqo.'
- ¹² "Na Agilosini sa tukuna mai, 'Mo raica, na lami kecega sa rika tiko era sa volavolai ka tavutonotono, au sa raica na veika kecega sa cakava o Lepani, sa caka ga ena vukumudrau.
- ¹³ 'Oi Au na Kalou kei Peceli " na vanua o a lumuta kina na duru ka cakava kina na bubului vei Au. Mo tucake, ka lako tani mai na vanua oqo, ka lesu ki na vanua e nodra na wekamu dina."
- ¹⁴ O Raijeli kei Lia e rau sa sauma vua ka vaka: "E se vo tale tiko e so nai votavota e neirau mai na vale nei tamai keirau?
- ¹⁵ "Keirau sa sega beka ni vulagi mai vua, ni sa volitaki keirau ka sa kania kece na neirau i lavo?
- ¹⁶ "Ni sai yau sa taura kece na Kalou mai vei tamai keirau sa neirau kei ira kece na luvei keirau; oqo, na veika ga sa tukuna vei iko na Kalou, mo cakava."
- ¹⁷ O Jekope sa vakavodoki ira na luvena kei na watina ena kameli.
- ¹⁸ Sa kauta talega na nona manumanu kece kei na veika kece e taukena, na veika kece e sa rawata mai Padani-Erami, ka lako vei Aisake na tamana ena vanua o Kenani.
- ¹⁹ O Lepani e se lako tu me kotiva na nona sipi " o Raijeli sa butakoca mai na matakau ni vuvale e nei tamana.
- ²⁰ Sa dro yani o Jekope, ka sa sega ni kila o Lepani na kai Siria ni sa sega ni via tukuna vua.
- ²¹ Sa dro yani kei na ka kece sa tu vua, sa takosova yani na wai ka lako vaka ki na veiulunivanua e Kiliati.
- ²² Ena i katolu ni siga sa tukuni vei Lepani ni sa dro o Jekope.
- ²³ Sa kauti ira na nona ka cici muri Jekope me vitu na siga, sa qai yaco vei ira ena veiulunivanua mai Kiliati.

- ²⁴ Na Kalou sa lako mai vei Lepani ena bogi ena tadra ka tukuna vua, "Qarauni iko, mo lewa vinaka na nomu vosa vei Jekope."
- ²⁵ Sa yaco yani o Lepani vei Jekope ni se qai vakaduria tiko na nona veivale laca ena veiulunivanua e Kiliati.
- ²⁶ Sa tukuna o Lepani vei Jekope, "Na cava o sa cakava, ni o sa lako vakavuni tani mai vei au, o sa kauti rau tani na luvequ me vaka na bobula e na i seleiwau?"
- ²⁷ "Na cava o sa dro kina vakavuni ka sega ni tukuna vei au, me'u veitalatala vinaka vei iko ena marau kei na lagasere kei na tibereli na api?"
- ²⁸ "O sa sega ni vakatara me'u reguci ira na luvequ tagane kei na luvequ yalewa. o sa cakacaka vakalialia.
- ²⁹ "Sa tu vei au na kaukauwa me'u veitotogitaki, ia, na Kalou i tamamu sa vosa vei au ena bogi ka tukuna, 'Qarauni iko vinaka, ni o sa vosa vei Jekope.'
- ³⁰ "O sa lako dina mai oqo, baleta ni o sa via lako ki na vale nei tamamu, ia, na cava ga o butakoca mai kina na noqu kalou-matakau?"
- ³¹ Sa sauma o Jekope, "Au sa rere baleta, 'De o na qai tauri rau tale vakaukauwa na luvemu yalewa.'
- ³² "Vei koya o sa raica vua na nomu kaloumatakau, me kua ni bula o koya. Ena matadra na tamata, mo vakatakilakilataka na ka e nomu ka taura yani." O Jekope sa sega ni kila ni sa kauta mai o Raijeli na ka o ya.
- ³³ Sa lako yani o Lepani ki na vale laca nei Jekope, nei Lia, nodrau na dauveiqaravi, sa sega ga ni kunea na kalou-matakau. Sa lako yani ki na vale laca nei Raijeli.
- ³⁴ O Raijeli sa biuta na kalou-matakau oqo ena i dabedabe ni ose ka qai dabeca yani. Sa vakasaqaqara o Lepani ena loma ni vale " ka sa sega ga ni kunea.
- ³⁵ Sa tukuna yani vei tamana, "Me kua ni ca vua na noqu turaga ni'u sa sega ni tucake rawa, ni sa se tiko na rosi me vaka sa dauyacovi ira ga na yalewa " sa yaco vei au oqo." Sa vakasaqaqara, ia, sa sega ga ni kunea na kalou- matakau.
- ³⁶ Sa cudru vakalevu o Jekope ka sa vosa vakaukauwa vei Lepani ka vaka: "Na cava au cala kina vei iko, na cava na noqu i valavala ca, mo cicivi au kina vaka oqo?"
- ³⁷ "O sa vakaraica kece na noqu veika au taukena, na cava e nomu o sa kunea? Biuta e mataqu oqo me ra vakatulewa kina o ira kece oqo e matadaru!
- ³⁸ "E ruasagavulu na yabaki oqo au sa tiko vata kei iko, na nomu sipi kei na nomu me e se sega vakadua ni bau vakalutuka na luvena, au se sega talega ni kania e dua na luve ni me mai na kedra bai.
- ³⁹ "O ira mada ga era sa basuraki mai vei ira na manumanu kila au sa sega ni kauta mai vei iko, au sa vakaisosomitaka ga na ka sa yali. O sa vinakata ga mai na ligaqu se era butakoci ena siga se ena bogi.
- ⁴⁰ "Au sa tiko ga kei ira, ena siga sa kani au na katakata, ena bogi na batabata-liliwa, na noqu moce ni vakacegui sa drovaka na mataqu.
- ⁴¹ "Au sa tiko ena nomu vale me ruasagavulu na yabaki, au qaravi iko me tinikava na yabaki ena vukudrau na luvemu yalewa, ka ono tale na yabaki ena vukudra na manumanu ka o sa veisautaka na kequ i sau vaka tini na gauna.
- ⁴² "Baleta ni sa tiko vata kei au na Kalou i tamaqu, na Kalou i Eparaama, na Rerevaki i Aisake " e dina, o na vakatalai au tani ena liga lala. Na Kalou sa raica na noqu vakararawataki kei na cakacaka ni ligaqu, ka sa vunauci iko ena bogi."
- ⁴³ Sa vosa o Lepani vei Jekope, "Oi rau na yalewa oqo e rau sa noqu, o ira na gone oqo era sa noqu, na manumanu kece oqo sa noqu, na ka kece o raica sa noqu. Ia, na cava me'u cakava vei rau na luvequ yalewa oqo kei ira na luvedrau?"

- ⁴⁴ "Lako mai me daru veiyalayalati mada, o iko kei au, me i vakadinadina ena kedaru maliwa."
- ⁴⁵ Sa vakaduria o Jekope e dua na duru vatu.
- ⁴⁶ Sa tukuna o Jekope vei ira na tamata, "Mo ni tomi vatu mai," era sa binia mai ka kana ena dela ni binibini vatu.
- ⁴⁷ O Lepani sa vakayacana me Jeka-Saaduca, ia, o Jekope sa vakayacana me Kaliti.
- ⁴⁸ Sa tukuna o Lepani, "Nai binibini vatu oqo sai vakadinadina vei kedaru ena siga oqo." Sa vakayacani kina me o Kaliti,
- ⁴⁹ O Misipa talega, baleta ni sa tukuna, "Me raica tiko mai o Jiova ena kedaru maliwa, ni daru sa dui tikotiko.
- ⁵⁰ "Kevaka o sa vakararawataki rau na luvequ, se o sa taura tale e so na watimu, sa sega na tamata me " raica na Kalou ga sai vakadinadina vei kedaru!"
- ⁵¹ Sa tukuna o Lepani vei Jekope. "Oqo nai binibini vatu kei na duru, sa tu oqo ena kedaru maliwa.
- ⁵² "Oqo nai vakadinadina, nai binibini vatu kei na duru, au na sega ni lako sivia nai binibini oqo ki vei iko, se, mo lako sivia mai nai binibini oqo ki vei au, me ia na veivakacacani.
- ⁵³ "Na Kalou nei Eparaama, na Kalou nei Neori, na Kalou nei tamadrau me mai lewa ena kedaru maliwa." O Jekope sa bubului vei Koya na Rerevaki i Aisake na tamana.
- ⁵⁴ Sa vakacabora o Jekope nai soro ena ulunivanua, ka sa kacivi ira mai na tamata me ra mai kana. Era sa kana madrai ka tiko ena ulunivanua me yacova na mataka.
- ⁵⁵ Ena mataka lailai, sa tucake o Lepani ka reguci ira na gone kei rau na luvena yalewa ka vosa vakalouvinakataki ira. Sa lako o Lepani ka lesu tale ki nona vanua.

CHAPTER 32

Sa lako yani ena sala o Jekope ka sa sota kei ira na Agilosini Kalou.

- ² Ni sa raici ira o Jekope, sa tukuna, "Oqo nai tikotiko ni Kalou," ka sa vakatoka na yaca ni vanua o ya, me Maenaimi.
- ³ O Jekope sa vakatala eso na mata vei Iso na tacina ena vanua nei Sia e Itomi.
- ⁴ Sa vakarota vei ira ka vaka, "Mo ni vosa vei Iso na noqu turaga ka vaka, 'Sa tukuna na nomuni tamata o Jekope, 'Au a tiko mai vei Lepani ka yacova oqo.
- ⁵ "Sa tu vei au na bulumakau, na asa, na sipi kei na me, na dauveiqaravi tagane kei na yalewa, au sa talatala yani me tukuni vua na noqu turaga, me'u kune loloma kina e matamuni.""
- ⁶ Era sa lesu tale mai vei Jekope na i talaki ka tukuna, "Keitou sa lesu mai vei Iso, ka sa lako tiko mai o koya me mai sotavi iko. E va na drau na tamata sa tiko vata kei koya."
- ⁷ Sa rere ka taqaya vakalevu o Jekope, ka sa wasei ira na tamata sa tiko vata kei koya, na sipi kei na bulumakau kei na kameli, me rua nai wasewase.
- ⁸ Sa tukuna sara, "Kevaka sa lakova mai o Iso ka valuta e dua nai wasewase, me dro yani nai wasewase ka dua."
- ⁹ Sa tukuna tale o Jekope, "Na Kalou nei tamaqu o Eparaama, na Kalou nei Aisake na tamaqu, Na Kalou o Koya sa tukuna vei au, 'Lesu tale ki na nomu vanua, vei ira na wekamu, ka au na cakacaka vata kei iko':
- ¹⁰ "Ssa sega ni ganiti au na loloma kece kei na dina kece o ni sa vakaraitaka vei au na Nomuni tamata. Au a takosova mai na Joritani kei na noqu i titoko " ia, oqo au sa yaco me rua nai vavakoso levu.

- 11** "Mo ni vakabulai au mai na ligai koya na taciq, mai na ligai Iso; ni'u sa rerevaki koya, de qai vala kei au kei ira na gone kei ira na tinadra.
- 12** "Ni Kemuni sa tukuna, 'Au na raica mo na vinaka, ka cakava na nomu kawa me vaka na nuku ni wasawasa, ni sa sega ni wiliki rawa na kena levu.'"
- 13** Sa moce mai kea ena bogi, ka taura na veika sa lako mai ligana " me ka ni loloma vei Iso na tacina:
- 14** E rua na drau na me yalewa, ruasagavulu na me tagane, ruanadrau na sipi yalewa kei na ruasagavulu na sipi tagane,
- 15** E tolusagavulu na kameli yalewa kei na luvedra, vasagavulu na bulumakau yalewa ka tini na bulumakau tagane (yadru), ruasagavulu na asa yalewa kei na tini na kena ka tagane.
- 16** Sa solia yani ki na ligadra na nona tamata ka tukuna vei ira, "Dou liu yani, ka me dua na veiyawaki ena keda maliwa."
- 17** Sa vakarota vei ira sa liu, "Kevaka sa sotavi kemuni o Iso ka tarogi kemuni, 'O ni sa nei cei? O ni na lako tiko ki vei? E nei cei na veika sa tu oqo?'
- 18** "Mo ni qai tukuna, 'Oqo era sa nona na nomuni tamata o Jekope. Oqo sa soli tiko mai me nona ka ni loloma vua na noqu turaga o Iso; o koya talega sa muri tiko mai.'"
- 19** Sa vakarota talega nai karua ni lawalawa kei nai katolu ka vaka: "Me vaka talega oqori na veika mo ni tukuna vei Iso ni kemuni sa kunei koya;
- 20** "Mo ni tukuna talega, 'Raica na nomuni tamata o Jekope sa muri tiko mai.'" Ni sa tukuna mai o koya, "Nai solisoli oqo ena vinaka vua ka ni oti oqori au na raici koya e mataqu; de na qai ciqomi au kina."
- 21** Sa liu sara vua nai solisoli oqori, ia, o koya e se bogi dua tale ena vanua era cegu tiko kina.
- 22** Sa tucake o Jekope ena bogi ka kauti rau na watina, rau na dauveiqaravi kei ira na luvena e tinikadua, ka takosovi Japoki.
- 23** Sa kauti ira ka vakatalai ira yani ki tai kadua, ka vakauta talega yani na veika sa tu vua.
- 24** Sa tiko duadua ga o Jekope, sa dua na Tamata e rau sa veimulomulo kaya me yacova na kida ni mataka.
- 25** Na Tamata oqo, ni sa raica ni sa sega ni rawa ni gumatua vei Jekope, sa qai boboka na veiuturi ni sema ni sui ni dibina. Oqo sa lutu kina nai sema ni dibina ni rau sa veimulomulo tiko.
- 26** Sa tukuna mai na Tamata, "Laivi au me'u lako, ni sa kida mai na mataka." Sa sauma o Jekope, "Mo vakalouvinakataki au sara, au sa na qai laivi iko!"
- 27** Sa qai tarogi Jekope, "O cei na yacamu?" sa sauma yani, "O Jekope."
- 28** "Sa na sega tale ni yacamu o Jekope, sa na yacamu oqo o Isireli (sotia ni Kalou), ni o sa sasaga tiko ga vua na Kalou kei na tamata talega, ka sa gumatua kina."
- 29** O Jekope talega sa tarogi koya ka vaka: "O cei na yacamu?" Sa sauma mai, "Na cava o taroga kina na Yacaqu?" Sa qai vakalouvinakataki koya mai kea.
- 30** Sa vakatoka na yaca ni vanua o ya o Penieli, "Au sa raica na Kalou ena matana votu ka au se bula tiko ga."
- 31** Ni se takosovi Penieli tiko " sa cadra vua na matanisiga ka sa gera na dibina ni lako voli.
- 32** Me yacova mai nikua, o ira na Isireli era sa sega ni kania na lewe ni dibi. Baleta na Kalou sa tara na dibi i Jekope, ka sa (mavule) lutu kina na sui ni dibina.

CHAPTER 33

Sa rai yani o Jekope, ka raica ni sa lako tiko mai o Iso vata kei na va na drau na nona tamata. Sa wasewasei ira vakatotolo na gone vei ira na dui tinadra.

² Sa liu oirau na dauveiqaravi kei ira na luvena, tarava yani o Lia kei na luvena, ka muri sara o Raijeli kei Joseva.

³ Sa takoso yani o Jekope ka cuva ki na qele vakavitu, me yacova ni sa voleka mai vei Iso na tacina.

⁴ Ia, o Iso sa cici mai ka roqoti koya ka lele yani ki domona ka reguci Jekope ka tagi, ni rau sa veitagicaki ena marau.

⁵ Sa rai yani o Iso, ka sa raici ira na yalewa kei na dui luvedra ka taroga, "O cei o ira oqo?" sa sauma yani, "O ira na gone oqo era sai solisoli ni loloma ni Kalou vua na nomuni tamata."

⁶ E rau na lako talega mai na dauveiqaravi kei na luvedra ka cuva sobu.

⁷ Sa lako talega mai o Lia kei ira na luvena ka cuva sobu. Ni oti oqo sa lako talega mai o Joseva, kei Raijeli ka cuva talega.

⁸ Sa taroga mai o Iso, "Na cava nai balebale ni lawalawa kei oqo keimami sa sota oti?" Sa tukuna yani o Jekope, "Oqori me ra kune loloma kina ena mata ni noqu turaga."

⁹ Sa tukuna tale o Iso, "Sa levu tu vei au na veika, taciqu; maroroya kece oqo me nomu ga."

¹⁰ Sa sauma yani o Jekope, "E sega, kevaka au sa kune loloma e matamu, mo ciqoma nai solisoli mai na ligaqu " ni'u sa raica na matamu ni sa vaka ga ni'u raica na mata ni Kalou, ni o sa vinaka vei au.

¹¹ "Au kerea mo taura na veivakalouvinakataki sa kau mai vei kemuni, baleta na Kalou sa levu dina na Nona yalololoma vei au, ka sa rui levu tale vei au oqo." Sa uqeti koya tikoga o Jekope " sa mani ciqoma o Iso.

¹² Sa mani tukuna o Iso, "Mai me daru lako sara, au na liu tiko vei iko."

¹³ Sa sauma yani o Jekope, "Na noqu turaga sa kila ni ra sa malumalumu na gone, era sa malumalumu talega na manumanu, kevaka me ra na toso tale me dua na siga, era na mate kece.

¹⁴ "Au kerea, me liu ga yani na noqu turaga, ka me'u na kauti ira ga yani vakamalua na manumanu kei ira na gone ena neimami toso ga, me yacova ni keimami sa yaco yani vua na noqu turaga e Sia."

¹⁵ Sa tukuna mai o Iso, "Me'u biuta tiko mai eso na noqu tamata vata kei iko?" Sa sauma mai o Jekope, "Ena dua beka na kedra yaga? Me'u kune loloma mai na mata ni noqu turaga."

¹⁶ Sa lesu yani o Iso ena siga o ya, ena sala ki Sia.

¹⁷ Sa lako yani o Jekope ki Sakoca, sa tara e dua na nona vale, kei na vale me nodra na manumanu. Sa vakayacani kina na vanua o ya me Sakoca.

¹⁸ Sa yaco vinaka mai Sikemi o Jekope, ena vanua o Kenani, ena nona lako mai Padani-Erami; sa vakaduria na nona valelaca ena mata ni koro.

¹⁹ Sa volia na tiki ni vanua sa mai vakaduria kina na nona vale laca, mai vei ira na luvei Emori na tamai Sikemi ena rua na drau na dola.

²⁰ Sa tara mai kea e dua nai cabocabo ni soro, ka vakatoka me Ilai-Eloe Isireli.

CHAPTER 34

O Taina na luvei Lia, o koya sa vakasucuma vei Jekope “ sa lako yani me vakaraici ira na goneyalewa ni vanua.

² Ni sa raici koya o Sikemi, na ravouvou ni vanua o Ivaiti, na luvei Emori, sa kauti koya, ka moceri koya, ka vakacacani koya.

³ Na yalona sa kabiti Taina na luvei Jekope, sa domoni Taina ka sa vosa vinaka vua.

⁴ Sa vosa vei Emori na tamana o Sikemi ka vaka, "Mo kauta mai na goneyalewa oqo me watiq."

⁵ Sa rogoca o Jekope ni sa vakacacani Taina na luvena yalewa o Sikemi. O ira na luvena tagane era se tu mai na buca vata kei ira na manumanu. Sa tiko ga vakamalua o Jekope me yacova ni ra sa lesu mai.

⁶ Sa lako yani o Emori na tamai Sikemi vei Jekope me rau veivosaki.

⁷ Era sa lesu mai na luvei Jekope tagane mai vanua ka rogoca na ka sa yaco, era sa rarawa sara vakalevu “ baleta ni sa cakava na tamata oqo e dua nai valavala toro sobu sara e Isireli. Ni sa mocera na luvei Jekope, e dua na ka e sega ni dodonu me yaco.

⁸ Sa vosa vei ira o Emori ka vaka: "Na yalo i Sikemi na luvequ, sa rui kabita dina na luvemudou yalewa. Au kerea mo dou soli koya me watina.

⁹ "Me da veimusumusuki, ni taura na neimami goneyalewa, ka me keimami taura na nomuni goneyalewa.

¹⁰ "Mo ni tiko vata kei keimami, sa tu oqori na vanua. Mo ni tiko kina ka veivoli kina, ka mo ni taura ga na veika o ni vinakata mai kina."

¹¹ O Sikemi sa tukuna vei Jekope kei iratou na ganena, "Me'u kune loloma mada mai vei kemudou “ na veika ga dou sa vinakata, au na solia vei kemudou.

¹² "Dou tukuna vei au na cava ga me kena i vakamalua, au na solia vei kemudou. Me soli ga na goneyalewa oqo me watiq."

¹³ O iratou na luvei Jekope e ratou sa sauma vei Sikemi kei Emori na tamana, ka vosa vakaukauwa sara baleta ni sa vakacacani na ganedratou o Taina.

¹⁴ E ratou sa tukuna vei rau, "Sa sega ni rawa oqo, me soli na neimami yalewa vei ira na sega ni cili, ni oqori sa dua nai valavala ca levu vei keimami.

¹⁵ "Ena ka ga oqo, keimami na yalovinaka kina: o ya mo ni vakataki keimami “ na nomuni tagane kece me ra cilivi,

¹⁶ "Oqori ga keimami na soli ira kina na neimami goneyalewa vei kemuni, ka keimami na tauri ira kina na nomuni goneyalewa, keimami na tiko kina vata kei kemuni, eda na dua ga kina na tamata.

¹⁷ "Kevaka o ni sa sega ni rogoca na vosa mo ni cilivi kina, keimami na kauta na luvei keimami goneyalewa ka lako."

¹⁸ Na vosa oqo sa vinaka vei Emori kei Sikemi na luvena.

¹⁹ O Sikemi sa sega ni berabera tale ni cakava na ka sa tukuni vua, baleta ni sa rui domona dina na luvei Jekope goneyalewa. O Sikemi sa tamata dokai sara ena vale nei tamana.

²⁰ O Emori kei Sikemi na luvena tagane, e rau sa lako mai ki na matamata ni koro ka vosa vei ira na tagane kecega ka tukuna:

²¹ "O ira na tamata oqo era sa duavata kei keda me ra tiko ena noda vanua ka veivoli kina. Ni sa veiraurau na vanua vei ira me da tauri ira na luvedra yalewa me watida ka soli ira na luveda yalewa me watidra.

²² "E dua ga na ka, era vinakata me ra tiko kina vata kei keda, ka meda dua ga na tamata, o ya me da cilivi me vaka era sa cilivi.

- ²³ "E na sega beka ni noda na nodra manumanu kei na veika era taukena, na ka e nodra ena noda? Me da vaka io ga vei ira, ka era na tiko vata kei keda."
- ²⁴ O ira kece sa lako yani ki na matamata, sa vaka io vei Emori kei Sikemi na luvena. Era sa cilivi kece na tagane mai na koro.
- ²⁵ Sa yaco ni sa oti e tolu na siga " ni se tarai ira tiko na mosi-vuvuca ni veicili, o Simione kei Livai na luvei Jekope, o irau na ganei Taina " era sa taura na nodrau i seleiwau ka lako vakadoudou ki na koro ka vakamatei ira kecega na tagane.
- ²⁶ E rau sa vakamatei Emori kei Sikemi talega e nai seleiwau ka vakacacana na koro ka kauti Taina tani mai na vale nei Sikemi ka lako tani.
- ²⁷ Era sa curuma yani na koro, o ira na luvei Jekope ka raica na veivakamatei, baleta na veivakacacani sa caka vei Taina.
- ²⁸ Era sa kauta na sipi, na bulumakau, na nodra asa " na veika sa tiko ena koro kei na veika sa tu mai vanua,
- ²⁹ Kei na nodra i yau kecega, o ira na gone kei tinadra era sa kau vakavesu. Era sa vakacacana ka kauta kece na ka sa tiko e vale.
- ³⁰ Sa tukuna o Jekope vei Simione kei Livai, "Drau sa vakaleqai au, ena nomudrau vakaboicataki au ena kedra maliwa na lewenivanua oqo, ena kedra maliwa na kai Kenani, kei na Perisaiti, ni'u sa lewe vica ga, era na vakasoqoni vata mai ka vakamatei au. Au na vakarusai kei na noqu vuvale."
- ³¹ E rau sa sauma mai na cauravou, "Me vakatautauvatataka na tamata oqo na ganei keirau me vaka na yalewa dauvolitaki koya?"

CHAPTER 35

- N**a Kalou sa tukuna vei Jekope, "Mo tucake ka lako ki Peceli ka la'ki tiko kina; mo cakava mai kea e dua nai cabocabo ni soro vei Jiova " o Koya e a basika mai vei iko, ena nomu a dro tiko mai vei Iso na tacimu."
- ² O Jekope sa tukuna ki na nona vuvale kei ira kece sa tiko vua, "Me biu na Kalou tani sa tiko vei kemuni, ni vakasavasavataki kemuni, ka veisautaka na nomuni i sulu.
- ³ "Ka me da sa tucake ka lako ki Peceli; au na cakava mai kea e dua nai cabocabo ni soro vei Jiova, o Koya sa dau vakacegui au ena gauna ni veilecayaki, ka sa tiko vata kei au ena sala au lakova."
- ⁴ Era sa solia vei Jekope na veikalou tani, kei na kena sau ni daliga " o Jekope sa vunitaka ena ruku ni veikau e Sikemi.
- ⁵ Era sa lako yani, ka sa kani ira na rere na veimatanitu vakavolivoliti ira, ka era sa sega kina ni via veivala kei ira na luvei Jekope.
- ⁶ Sa lako mai o Jekope ki Lusi (oqori o Peceli) ena vanua o Kenani, o koya kei ira na tamata sa tiko vata kei koya.
- ⁷ Sa tara mai kea e dua na i cabocabo ni soro ka vakatoka me Eli-Peceli, baleta mai kea sa basika kina vua na Kalou ena nona dro mai vei Iso na tacina.
- ⁸ Sa mate o Tepora na dauveiqaravi nei Rapeka, ka sa buluti mai Peceli ena ruku ni vunika, ena tikina e ra. Sa vakayacani na vanua o ya o Aloni- Bakuci.
- ⁹ Sa basika tale na Kalou vei Jekope ena nona lako mai Padani-Erami ka vakalouvinakataki koya.
- ¹⁰ Na Kalou sa tukuna vua, "Na yacamu o Jekope " o sa na sega tale ni Jekope, o Isireli sa na yacamu mai ni kua." Na Kalou sa kaciva na yacana me Isireli.

- ¹¹ Na Kalou sa tukuna vua, "O'i Au na Kalou Qaqa, mo vuavuai ka lewe levu mai, na matanitu kei na veimatanitu era na lako mai vei iko, na veitui era na lako mai yagomu.
- ¹² "Na vanua Au sa solia vei Eparaama kei Aisake, au sa solia vei iko kei ira na nomu kawa, au sa solia kina na vanua."
- ¹³ Na Kalou sa lako cake mai vua, ena vanua sa vosa kina vua.
- ¹⁴ Sa vakaduria o Jekope e dua na duru ena vanua sa vosa kina vua na Kalou, na duru vatu; sa sova kina e dua nai soro liviraki sa sova/lumuta talega kina na waiwai.
- ¹⁵ Sa vakayacana o Jekope na vanua sa vosa kina vua na Kalou, me o Peceli.
- ¹⁶ Era sa lako tani mai Peceli, ka se vo vakalailai me yaco ki Efiraca, sa taratara o Raijeli ka sa kaukauwa sara.
- ¹⁷ Ni sa kaukauwa sara na nona taratara ni vakasucu, sa tukuna vua na nona Nasi, "Kua ni rere, ena lako mai na gone tagane oqo."
- ¹⁸ Sa yaco, ni sa lako tani tiko vua na yalona (sa mate), sa vakayacani koya me Peni-oni, ia, o tamana sa vakayacana me Penijamini.
- ¹⁹ Sa mate o Raijeli, ka sa bulu ni ra sa lako tiko ki Efiraca (oqori o Peceliema).
- ²⁰ Sa vakaduria e dua na duru o Jekope ena kena i bulubulu me yacova na siga oqo.
- ²¹ Sa lako tiko o Isireli, ka biria na nona vale-laca ni sivia na vanua ni yadra e Eola.
- ²² Sa yaco, ni sa tiko ena vanua o Isireli, o Rupeni sa moceri Bila na (dauveiqaravi) nei Raijeli, sa rogoca o Isireli na ka oqo. Na luvei Jekope tagane e tinikarua:
- ²³ Na luvei Lia tagane o Rupeni na ulumatua, o Simione, o Livai, o Juta, o Isakari kei Sevuloni;
- ²⁴ Na luvei Raijeli tagane o: Joseva kei Penijamini;
- ²⁵ Na luvei Bila tagane, (na dauveiqaravi) nei Raijeli; o Tani kei Navitalai;
- ²⁶ Na luvei Sipa tagane, (na dauveiqaravi) nei Lia; o Kata kei Aseri. Oqo, o ira na luvei Jekope tagane era sa vakasucumi vua e Padani-Erami.
- ²⁷ Sa lako mai o Jekope vei tamana o Aisake e Mamire Kirijaci Araba (oqori o Epironi), na vanua e rau mai tiko kina o Eparaama kei Aisake.
- ²⁸ Na yabaki nei Aisake e dua na drau ka mani walusagavulu na yabaki.
- ²⁹ Sa ceguva nai otioti ni nona i cegu o Aisake, ka sa mate, sa lako yani vei ira na wekana ni sa qase sara ka sa levu na nona veisiga vinaka. E rau sa buluti koya na nona cauravou, o Iso kei Jekope.

CHAPTER 36

Oqo nai vola ni kawa nei Iso, sa vakayacani talega me o Itomi.

- ² O Iso sa taura na watina mai vei ira na goneyalewa ni Kenani: O Ada na luvei Eloni na Itaiti; o Aolibama na luvei Ana, na luvei Sibioni na Iraitai;
- ³ kei Vasemaca, na luvei Isimeli, na ganei Nebajoci.
- ⁴ O Ada sa vakasucumi Elifasi vei Iso kei Vasemaca sa vakasucumi Rueli.
- ⁵ O Aolibama sa vakasucumi Jeusi, Jaelami, kei Kora. Sai ira oqori na luvei Iso, sa vakasucumi vua ena vanua o Kenani.
- ⁶ O Iso sa kauti ira na watina, ira na luvena kei ira kece ena nona vuvale, na nona bulumakau kei na nona manumanu kece kei na nona veika kece sa rawata mai na vanua o Kenani. Ka sa lako ki na vanua vakayawa sara mai na matai tacina o Jekope.
- ⁷ Sa ka levu sara na nodrau dui-yau, sa na dredre kina me rau na tiko vata, kei na vanua

e rau tiko vulagi kina, sa dredre me tokoni rau, baleta na levu ni nodrau manumanu.

⁸ O Iso, sa tiko ena ulunivanua o Sia. O Iso, sai Itomi.

⁹ Oqo na kawa nei Iso na tamadra na Itomi ena ulunivanua o Sia.

¹⁰ Oqo na yacadra na luvei Iso; o Elifasi na luvei Ada na wati Iso kei Rueli na luvei Vasemaca na wati Iso.

¹¹ O ira na luvei Elifasi o Temana, o Omari, o Sefo, o Qatama kei Kenasi.

¹² O Timina na wati Elifasi lailai sa vakasucumi Amaleki vei Elifasi. Sai ira oqo na luvei Ada na wati Iso.

¹³ Sai ira oqo na luvei Rueli; o Naaci, o Sera, o Sama kei Misa. Oqo o ira na luvei Vasemaca na wati Iso.

¹⁴ Sai ira oqo na luvei Aolibama, na wati Iso na luvei Ana yalewa, na luvei Sibione yalewa. Sa vakasucuma vei Iso, o Jeusi, o Jaelami kei Kora.

¹⁵ Sai ira oqo na vei turaga vei ira na luvei Iso. O ira na luvei Elifasi na ulumatua nei Iso, o Temami na turaga, o Oma na turaga, o Sefo na turaga, o Kenasi na turaga,

¹⁶ O Kora na turaga, o Qatama na turaga, o Ameleki na turaga. Sai ira oqo na vei turaga nei Elifasi ena vanua o Itomi. Oqo o ira na luvei Ada.

¹⁷ Sai ira oqo na luvei Rueli na luvei Iso. O Naaci na turaga, o Sera na turaga, o Sama na turaga kei Misa na turaga. Sai ira oqo na veituraga nei Rueli ena vanua o Itomi. Oqo o ira na luvei Vasemaca na wati Iso.

¹⁸ Sai ira oqo na luvei Aolibama, na wati Iso. O Jeusi na turaga, o Jaelami na turaga kei Kora na turaga. Sai ira oqo na vei turaga era sa lako mai vei Aolibama na wati Iso, na luvei Ana.

¹⁹ Sai ira oqo na luvei Iso, (Itomi); oqori o ira na kena vei turaga.

²⁰ O ira oqo na luvei Sia na Oraite, o ira sa tawana tiko na vanua: o Lotani, o Sobali, o Sibione, kei Ana,

²¹ O Disioni, o Esari, kei Disani. Sai ira oqori na turaga nodra na Oraite, o ira na luvei Sia ena vanua o Itomi.

²² O ira na luvei Lotani, o Ori kei Emami, na ganei Lotani o Timina.

²³ Sai ira oqo na luvei Sobali: O Elirani, o Manaeci, o Ibali, o Sefo, kei Onami.

²⁴ Sai ira oqo na luvei Sibione, o rau o Aja kei Anae. O Anae oqo sa kunea na wai ena vanua liwa, ni a lako voli kina ka vakania tiko na asa nei tamana o Sibione.

²⁵ Sai ira oqo na luvei Anae: O Disioni kei Aolibama na luvei Anae yalewa.

²⁶ Sai ira oqo na luvei Disioni; o Amedani, o Esibana, o Icarani, kei Jerani.

²⁷ Sai ira oqo na luvei Esari, Biliiani, o Saerani, kei Akani.

²⁸ Sai ira oqo na luvei Disani, o Usi kei Erani.

²⁹ Sai ira oqo na veituraga e Oraite: O Lotani na turaga, o Sobali na turaga, o Sibione na turaga, o Anae na turaga,

³⁰ O Disioni na turaga, o Esari na turaga, o Disani na turaga, o ira oqo na veituraga vei ira na Oraite, me vaka na nodra dui turaga ena vanua o Sia.

³¹ Sai ira oqo na veitui sa lewa e Itomi, ni se bera na tui vei ira na Isireli:

³² O Bela na luvei Peori, sa lewa e Itomi, na yaca ni nona koro o Diniaba.

³³ Ni sa mate o Bela, o Jobaba na luvei Sera e Bosara sa veiliutaki ena vukuna.

³⁴ Ni sa mate o Jobaba, o Usaemi ena vanua noda na Temanaiti sa lewa ena vukui Jobaba.

³⁵ Ni sa mate o Usaemi, o Etati na luvei Betati, o koya sa kabai Mitiani ena buca mai

Moape, sa lewa ena vukuna. Na yaca ni koro o Avici.

³⁶ Ni sa mate o Etati, o Samila mai Masareka sa lewa ena vukui Etati.

³⁷ Ni sa mate o Samila, o Saula mai Reopoci ena bati ni uciwai, sa lewa ena vukuna.

³⁸ Ni sa mate o Saula, o Peali-Anana na luvei Akebori sa lewa ena vukuna.

³⁹ Ni sa mate o Peali-Anana na luvei Akebori o Adari sa lewa ena vukuna; na yaca ni nona koro o Pau. Na yaca i watina o Maetabeli na luvei Matereti, na luvei Maseabi yalewa.

⁴⁰ Sai ira oqo na veituraga nei Iso, me vaka na nodra veivuvale ena nodra i tikotiko, na yacadra yadudua oqo: o Timana na turaga, o Alava na turaga, o Jeteci na turaga,

⁴¹ O Aolibama na turaga, o Ela na turaga, o Pinoni na turaga,

⁴² O Kenasi na turaga, o Temana na turaga o Mibisa na turaga,

⁴³ O Meqedeeli na turaga kei Irami na turaga. Sai ira oqo na veituraga e Itomi me vaka na nodra dui tikotiko ena vanua era sa taukena. o Iso sa tamadra na kai Itomi.

CHAPTER 37

O Jekope sa tiko ena vanua sa vulagi kina o tamana, ena vanua o Kenani.

² Oqo na kawa i Jekope. o Joseva ni se qai yabaki tinikavitu, sa vaka na manumanu tiko vata kei ira na tacina. O koya sa tiko kei ira na luvei Bila kei ira na luvei Siliva na wati tamana. O Joseva sa kauta na kedratou i tukutuku ca vei tamana.

³ O Isireli, sa lomani Joseva vakalevu cake mai vei ira kece na luvena, baleta ni o koya e luvena ni sa qase sara. Sa dau cula talega na nona kote balavu ka dui rokaroka.

⁴ Ni ratou sa dau raica na tacina ni sa daulomani koya vakalevu o Isireli mai vei iratou, e ratou sa dau cati koya ka dauvosa vakaca vua.

⁵ O Joseva sa tadra e dua na tadra, ka tukuna sara vei ira na tacina; e ratou sa qai cati koya ga vakalevu.

⁶ Sa tukuna vei iratou na tacina, "Au kerea mo dou rogoca na noqu tadra:

⁷ "Edatou sa vau sila tiko ena were, sa duri ka tucake tu na noqui vau sila; na nomudou i vau sila talega sa tucake ka cuva kina noqu i vau sila."

⁸ E ratou sa tukuna vua na tacina, "O iko, mo na mai liutaki keitou? se O mai via vakatulewa vei keitou?" E ratou sa qai cati koya ga vakalevu baleta na nona tadra kei na nona vosa.

⁹ E se baci tadra tale e dua na tadra, ka tukuna vei ira na tacina ka vaka: "Au sa baci tadra tale, ka sa vaka oqo, na siga, na vula kei na veikalo era sa cuva kece vei au."

¹⁰ Sa tukuna vei tamana kei ira na tacina, sa vunauci koya o tamana ka tukuna vua, "E tadra vakacava oqo? Me lako beka mai o tinamu, o tamamu kei ira na tacimu ka mai cuva ki na qele e matamu?"

¹¹ Era sa qai vuvutaki koya ga na tacina, ia, o tamana sa taura vuni tikoga ki yalona.

¹² Era sa lako ki Sikemi na tacina me ra vakania na sipi nei tamadra.

¹³ Sa tukuna o Isireli vei Joseva, "Era sa sega beka ni tiko mai Sikemi na tacimu? Lako mai me'u talai iko vei ira. Sa sauma mai o Joseva, "Sai au oqo."

¹⁴ Sa tukuna sara vua, "Lako ka raica se sa vakatiko E vei o ira na tacimu kei ira na manumanu, ka kauta lesu mai vei au na i tukutuku." Sa vakatalai koya tani yani mai na Buca o Epironi ka sa lako sara yani ki Sikemi.

¹⁵ E dua na tamata sa kunei koya, ni sa veilakoyaki voli ena vanua. Sa tarogi koya na tamata, "Na cava o sa vakasaqara tiko?"

¹⁶ Sa sauma yani, "Au vakaraici iratou tiko na tuakaqu, era sa vakana manumanu tiko e

vei."

17 Sa tukuna mai na tamata, "Era sa lako tani eke, ia, au sa rogoci ira ga ni ra sa tukuna, 'Tou lako ki Tocani.'" A sa lako yani o Joseva ka kunei iratou na tuakana e Tocani.

18 Ni ra sa raici koya tiko mai vakayawa, era sa bosea me vakamatei koya.

19 Era sa veitukuniyaka, "Raica sa lako tiko mai oqo na dautadra!

20 "Mai, me da sa na vakamatei koya ka viritaki koya ki na dua na qara, me noda i ulubale, 'Me dua na manumanu kila sa vakamatei koya,' eda na qai raica se sa vakacava na nona tadra!"

21 Ia, ni sa rogoca o Rupeni, sa vakabulai koya mai na ligadra ka tukuna, "Me da kua ni vakamatei koya."

22 Sa tukuna vei ira o Rupeni, "Me kua ni vakadavei na dra, me viritaki ga ki na qara sa tiko mai na vanua liwa, me kua ga ni da tarai koya ena ligada" " ni sa nakita me vakabulai Joseva mai vei ira na tacina ka kauti koya lesu vei tamadra.

23 Ni sa qai yaco mai vei ira o Joseva, era sa basuraka na nona kote, na kote dui rokaroka sa dara tiko.

24 Era sa tauri koya ka viritaki koya ki na qara. Sa lala tu na qara, ni sa maca tu na kena wai.

25 Era sa dabe sobu ka kana. Ni ra sa rai yani, era sa lako tiko mai e dua nai lawalawa era luvei Isimeli, era lako tiko mai Kiliati kei na nodra kameli, kei na nodra i usausa ni voliciri ena nodra lako sobu tiko ki Ijipita.

26 Sa tukuna o Juta vei ira na tacina, "Na cava na kena yaga, kevaka e da na vakamatei koya ka vunitaka na nona dra?

27 "Me da volitaki koya vei ira na Isimeli, me kua ni tarai koya kina na ligada, ni o koya e tacida ka eda lewe vata." Era sa rogoca na tacina na veika oqo.

28 Era sa lako tale mai na kai Mitiani dauveivoli, era sa tauri Joseva mai ka volitaki koya yani vei ira na Isimeli me ruasagavulu na sikele siliva. Era sa kauti Joseva ki Ijipita.

29 Sa lesu yani o Rupeni ki na qara, ka sa yali kina o Joseva, sa basuraka na nona i sulu.

30 Sa lesu yani vei iratou na tacina ka tukuna, "Sa yali na gone, me'u lako beka i vei?"

31 Era sa taura na kote i Joseva, ka vakamatea e dua na me, sa qai toni na kote ena kena dra.

32 Era sa vakauta mai na kote vei tamadra ka tukuna, "Keimami sa kunea oqo, mo raica oqo, e nei luvemu se sega?"

33 Sa kila o Jekope ka tukuna, "Oqo na kote nei luvequ, e dua na manumanu kila sa kani koya, sa sega ni cala, o Joseva sa basuki vakalalai."

34 Sa basuraka na nona i sulu o Jekope ka vakaisulu taga na tolona ka lolokutaki Joseva me vica vata na siga.

35 O ira kece na luvena era sa mai vakacegui koya, sa tukuna o Jekope, "Au na lako sobu ki nai bulubulu vei luvequ ena vakaloloku." Sa tagi o Jekope ena vukuna.

36 O ira na Mitiani era sa volitaki Joseva sara ki Ijipita vei Potifa na vakai lesilesi i Fero ka sa nodra i liuliu na mata yadra.

CHAPTER 38

Sa yaco ena dua na gauna sa lako tani mai kina o Juta mai vei ira na tacina, sa sikova yani e dua mai Etulama na yacana o ira.

2 Sa raica talega mai kea e dua na goneyalewa ni Kenani, na luvei Sua, sa vakawatitaki

koya ka curumi koya sara.

³ Sa kunekune ka vakasucuma vua e dua na luvena talega sa yacana o Eri.

⁴ Sa kunekune tale, ka vakasucuma e dua na tagane, sa vakayacani koya o tinana me o Onani.

⁵ Sa dua tale na luvena tagane, sa yacana o Sela. Sa tiko mai Jesiba ena gauna sa sucu kina o Sela.

⁶ O Juta sa kauta mai e dua na wati Eri, na nona ulumatua, na yacana o Tamare.

⁷ Ia, o Eri na ulumatua i Juta, sa caka ca ena mata i Jiova, o Jiova ga sa vakamatei koya.

⁸ O Juta sa tukuna vei Onani, "Lako vei wati tacimu, mo drau veiwatini, ka vakatubura e dua na kawa vei tacimu."

⁹ Sa kila o Onami ni o na luvena ena sega ni nona, sa vakadrodroya kina qele, ena gauna sa curumi wati tacina tiko kina " de qai solia na kawa vei tacina.

¹⁰ Na veika oqo sa sega ni marautaka o Jiova, oqo, sa vakamatei Onani talega kina.

¹¹ Sa tukuna o Juta vei vugona o Tamare, "Mo tiko yada mada ena vale i tamamu," me yacova ni sa cauravou mai o Sela." De qai mate tale me vakataki tacina." Sa lako o Tamare ka tiko wawa ena vale nei tamana.

¹² Sa yaco na gauna sa mate kina na wati Juta, sa vakacegui ka lako cake vei ira na nona dauvakatawa sipi e Timana, o koya kei na nona i tokani o ira na kai Etulama.

¹³ Sa tukuni vei Tamare, "Raica o nomu momo sa lako cake i Timana me raica na nona sipi."

¹⁴ Sa luvata tani na nona i sulu vaka yada, sa ubi koya ka la'ki dabe tiko ena tikina lala ena sala vaka ki Timana; ni sa raici Sela sa cauravou levu mai " ia sa sega ga ni lako yani me rau veiwatini.

¹⁵ Ni sa raici koya o Juta, sa nanuma ni oqo e dua e volitaki koya tiko, baleta ni ubia tiko na matana taucoko.

¹⁶ Sa vuki yani vua ena sala ka tukuna, "Au kerea me'u curumi iko mada," sa sega ni kila, o ya o na vugona. Sa taroga o vugona, "Na cava o na solia vei au, me rawa ni o curumi au kina?"

¹⁷ Sa sauma mai, "Au na solia mai e dua na me gone." Sa tukuna tale yani, "Mo solia mai e dua na kena i vakadinadina?"

¹⁸ "Na cava me'u solia vei iko?" Sa sauma mai na nomu i taube/mama kei na nomu i titoko." Sa mani solia yani vua, ka curumi koya sara ka sa kunekune talega mai vua.

¹⁹ Sa tucake ka lako yani, sa veisautaka na nona i sulu ka dara tale na nona i sulu vakayada.

²⁰ Sa vakauta yani o Juta na me gone, mai na ligana na nona i tokani na kai Etulama vua na yalewa. Ia, sa sega ga ni kune.

²¹ Sa tarogi ira na tagane ena vanua o ya, "E vei o koya na dau volivolitaki sa tu ena sala?" Era sa sauma, "Sa sega eke na dauvolivolitaki sa tu ena sala."

²² Sa lesu tale yani vei Juta ka tukuna, "Au sa sega ni raici koya, o ira talega na tagane mai keau era sa tukuna ni sa sega na dauvolivolitaki vakaoqo ena vanua."

²³ Sa tukuna o Juta, "Me sa taura ga yani o koya de daru na qai madua " ni'u sa solia yani na me, ia sa yali o koya."

²⁴ Ni sa oti tale e tolu na vula, sa tukuni sara vei Juta ka vaka: "O Tamare na vugomu ea volitaki koya ena sala ka sa bukete tiko." Sa tukuna yani o Juta, "Kauti koya mai me mai vakamai!"

²⁵ Ni sa kau mai, sa tukuna vei nona momo, "O koya na tagane sa nona oqo, sa

vakabuketetaki au," mo raica mada se nei cei oqo, nai taube, mama kei na i titoko."

²⁶ Sa tukuna o Juta, ni sa kila ka sa tukuna, "Sa yalododonu cake o koya mai vei au, ni'u sa sega ni soli koya vei Sela baleta ni sa tamata levu mai." Sa sega ni curumi koya tale.

²⁷ Ena gauna me sa vakasucu kina, sa tiko e ketena e rua na gone.

²⁸ Ni sa vakasucu tiko, sa basika mai e dua na liga, o koya na dau ni veivakasucumi sa vesuka sara e dua na wa lokaloka e ligana ka tukuna, "Oqo e liu mai."

²⁹ Na ka e yaco ni sa vakasuka lesu tale na ligana, sa basika mai o tacina vakasauri ni sega ni namaki, ka tukuna sara, "O lako mai vakacava? O takoso mai." Sa yacana kina me o Veresi.

³⁰ Ni oti oqo sa qai basika mai o tacina ni sa tiko e ligana na wa lokaloka. Sa yacana o Sira.

CHAPTER 39

Sa kau sobu o Joseva ki Ijipita. O Potifa nai vakalesilesi nei Fero ka nodra i liuliu na mata yadra, sa voli koya mai vei ira na Isimeli.

² Sa tiko vata kei Joseva o Jiova. Sa tamata yaco o koya; ka sa tiko ena vale ni nona turaga na kai Ijipita.

³ Sa raica tiko na nona turaga ni sa tiko vata kei koya o Jiova. O Jiova sa vakavuna na vuavuai vinaka na veika sa tara tiko na ligana.

⁴ Sa taleitaki tiko vakalevu o Joseva mai vua na nona turaga. Sa yaco me lewa taucoko na vale ni nona turaga.

⁵ Sa yaco talega me vakalouvinakataka o Jiova na nona vale na kai Ijipita oqo, ena vuku i Joseva, na kalouvinaka oqo sa tara yani na loma ni vale kei na vei ka e tuba.

⁶ Sa soli na veika kecega ki na ligai Joseva, sa sega ni via kila tale e dua na ka, vakavo ga na madrai ni sa taura e ligana me kana. Sa tamata rairai vinaka talega o Joseva.

⁷ Ni sa yaco tiko na veika oqo, na wati Potifa sa domoni Joseva vakalevu, sa mani tukuna kina vei Joseva, "Daru veidomoni mada."

⁸ Sa bese o Joseva ka tukuna, "Raica na noqu turaga sa sega ni kila na ka kece sa tu oqo e vale, baleta ni sa solia kece tu oqo ki na ligaqu.

⁹ "Sa sega ni dua e uasivi vei au ena vale oqo, sa sega talega ni vakavoca vei au e dua na ka me'u lewa, au sa lewa kecega, vakavo duadua o iko, ni o sa watina. Me'u cakava vakacava nai valavala ca levu oqo, nai valavala ca vua na Kalou?"

¹⁰ Sa sagai Joseva tikoga ena veisiga "sa sega ga ni via rogoci koya o Joseva.

¹¹ Sa qai yaco ni sa lako tale yani o Joseva me cakava na nona cakacaka e vale "sa sega na tagane me kune e vale,

¹² Sa vesuki Joseva vata kei na nona i oro bale ka tukuna, "Daru mai veicurumi mada." Sa biuta tu na nona i oro bale e ligana ka dro yani ki tuba.

¹³ Sa qai yaco, ni sa raica ni sa biuta tu mai o Joseva na nona i oro ena ligana ka dro yani ki tuba,

¹⁴ Sa kacivi ira mai na turaga ena vale ka tukuna vei ira, "Raica sa kau mai vei keda e dua na Iperiu oqo me vakalialiai keda. Sa lako mai ka vakasagai au, ka vinakata me moceri au, au sa qai kaila vakadomoi levu.

¹⁵ "Ni sa rogoca o koya ni'u sa qoqolou, sa qai biuta tu mai na nona i oro ka dro yani ki tuba."

¹⁶ Sa taura tiko ga na nona i oro me yacova ni sa lako mai na nona turaga ki vale.

- ¹⁷ Sa qai vosa vua me vaka oqo: "Na Iperiu dauveiqaravi o a kauta mai vei keda, sa lako mai vei au me vakalialiai au;
- ¹⁸ "Ena gauna au sa kaikaila kina, sa biuta tu mai na nona i oro ka dro yani ki tuba."
- ¹⁹ Ni sa rogoca o nona turaga na veika sa tukuna vua o watina ni sa tukuna, "Na nomu tamata sa cakava vaka oqo vei au," sa tubu sara na nona cudru.
- ²⁰ Na turaga i Joseva sa tauri koya ka biuta ki vale ni veivesu. Na vanua era sa tiko kina na kaivesu ni tui. Sa tiko talega kina o Joseva.
- ²¹ Ia, o Jiova sa tiko vata ga kei Joseva, ka sa vakaraitaka tiko vua na nona loloma. Sa solia tiko ga vei Joseva na Nona vinaka ena mata i koya na i vakatawa ni vale ni veivesu.
- ²² Nai vakatawa ni valeniveivesu sa solia kece ki na ligai Joseva na lewa ni nodra bula kece na kaivesu; na ka kece era cakava sa nona lewa ga.
- ²³ Sa sega tale ni via kila mai nai vakatawa ni valeniveivesu e dua na ka, baleta ni sa tiko vata kei koya o Jiova. Na veika kece e caka, sa vakagugumatuataka o Jiova.

CHAPTER 40

Sa qai yaco ena dua na gauna, o koya na dauvakarau mena waini kei koya na dau vavi kakana nei Fero, e rau sa caka cala vua na nodrau turaga na tui Ijipita.

- ² O Fero sa cudruvi rau vakalevu na nona dauveiqaravi oqo, na i liuliu ni caka waini kei nai liuliu ni dauvavavi.
- ³ Sa biuti rau ena ligai koya nai liuliu ni mata yadra ni valeniveivesu. Ena vanua sa vesu tiko kina o Joseva.
- ⁴ Nai liuliu ni mata yadra sa beitaki Joseva vata kei rau, ka sa qaravi rau. E ratou s vesu tiko vakawawa.
- ⁵ O koya na dauvakarau waini kei koya na dauvavavi nei Fero, e rau sa tadra ruarua, na nodrau tadra yadudua ena dua ga na bogi, ka duidui na kena i balebale.
- ⁶ Sa lako mai vei rau o Joseva ena mataka, ka raici rau, sa raica ni rau sa rarawa sara vakalevu.
- ⁷ Sa tarogi rau sara ka vaka: "Na cava drau sa rui rarawa kina vakalevu ena siga oqo?"
- ⁸ E rau sa tukuna vua, "Keirau sa dui tadra na tadra e duidui, ka sa sega na kena i vakavakadewa." Sa tukuna o Joseva, "Sa sega beka ni nona ga na Kalou na vakavakadewa? Drau tukuna mai vei au."
- ⁹ Nai liuliu ni dauvakarau waini sa tukuna vei Joseva na nona tadra ka vaka: "Ena noqu tadra, sa tu e mataqu e dua na vaini,
- ¹⁰ "Na vaini oqo sa tolu na tabana, sa kubu mai, sa vakadrauna sara, sa se ka kauta mai na vuana sa dreu tu.
- ¹¹ "Sa tu e ligaqu na bula nei Fero, au sa taura na vaini dreu ka lobaka ena bilo nei Fero, ka au sa kauta sara na bilo ka solia ena ligai Fero."
- ¹² Sa tukuna vua o Joseva, "Oqo na kena i vakavakadewa, na tolu na tabana sa tolu na siga.
- ¹³ "Ena tolu na siga oqo, o Fero ena laveti iko cake tale, ka vakatikori iko lesu tale ki na nomu i tutu, ka o na dau soli mena gunu tale na Fero me vaka ga o sa dau cakava e liu.
- ¹⁴ "Mo qai nanumi au mai ni o sa tiko vinaka, ka mo vakaraitaka vei au na nomu yalovinaka; mo dau tukuni au vei Fero, ka mo kauti au tani mai na vale oqo.
- ¹⁵ "Ni sa ka dina, na noqu kau tani mai vakaukauwa mai na nodra vanua na Iperiu; au sa sega talega ni cakava e dua na ka e ganita na noqu mai tu oqo."

¹⁶ Ni sa raica na i liuliu ni dau vavavi ni sa vinaka nai vakamacala nei Joseva, sa tukuna sara yani, "O au talega, ena noqu tadra, sa tolu na i su vulavula e uluqu.

¹⁷ "Nai su sa tiko duadua e cake, sa tiko kina na veikakana vavi me kei Fero, era sa mai kania na manumanu vuka, mai na uluqu."

¹⁸ Sa sauma vua o Joseva ka vaka: "Oqo na kena i balebale, e tolu na i su, sa tolu na siga.

¹⁹ "Ena tolu na siga oqo, o Fero ena vakaliliga na domomu ena dua na vunika, mai kea, era na kania kina na lewemu na manumanu vuka."

²⁰ Sa qai yaco ena i ka tolu ni siga, na siga talega ni vakananumi ni sucu nei Fero, sa cakava kina e dua na kakana levu vei ira na nona dauveiqaravi; sa vakaturi rau cake na nona i liuliu ni daucaka waini kei koya nai liuliu ni dau vavavi e matadra na dauveiqaravi.

²¹ Sa vakatikora lesu na nona dau caka waini, ka sa dau biuta na waini ena ligai Fero.

²² Sa vakakukunataki koya na dau vavavi, me vaka nai vakamacala nei Joseva vei rau.

²³ Nai liuliu ni dau vakarau waini sa sega ni nanumi Joseva, ka sa guilecavi koya.

CHAPTER 41

Ni sa oti vinaka e rua na yabaki, sa tadra o Fero; ni sa tucake tu ena dua na bati ni uciwai.

² Vakasauri e ratou sa basika mai wai e vitu na bulumakau rairai vinaka ka levulevu, ka era sa mai kakana voli.

³ Era sa muri tale mai e vitu tale na bulumakau lila ka rairai ca, ka ra sa mai tu talega ena bati ni uciwai.

⁴ O ira na ka lila rairai ca oqo, era sa kani ira na ka levulevu ka rairai vinaka oqo: sa yadra sara o Fero.

⁵ Sa moce tale, ka tadra ena i karua ni gauna, ni sa basika e vitu na sila mai na dua ga na vuna, sa bulabula ka rairai vinaka.

⁶ Sa basika tale mai e vitu na sila raqosa ka matemate, ena kena liwa mai na tokalau.

⁷ Na vitu na sila raqosa sa tiloma na vitu na sila bulabula ka vinaka oqo. Sa yadra o Fero, ka qai kila, ni sa tadra walega.

⁸ Ena mataka o ya, sa leqa vakalevu tiko na yaloi Fero, sa talatala yani me ra lako mai vua na dau caka i sausau kece e Ijipita kei ira kece na tamata vuku. Sa tukuna vei ira o Fero na nona tadra, ia, sa sega e dua me vakamacalataka rawa na kena i balebale vei Fero.

⁹ Sa qai vosa vei Fero nai liuliu ni dauvakarau waini ka tukuna, "ena siga oqo, au sa qai kila kina na noqu cala.

¹⁰ "Ena gauna sa cudru kina o Fero vei rau na nona tamata, o au kei koya na dauvavavi, ka keirau sa tu vakavesu,

¹¹ "Keirau sa dui tadra yadudua ena dua ga na bogi. Sa tu ga na i vakavakadewa ni neirau dui tadra.

¹² "Sa dua na cauravou ni Iperiu sa tiko vata kei keda, e nona dauveiqaravi na i liuliu ni mata yadra. Keirau sa tukuna vua na neirau tadra, ka sa vakabalebaletaka vei keirau na neirau tadra.

¹³ "Sa yaco me vaka sa vakabalebaletaka vei keirau. Au sa vakatikori lesu tale, o koya ka dua sa vakakukunataki."

¹⁴ Sa talatala o Fero me kau mai o Joseva, era sa kauti koya mai vakatotolo. Era sa

vakasavasavataki koya, toro na kumina ka veisau na nona i sulu ka kau mai vei Fero.

15 Sa tukuna vua o Fero, "Au a tadra e dua na tadra, sa sega ni dua me tukuna vei au na kena i balebale. Au sa rogoca ni o iko, e rawa ni o vakaibalebaletaka na tadra."

16 Sa vosa o Joseva vei Fero ka vaka: "Sa sega ni o au, na Kalou ga, ena rawa ni sauma vei Fero ena vakacegu."

17 Sa qai tukuna o Fero na nona tadra vei Joseva, "Raica, ena noqu tadra, au sa tucake tu ena bati ni uciwai.

18 "Vakasauri, e ratou sa lako mai wai e vitu na bulumakau bulabula ka rairai vinaka, ka e ratou sa mai kakana voli.

19 "E ratou sa lako tale mai e vitu tale na bulumakau bulabula ka rairai vinaka, ka e ratou sa mai kakana voli.

20 "Era sa kani iratou na lewe vitu bulabula rairai vinaka ka basika e liu.

21 "Ni ratou sa kana oti, e sega sara ga ni kilai ni ratou kania e dua na ka, baleta ni ratou rairai tuga vaka e liu. Oqo sa vakayadrati au.

22 "Au sa raica talega ena noqu tadra, e vitu na sila vinaka ka bulabula sa basika mai na dua na vuna.

23 "Raica sa vitu talega na sila, lila ka raqosa, sa kauta mai na cagi tokalau sa basika cake talega mai.

24 "Na sila lila, raqosa malai oqo, sa tilomi ira na ka bulabula rairai vinaka. Au sa vakamacalataka oqo vei ira na kila ka, sa sega ni dua e vakaibalebaletaka rawa vei au."

25 Sa tukuna o Joseva vei Fero, "Sa dua ga na tadra nei Fero, na Kalou sa vakaraitaka vei Fero na veika sa vakarau me cakava:

26 "Na vitu na bulumakau, sa vitu na yabaki, na vitu na sila vinaka, sa vitu na yabaki vinaka " sa dua ga na tadra.

27 "Na vitu na bulumakau lila matemate sa muri mai, oqori sa vitu na yabaki kei na cagi tokalau, sa vitu na yabaki ni dausiga.

28 "Oqo na veika au sa tukuna vei Fero. Na Kalou sa vakaraitaka vei Fero na veika ena vakarau cakava.

29 "Raica, ena liu mai na vitu na yabaki ni sautu ena vanua taucoko e Ijipita;

30 "Ni oti o ya, ena lako mai na vitu na yabaki ni via kana. Ena guilecavi na vitu na yabaki vinaka ena vanua o Ijipita, na dausiga ena vakarusa na vanua.

31 "Na sautu ena guilecavi ena vanua, baleta ni sa lako mai na dausiga, ena ca vakalevu sara.

32 "Sa tokaruataki vei Fero nai balebale ni tadra, baleta na Kalou sa vakadeitaka, na Kalou ga ena vakayacora dina.

33 "Oqo, me qai digitaka o Fero e dua na tamata vuku ka rai yawa, me qarava na ka oqo ena vanua o Ijipita.

34 "Me cakava o Fero oqo, me digitaki ira nai vakalesilesi ena vanua taucoko, me ra kumuna mai e dua nai kalima na vua ni qele e Ijipita ena yabaki ni sautu oqo.

35 "Me ra sa kumuna mai na kakana ena vei yabaki vinaka oqo, ka biuta tiko ena i lololo ena lewa vakalawa i Fero, ka me ra maroroi tiko ena vei koro lelevu.

36 "Na lololo ni kakana oqo me ra tu vakarau tu ni sa basika mai na dausiga o koya ena tarai Ijipita mai, me kua ni leqa kina oijipita ni sa yaco mai na dausiga."

37 Nai vakasala mai vei Joseva, sa vinaka vei Fero kei ira kece nai vakalesilesi.

38 Sa tukuna o Fero vei ira na dauveiqaravi, "E rawa beka ni da kunea e dua na tamata vaka oqo, na tamata sa tu vua na yalo ni Kalou?"

- ³⁹ Sa tukuna o Fero vei Joseva, "Me vaka sa vakaraitaka oqo vei iko na Kalou, sa sega tale e dua me rai yawa ka vuku me vakataki iko."
- ⁴⁰ "O na lewa na noqu vale kei ira na noqu tamata era na lewai ena nomu vosa, ena i tikotiko vakaturaga ga, au na liu tiko kina vei iko."
- ⁴¹ Sa tukuna o Fero vei Joseva, "Raica au sa solia vei iko na lewa ena vanua taucoko o Ijipita."
- ⁴² Sa taura na nona mama ni lewa cecere o Ijipita ka vakacuruma e ligai Joseva, ka vakasulumu koya ena i oro bale lineni matailalai kei nai taube koula e domona.
- ⁴³ Sa vakavodoki Joseva ena i karua ni qiqi vakatui, ka era sa kaciva yani "Mo ni tekiduru!" sa vakatikori koya me lewa taucoko e Ijipita.
- ⁴⁴ Sa tukuna talega o Fero vei Joseva, "O au o Fero, ena nomu lewa ga, ena qai tara kina vua e dua me laveta na ligana se yavana ena vanua taucoko o Ijipita."
- ⁴⁵ O Fero sa vakayacani Joseva me Sefanaci- Paenaca. Sa solia vua e dua na watina, na yacana o Asenaca na luvei Poti-Fera na bete mai Oni. Sa lako yani o Joseva ki na vanua taucoko o Ijipita.
- ⁴⁶ Sa yabaki tolusagavulu o Joseva ni sa tu ena matai Fero na tui Ijipita. Sa lako tani mai na mata i Fero ka lako yani ki Ijipita taucoko.
- ⁴⁷ Ena vitu na yabaki ni sautu, sa vuavuai dina na vanua e Ijipita.
- ⁴⁸ Sa kumuna kece mai na kakana, ena vitu na yabaki ni sautu e Ijipita, ka binia ena veikoro lelevu na kakana mai na veivanua volivolita.
- ⁴⁹ Sa kumuna mai na sila o Joseva, sa vaka na nuku ni matasawa, me yacova ga ni ra sa sega ni wiliki rawa.
- ⁵⁰ Sa vakasucumi vei Joseva e rua na luvena tagane ni bera na dausiga mai vei Asenaca na luvei Poti-Fera na bete mai Oni.
- ⁵¹ O Joseva sa vakayacani koya na ulumatua me o Manasa, "Ni Kalou sa vakavuna me'u guilecava na noqu oca kei na noqu vuvale."
- ⁵² Sa vakayacani koya nai karua me o Ifereimi, "Ni Kalou sa vakavuna me'u vuavuai ena vanua ni noqu rarawa."
- ⁵³ Sa mai cava na vitu na yabaki ni sautu ena vanua o Ijipita,
- ⁵⁴ Sa tekivu me basika mai na veiyabaki ni dausiga, me vaka sa tukuna o Joseva. Na dausiga oqo sa tara na vanua taucoko, mai Ijipita ga sa tiko kina na madrai.
- ⁵⁵ Na vanua taucoko sa tarai ira na dausiga, ka era sa tagi vei Fero me so na kedra madrai. Sa tukuna vei ira o Fero, "Ni lako vei Joseva, na veika ga sa tukuna vei kemuni mo ni qai cakava."
- ⁵⁶ Sa tarai vuravura taucoko na dausiga oqo. O Joseva sa dolava na lololo kece ka volivolitaki vei ira na Ijipita. Sa qai ca ga mai na dausiga e Ijipita.
- ⁵⁷ Na veivanua kece, era sa lako mai vei Joseva e Ijipita, me ra voli sila, baleta na dausiga sa sivia ena vanua kecega.

CHAPTER 42

Ni sa kila o Jekope ni sa tu na sila mai Ijipita, sa tukuna vei iratou na luvena, "Na cava dou sa veiraici tiko kina?"

² Au sa rogoca ni sa tiko na sila mai Ijipita, "Dou lako sobu ka volivoli mai ena vukuda me da bula kina."

³ O iratou na lewe tini na taci Joseva, e ratou sa lako sobu i Ijipita me voli sila.

- ⁴ O Jekope sa sega ni vakatalai Penijamini na taci Joseva vata kei ira na tacina, ni sa tukuna, "De qai yacovi koya e dua na leqa."
- ⁵ O iratou na luvei Isireli e ratou sa la'ki voli sila vata kei ira na tamata, ni sa levu na dausiga e Kenani.
- ⁶ O Joseva sa kovana levu ena vanua, ni sai koya ga sa volivolitaki tiko ena vanua. E ratou sa lako mai na tacina ka cuva e matana.
- ⁷ Sa raici iratou o Joseva ka sa kilai iratou, sa vuki ga me vaka na vulagi vei iratou ka vosa tiko vakaukauwa vei iratou. Sa mani tarogi iratou, "Dou lako tiko mai vei?" E ratou sa sauma mai, "Mai Kenani me voli kakana."
- ⁸ Sa kilai iratou na tacina o Joseva, ia, o iratou e sega e ratou sega ni kilai koya.
- ⁹ Sa nanuma sara o Joseva na tadra e a tadra me baleti iratou, ka tukuna vei iratou, "Dou sa yamata vuni mai! Dou sa lako mai me raica na lala tu ni vanua!"
- ¹⁰ E ratou sa tukuna vei Joseva, "E sega neitou turaga, keitou sa lako me voli kakana ga.
- ¹¹ "Keitou sa luvena kecega e dua na tamata, keitou sa tamata dina keitou sa sega ni yamata."
- ¹² Sa tukuna tiko ga o koya, "E sega dou sa lako mai me vakaraica lo na vanua."
- ¹³ E ratou sa tukuna, "Keitou na nomuni tamata sa lewe tinikarua na veitacini, na luve ni dua na tamata ena vanua o Kenani; o koya e gone duadua sa tiko ga kei tamai keitou, ia, e dua tale sa sega."
- ¹⁴ Sa tukuna tiko ga o Joseva, "O au sa vosa tiko vei kemudou ka tukuna, 'Dou sa yamata vuni!'
- ¹⁵ "Oqo dou sa na vakatovolei, me vaka sa bula o Fero, dou na sega ni biuta na vanua vakavo, kevaka sa kau mai o koya e gone duadua.
- ¹⁶ "Dou vakatala e dua vei kemudou, me la'ki kauti tacina mai, na kena vo, dou na tiko e vale ni veivesu, me na kilai kina na dina sa tu vei kemudou; kevaka e sega, me vaka sa bula o Fero " dou sa yamata vuni dina!"
- ¹⁷ Sa biuti iratou kece ki vale ni veivesu me tolu na siga.
- ¹⁸ Sa tukuna vei iratou o Joseva e nai katolu ni siga, "Dou cakava oqo, mo dou bula, ni'u sa rerevaka na Kalou:
- ¹⁹ "Kevaka dou sa tamata dina, me dua vei kemudou me vesu tiko, dou lako ka kauta na kakana ni sa levu na dausiga ena nomudou vanua.
- ²⁰ "Me kau mai na tacimudou gone duadua vei au: me vakadinadinataki kina na nomudou vosa, dou na sega ni mate kina." E ratou sa cakava vakakina.
- ²¹ E ratou sa veitukunayaka, "E datou sa cala dina ena vuku i tacidatou, ni datou sa raica na via bula ena yalona, ni sa vakamasuti kedatou, e datou sa sega ga ni via rogoci koya; o koya oqo sa lakovi kedatou mai kina na veilecayaki levu oqo."
- ²² Sa sauma yani vei iratou o Rupeni ka vaka: "E sega beka ni'u a tukuna vei kemudou, 'Mo dou kua ni valavala ca ena vuku ni gone;' ia, dou sa sega ni via vakarorogo? Ia, oqo na nona dra sa tarogi mai vei kedatou."
- ²³ E ratou sega ni kila ni sa kila o Joseva na veika oqo " ni sa vosa tikoga vei iratou mai vua na dau vakavakadewa.
- ²⁴ Sa vuki tani mai vei iratou ka tagi. Sa qai dau lesu tale mai vei iratou ka vosa tale vei iratou. Sa tauri Simione mai ka vesuki koya e matadratou.
- ²⁵ Sa solia nai vakaro o Joseva me vakatawani kece na nodra dui taga ena sila, me vakalesui tale na nodra i lavo ki na nodra dui taga, me soli talega na kedra i vaqa, e nai lakolako lesu. Sa vakayacori me vakakina.

- ²⁶ Era sa vakavodoka na nodra dui asa ena sila ka lako yani mai kea.
- ²⁷ Ia, sa dua vei ira, sa dolava na nona taga me vakania na nona asa ena sila ena nodra mai cegu tiko, sa raica nai lavo ena gusu ni nona taga.
- ²⁸ Sa tukuna sara yani vei ira na tacina, "Na noqu i lavo sa vakasukai tale mai vei au, sa tu oqo ena noqu taga!" Era sa rere vakalevu ka veitukuniyaka, "Na cava sa cakava vei keda oqo na Kalou?"
- ²⁹ Era sa lako vei tamadra o Jekope, ena vanua o Kenani ka tukuna vua na veika sa yaco ka vaka:
- ³⁰ "Na nodra turaga ena vanua, sa vosa vakaukauwa vei keitou, ka tukuna ni keitou sa lako yani me raica lo na vanua.
- ³¹ "Keitou sa tukuna vua, 'Ni keitou sa vosa dina ka sega ni yamata vuni.
- ³² 'Keitou sa lewe tinikarua ka dua ga na tamai keitou, e dua sa oti yani kei koya e gone duadua sa tiko vata kei tamai keitou ena siga oqo, ena vanua o Kenani.'
- ³³ "Na turaga ni vanua sa tukuna vei keitou, 'Ena ka oqo au na kila kina ni dou sa dina, me biu tiko mai e ke e dua vei kemudou, dou kauta yani na kakana ni dausiga me kedra na nomudou vuvale, ka lako.
- ³⁴ 'Dou kauta lesu mai na tacimudou gone duadua vei au, me'u kila dina kina ni dou sa sega ni yamata vuni, ka sa tukuna na ka dina. Au na qai soli tacimudou yani ka veivoli talega ena vanua.'"
- ³⁵ Sa yaco, ni ratou sa sova yani na nodratou dui taga " era sa dui kurabui ni sa tu na nodra dui taga i lavo ena nodra taga ni sila yadudua. Ni ra sa raica nai lavo kei tamadra talega, era sa sa rere vakalevu.
- ³⁶ Sa tukuna vei ira o Jekope, "Dou sa vakayalolailaitaki au ena vuku ni luvequ. Sa yali o Joseva, sa yali o Simione, oqo dou sa via kauti Penijamini tani. Na veika kece oqo sa veicoqacoqa kei au."
- ³⁷ Sa vosa o Rupeni vei tamana ka tukuna, "Vakamatei rau na luvequ tagane kevaka au sega ni kauti koya lesu tale mai vei iko; biuti koya e ligaqu " au na kauti koya lesu tale mai vei iko."
- ³⁸ Sa tukuna mai o Jekope, "Na luvequ ena sega ni lako sobu kei kemudou, sa mate oti o tacina, sa vo duadua ga o koya. Kevaka ena yacovi koya e dua na ka ena sala dou na lakova, dou na kauta sobu na ulu sika oqo ena rarawa ki nai bulubulu."

CHAPTER 43

Sa ca vakalevu sara na dausiga ena vanua.

- ² Sa yaco, ni ra sa kania oti na sila sa kau mai Ijipita, sa tukuna vei ira o tamadra, "Dou lesu tale ka volia tale mai na kakana."
- ³ Sa vosa vua o Juta, "Raica sa vosa vei keitou na tamata, 'Dou kua tale ni raica na mataqu, vakavo ke sa lako mai na tacimudou gone duadua.'
- ⁴ "Kevaka o sa vakatala vata kei keitou na taci keitou, keitou na qai lako sobu ka voli kakana.
- ⁵ "Kevaka e sega, keitou na sega ni lako sobu: ni sa tukuna vei keitou na tamata, dou na sega ni raica na mataqu, vakavo, ke sa lako mai na tacimudou.'"
- ⁶ Sa tukuna o Isireli, "Ena cava dou sa cakacaka vakaca kina vei au, ni dou sa tukuna vua na tamata ni se tiko tale e dua na tacimudou?"
- ⁷ E ratou sa tukuna, "Na tamata sa vakatarogi keitou vakalalai kei ira talega na wekai

keitou ka vaka: 'E se bula tiko o tamamudou? E dua tale tiko na tacimudou?' Keitou sa sauma vua me vaka na nona taro. Keitou sa sega ni kila ni na tukuna mai, 'Me kau sobu mai o tacimudou?'

⁸ Sa tukuna o Juta vei Isireli na tamana, "Mo vakatalai koya vata kei au, me keitou lako me da bula kina ka sega ni mate, o iko kei ira na lalai.

⁹ "O au, nai vakadei ni nona lako, mo na tarogi koya mai na ligaqu. Kevaka au na sega ni kauti koya lesu mai vei iko ka biuti koya e matamu. Me'u qai beitaki kina me sega ni mudu.

¹⁰ "Kevaka keitou a sega ni vakaberabera tiko, e dodonu me keitou sa lesu tale mai vakarua oqo."

¹¹ Sa qai tukuna vei iratou o Isireli na tamadrato, "Kevaka sa dina oqori, dou cakava oqo " dou kauta na vuata vinaka duadua ni vanua ena nomudou taga ka vakacabora vua na tamata, so talega na waiwai boivinaka, vakalailai na oni, na i waki ni kakana, na pinati lalai kei na pinati lelevu.

¹² "Me vakaruataki nai lavo mo dou kauta me kau lesu nai lavo e kune ena nomudou taga, de a sega ni nakiti.

¹³ "Dou kauti tacimudou talega, ka lako yani vua na tamata.

¹⁴ "Na Kalou me vakaraitaka na yalololoma vua na tamata me rawa ni sereki tacimudou kei Penijamini, kevaka me'u sa sega ni lomani, sa na vakakina ga!"

¹⁵ E ratou sa tucake na tamata ka lako yani ki Ijipita ka tu ena mata i Joseva kei nai yau vakayadua e a vakarautaki.

¹⁶ O Joseva, ni sa raici Penijamini vata kei iratou na tacina, sa tukuna vua na nona tamata, "Kauti iratou oqo ki noqu vale. Vakamatea e dua na manumanu ka vakarautaka rawa, o ira oqo era na kana vata kei au ena siga levu."

¹⁷ Era sa cakava na tamata me vaka sa vakarota o Joseva. E ratou sa kau sara kina vale nei Joseva.

¹⁸ Era sa rere na tamata ni ra sa kau sara ki na vale nei Joseva, e ratou sa tukuna, "Oqo sa baleta nai lavo sa tiko ena nodatou taga sila ena i matai ni lako mai, oqo sa vakasaqara e dua na ka, me rawa ni beitaki kedatou kina ka me qai tauri kedatou me nona bobula."

¹⁹ Ni ratou sa toso voleka yani vua na dauveiqaravi ni vale nei Joseva, era sa veivosaki sara ena mata ni katuba,

²⁰ Ka tukuna, "Io, saka, keimami a lako mai ena i matai ni gauna me voli kakana;

²¹ "Sa yaco ni keimami sa lesu tale, keimami sa kunea na i lavo ena gusu ni neimami taga. Nai lavo o ya, keimami sa kauta lesu tale tiko mai oqo e ligai keimami.

²² "Keimami sa kauta tale tikoga mai eso na i lavo me voli kakana kina " keimami sa sega ga ni kila se o cei e biuta nai lavo ena neimami taga."

²³ Ia, sa tukuna mai, "Mo dou vakacegu ka kua ni rere, na Nomudou Kalou kei na Kalou ni tamamudou sa solia nai yau ka biuta ena nomudou taga, sa tu vei au na nomudou i lavo." Sa sereki Simione lesu vei iratou.

²⁴ Na dauveiqaravi sa kauti iratou mai ki vale, solia na wai me ratou vuluvulu kina kei na yavadrato talega ka solia na ka me ra kania na asa.

²⁵ Era sa vakarautaka sara nai solisoli, ni na basika mai o Joseva ena siga levu " ni ra sa rogoca ni na mai kana madrai e kea.

²⁶ Ni sa lako mai i vale o Joseva, era sa kauta mai nai solisoli loloma ena ligadra ki vale, ka era sa cuva sobu vua ki na qele.

²⁷ Sa tarogi ira sara me baleta na nodra bula vinaka ka vaka: "E vinaka tiko beka o tamamudou, na qase dou a tukuna tiko? E se bula tiko o koya?"

- ²⁸ E ratou sa sauma mai, "Na nomuni tamata na tamai keitou e se bula vinaka tiko ka bulabula talega." Era sa cuva sobu ka vakarokoroko.
- ²⁹ Sa rai cake ka raici Penijamini, na luvei tinana ka taroga, "Oqo beka na tacimudou gone dou a tukuna vei au?" Sa tukuna tale, "Me yalololoma vei iko na Kalou na luvequ."
- ³⁰ Sa luluvu na yalona ena vukui tacina, sa lako tani yani vakatotolo ka tagi e na nona rumu.
- ³¹ Sa tavoya na matana ka lako tale mai, sa tauri koya vinaka ka tukuna, "Me soli yani na madrai."
- ³² Sa vakarautaki ga na teveli taudua nei Joseva, na tikina ga me ra kana kina na tacina, na nodra tikina na Ijipita era veiqaravi " ni o ira na Ijipita era sega ni rawa ni kana vata kei ira na Iperiu, ni oqo na ka toro sobu vei ira na kai Ijipita.
- ³³ Era dabe tuvai e matai Joseva, mai vei koya e qaseduadua ki vei koya sara e gone duadua. E ratou sa veiraici mada ga ena kidroa na veitacini.
- ³⁴ Sa kauta yani o koya na veiqaravi vei ira, mai matana. Sa vakalimataki na ka vei Penijamini. Era sa gunu ka marau vata tiko kei Joseva.

CHAPTER 44

Sa vakaroti ira na veiqaravi ena nona vale ka tukuna, "Vakatawana na kakana ena nodra taga na tamata, na kena levu ga e rawa ni ra kauta, me biu tale na nodra i lavo ena gusu ni nodra taga.

- ² "Me biu na noqu bilo siliva ena gusu ni nona taga o Koya e gone duadua kei na nona i lavo talega ni sila." Sa caka me vaka na vosa sa tukuna o Joseva.
- ³ Ni sa kida na mataka, era sa vakatalai yani na tamata kei na nodra asa.
- ⁴ Ni ra sa lako tani yani mai na koro, ka e se bera sara na nodra lako yani vakayawa, sa tukuna o Joseva vua na dauveiqaravi "Tu cake, cici muri ira na tamata, ni o sa toboki ira, tukuna vaka oqo, 'Na cava dou sa caka ca kina ena vuku ni vinaka?
- ⁵ 'Sa sega beka ni oqo na nona ka ni gunu na noqu turaga " oqo talega sa dau caka i sausau kina o koya, dou sa caka ca sara ena vuku ni ka oqo."
- ⁶ Sa toboki ira sara ka cavuta na veivosa oqori.
- ⁷ Era sa tukuna vua, "Na cava na vuna sa cavuta kina na vosa oqori na noqu turaga? Me kua sara vei keimami na nomuni tamata na cakava na veika oqori.
- ⁸ "Raica keimami sa kauta lesu tale mai, mai na vanua o Kenani nai lavo sa kune ena neimami taga, kila rawa vakacava me keimami butakoca na siliva se koula mai na vale ni neimami turaga?
- ⁹ "Vei koya ena kune vua, me na vakamatei, ka keimami na wili me nona bobula na noqu turaga."
- ¹⁰ Sa tukuna na tamata, "Sa na yaco me vaka na nomudou vosa, o koya sa na kune vua, ena noqu bobula, o kemudou dou na sega ni beitaki."
- ¹¹ Era sa vakatotolo sara ka biuta kece ki ra na nodra dui usausa, ka dolava na nodra dui taga.
- ¹² Sa tekivu mai vua sa qase ki vua sara sa gone: na bilo sa kune ena taga nei Penijamini.
- ¹³ Era sa basuraka na nodra i sulu, ka era sa vakavodoka tale na nodra dui asa ka lesu ki na koro.
- ¹⁴ O Juta kei ira na tacina, era sa lako mai ki na vale nei Joseva, (ni se tiko ga e vale) era

sa cuva vua ki na qele.

15 Sa tukuna vei ira o Joseva. "Na cava dou sa cakava oqo? Dou sa sega beka ni kila ni tamata vakataki au, sa dau caka i sausu?"

16 Sa tukuna yani o Juta, "Na cava me keitou tukuna vua na neitou turaga? Na vosa cava? Se me keitou vakagalalataki keitou vakacava? Na Kalou sa raica na neitou cala, sai keitou oqo " keitou sa nona bobula na noqu turaga, oi keitou kei koya talega sa kune vua na bilo nei koya na noqu turaga."

17 Sa tukuna mai o Joseva: "Me kua sara vei au oqori, me'u cakava na ka vaka oqori, o koya ga sa kune vua na bilo, ena noqu bobula " vei kemudou, dou lako ena vakacegu vei tamamudou."

18 Sa toso voleka o Juta vei Joseva ka tukuna, "Noqu turaga, me'u vosa mada ka mo ni vakarorogo, me kua ni katakata na nomuni cudru vua na nomuni tamata; ni kemuni sa vakataki Fero ga.

19 "Na noqu turaga sa taroga na nomuni tamata ka vaka, 'Edua tiko na tamamudou, e dua tiko na tacimudou?'

20 "Keitou sa sauma vua na turaga, 'Sa tiko na tamai keitou ka sa qase sara, sa tiko talega na taci keitou, e luvei tamai keitou ni sa qase sara, e gone sara, sa mate o tacina, o koya ga na luvei tinana ka sa rui lomani koya vakalevu o tamana.'

21 "O ni sa tukuna vei ira na nomuni tamata, 'Me kau sobu mai me raici koya na matamuni.'

22 "Keimami sa tukuna vua na neimami turaga, 'Na gone sa sega ni rawa ni biuti tamana, ena mate o tamana kevaka sa biuti koya na gone.'

23 "O ni sa tukuna vei ira na nomuni tamata, 'Kevaka sa sega ni lako mai na gone, keimami na sega ni raici kemuni.'

24 "Ni keimami sa lako vei tamai keimami, keimami sa tukuna vua na vosa nei koya na neimami Turaga.

25 "Sa tukuna o tamai keimami, 'Me keimami mai volia tale mada vakalailai na kakana.'

26 "Keimami sa tukuna, 'Keimami na sega ni lako na sobu, vakavo kevaka sa lako vata kei keimami na gone.'

27 "Na tamadra na nomuni tamata sa tukuna, 'Dou sa kila, na watiqu sa vakasucuma vei au e rua na luvequ tagane;

28 'O koya sa lako tani mai vei au, "Sa dina sara, sa basubasuki vakalalai"" au sa sega ni raici koya tale mai na siga o ya.

29 'Kevaka dou sa kauti koya tale oqo, ka yacovi koya na leqa, dou sa kauta sobu na ulu sika oqo ki nai bulubulu.'

30 "O koya oqo, ni'u na lako vua na nomuni tamata na tamaqu, ka sa sega ni tiko vata kei keitou na gone, na nona bula sa vesuki vata tiko kei na nona bula na gone,

31 "Ena yaco ni sa raica sa sega vei keitou na gone, ena mate o koya. O keitou sa na beitaki ni kauta sobu ki nai bulubulu ena rarawa na ulu sika " na tamai keitou.

32 "O au, na nomuni tamata, sa yalayala mei vakadei me baleta na gone vei tamana. 'Kevaka, au na sega ni kauta lesu mai na gone " sa na noqu na kena bili me sega ni mudu.'

33 "O koya oqo, me'u tiko o au na nomuni tamata ka me lako na gone, me'u nona bobula na noqu turaga " me lako ga yani na gone vata kei ira na tacina.

34 "Me'u lako rawa vaka-cava vei tamaqu Kevaka sa sega na gone, de, au na qai raica na rarawa levu ena lako mai vei tamaqu?"

CHAPTER 45

Sa sega ni rawa ni vosoti koya tiko o Joseva e matadra sa tu vata kei koya, ka sa kaci yani, "Mera lako kece i tuba na tamata mai vei au!" Sa sega e tu vata kei koya ni sa tukuni koya tiko vei ira na tacina.

² Sa tagi vakadomoi levu o koya, o ira na Ijipita kei ira na vuvale nei Fero, era sa rogoca.

³ Sa tukuna o Joseva vei ira na tacina, "O au o Joseva, e se bula tiko o tamaqu?" Era sa sega ni sauma rawa na tacina, ni ra sa kidacala e matana.

⁴ Sa tukuna o Joseva vei ira na tacina, "Dou toso voleka mai vei au." Sa qai tukuna tale, "O au o Joseva na tacimudou, o koya dou a volitaka mai ki Ijipita.

⁵ "Dou kua ni rarawa se cudruvi kemudou kina ni dou volitaki au mai ki ke; na Kalou sa talai au mai e liu vei kemudou, me maroroi kina na bula.

⁶ "Ena rua na yabaki oqo sa sega kina na kakana ena vanua, ka sa tiko tale oqo e lima na yabaki ena sega kina na cukicuki se na tatamusuki.

⁷ "Na Kalou sa talai mai liu vei kemudou me maroroi na sautu ena vuravura, ka me vakabulai kemudou ena veisereki levu.

⁸ "Ia, oqo sa sega ni oi kemudou sa talai au mai, na Kalou ga, o koya sa cakava me'u tama vei Fero, ka turaga ena nona vale taucoko ka lewa ena vanua taucoko o Ijipita.

⁹ "Dou totolo ka lako cake vei tamaqu ka tukuna vua, 'Sa tukuna vaka oqo o Joseva na luvemu: "Na Kalou sa cakava me'u turaga levu duadua e Ijipita taucoko, lako sobu mai vakatotolo " kua ni wawa tale.

¹⁰ "Dou na mai tiko ena vanua o Koseni, dou na mai tiko volekati au, o kemudou kei ira na luvemudou kei ira na luvena na luvemudou, na nomudou manumanu kei na ka kecega sa nomudou.

¹¹ "Mai kea au na vakarautaka vei kemudou, de o ni na qai dravudravua o kemuni kei na nomuni vuvale kece, ni se vo tiko oqo e lima na yabaki ni dausiga."

¹² "Mo dou kila, na matamudou kei na matai Penijamini na taci, sa raica na gusuqu ni sa vosa tiko.

¹³ "Dou tukuna vei tamaqu na noqu cecere e Ijipita kei na veika kecega dou sa raica; mo dou vakatotolo kina ka kauta sobu mai na tamaqu e ke."

¹⁴ Rau sa veimokomokoti kei Penijamini na tacina ka veitagicaki.

¹⁵ Sa reguci iratou kece na tacina ka veitagici, ni sa oti o ya, era sa veivosaki.

¹⁶ Nai rogorogo ni veika oqo sa yaco sara ki na loma ni vale nei Fero ka vaka: "O ira na taci Joseva, era sa lako mai." Sa taleitaka o Fero kei ira na nona tamata na ka oqo.

¹⁷ Sa tukuna o Fero vei Joseva, "Tukuna vei ira na tacimu, 'Dou vakatawana nai lakolako, ka lako ki Kenani.

¹⁸ 'Dou kauti tamamudou mai kei na nomudou vuvale ka lako mai vei au; au na soli vei kemuni na tikina vinaka duadua ena vanua o Ijipita, o ni na kania na uro ni vanua.

¹⁹ 'O ni sa vakaroti mo ni cakava oqo O Mo ni kauta na qiqi vakavale me ra kau mai kina na gone kei tinadra ka mo ni kauti tamamuni talega mai.

²⁰ 'Mo ni kua ni legataka na veika e nomuni, baleta, ni na soli vei kemuni na vanua vinaka duadua e Ijipita me nomuni."

²¹ O ira na luvei Isireli era sa cakava oqo, me vaka sa tukuni vei ira, sa soli vei ira na qiqi vakavale me vaka nai vakaro i Fero, sa soli talega vei ira na i vaqa ni lakolako.

²² Sa solia vei ira kece, vei ira vakayadua na veisau ni nodra i sulu; vei Penijamini ga sa solia kina e tolu na drau na tiki ni siliva kei na lima nai sulu ni veisau.

- ²³ Sa vakauta vei tamana na veika ogo, e tina na asa sa vakavodoki kina na veika vivinaka e Ijipita, e tini na asa yalewa sa vakavodoki kina na sila, na madrai, kei na veikakana ni lakolako mai.
- ²⁴ Sa vakatalai ira yani na tacina, ka era sa lako yani, ka sa tukuna vei ira, "Dou raica me kua na leqa ena sala."
- ²⁵ Era sa lako cake tani yani mai Ijipita ka lako mai kina vanua o Kenani vei Jekope na tamadra.
- ²⁶ Era sa tukuna vua, "O Joseva e se bula tiko, e sa lewa tiko ena vanua taucoko o Ijipita." Sa kidacala o Jekope baleta ni sa sega ni vakabauti ira.
- ²⁷ Ia, ni ra sa tukuna vua na vosa kece i Joseva, ka sa raica talega na qiqi vakavale sa soli mai me mai vodo kina, sa vakabulabulataki tale na yaloi Jekope na tamadra.
- ²⁸ Sa qai tukuna o Isireli, "Sa rauta, e se bula tiko o Joseva na luvequ. Au na lako ka raici koya ni bera ni'u mate."

CHAPTER 46

Sa kauta o Isireli na nona veika kece ena nona i lakolako ka sa lako mai ki Perisepa ka vakacabora nai soro vua na Kalou i Aisake na tamana.

- ² Na Kalou sa qai vosa vei Isireli ena raivotu ena bogi ka tukuna: "Jekope, Jekope," sa sauma mai o Jekope, "Sai au ogo."
- ³ Sa tukuna mai, "Oi Au na Kalou, na Kalou i tamamu, kua ni rere ni lako sobu i Ijipita, Au na vakayacora mo matanitu levu mai kea.
- ⁴ "Au na lako sobu vata kei iko ki Ijipita, Au na kauti iko lesu tale mai vakaidina. O Joseva ena biuta na ligana e mataqu."
- ⁵ Sa tucake o Jekope mai Perisepa, o ira na luvei Isireli era sa kauti Jekope, ira na nodra lalai, kei ira na watidra ena qiqi vakavale ea solia mai o Fero me ra mai vodo kina.
- ⁶ Era sa kauta na nodra manumanu kei na nodra i yaya, era sa rawata ena vanua o Kenani, ka lako sobu ki Ijipita, o Jekope kei ira kecega na nona kawa.
- ⁷ O ira na luvena tagane kei na luvedra tagane na luvena, na luvedra yalewa kei na luvedra yalewa na luvena tagane, kei ira kece na nona kawa, sa kauti ira kece ki Ijipita.
- ⁸ Sai ira ogo na yacadra na luvei Isireli, Jekope kei na luvena tagane, o ira sa lako sobu ki Ijipita. O Rupeni na ulumatua nei Jekope.
- ⁹ O ira na luvei Rupeni tagane, o Anoki, o Palu, o Esironi kei Kami.
- ¹⁰ O ira na luvei Simione tagane: O Jemueli, o Jamini, o Qada, o Jakini, o Soara, o Saula na luveni dua na yalewa ni Kenani.
- ¹¹ O ira na luvei Livai tagane: O Kerisoni, o Koata, kei Merari.
- ¹² O ira na luvei Juta tagane: O Eri, o Onani, o Sela, o Veresi, kei Sera. (O Eri kei Onani e rau sa mate ena vanua o Kenani). Na luvei Veresi o Esironi kei Amulu.
- ¹³ O ira na luvei Isakari tagane: O Tola, o Pura, o Jope, o Simironi.
- ¹⁴ O ira na luvei Sevuloni tagane: O Sareti, o Eloni, kei Jaelieli.
- ¹⁵ Sai ira oqori na luvei Lia tagane, sa vakasucuma vei Jekope mai Padani-Erami kei Taina na luvena yalewa. O ira kece ogo sa lewe tolusagavulu ka tolu na tamata.
- ¹⁶ O ira na luvei Kata tagane: O Sifioni, o Aqi, o Suni, o Esiboni, o Eri, o Arodi, kei Areli.
- ¹⁷ O ira na luvei Aseri tagane: O Jimina, o Isua, o Beria kei Sera na luvena yalewa. O ira na luvei Beria tagane, o Eba kei Malikieli.
- ¹⁸ Sai ira oqori na luvei Siliva na dauveiqaravi nei Lia. O ira kece ogo sa tinikaono na

tamata.

¹⁹ Na luvei Raijeli tagane na wati Jekope: O Joseva kei Penijamini.

²⁰ Vei Joseva ena vanua o Ijipita sa sucu kina o Manasa kei Ifereimi, e rau sa vakasucumi mai vei Vasemaca na luvei Poti-fera na bete.

²¹ O ira na luvei Penijamini tagane: O Bela, o Bikeri, o Asiveli, o Qera, o Nemani, o Ei, o Rosi, o Mupimi, o Upimi kei Areti.

²² O ira oqori na luvei Raijeli tagane, sa vakasucuma vei Jekope e tinikava na tamata.

²³ Na luvei Tani: O Usimi.

²⁴ O ira na luvei Navitalai: O Jasili, o Qani, o Jasa kei Silemi.

²⁵ O ira oqori na luvei Bila na dauveiqaravi nei Raijeli. Sa vakasucuma vei Jekope e vitu na tamata.

²⁶ O ira kece na tamata era sa lako vata kei Jekope ki Ijipita " o ira kece sa lako mai ena yagona, sa onosagavulu ka ono na tamata.

²⁷ Oi rau na luvei Joseva sa sucu mai na vanua o Ijipita, sa lewe rua. O ira kece na vuvale i Jekope sa lako sobu ki Ijipita sa vitusagavulu na tamata.

²⁸ Sa vakatalai Juta yani e liu o Jekope vei Joseva, me dusimaka vei ira na sala ki Koseni. Era sa lako mai ki na vanua o Koseni.

²⁹ Sa vakarautaka o Joseva na nona qiqi vakavale ka lako cake ki Koseni me sota kei Isireli na tamana; sa mokoti tamana yani ka rau sa veitagicaki.

³⁰ O Isireli sa tukuna vei Joseva, "Mo laivi au me'u mate, ni'u sa raica tale na matamu, baleta ni o se bula tiko."

³¹ O Joseva sa tukuna vei ira na tacina kei ira kece na vuvale nei tamana, "Au na lako cake vei Fero ka tukuna vua, 'Ni o ira kece na taciqa kei na vuvale kece nei tamaqu era sa tiko mai na vanua o Kenani, era sa lako mai oqo ki vei au.

³² 'Era sa dau vakatawana na sipi, me vaka ga ni nodra cakacaka na vakania na sipi; era sa kauta talega mai na nodra manumanu kece.'

³³ "Ni sa lako mai o Fero me tarogi kemuni, 'Se cava na nomuni cakacaka?'

³⁴ "Mo ni qai tukuna, 'Na nodra cakacaka na nomuni tamata sa tu vata ga kei ira na manumanu, mai na neimami gone ka yacova na siga oqo, oi keimami kei ira talega na tamai keimami:' Mo ni tiko kina ena vanua o Koseni " o ira kece na vakatawa ni manumanu era sa ka vakasisila vei ira na kai Ijipita."

CHAPTER 47

Sa lako o Joseva ka tukuna vei Fero, "O tamaqu kei ira na taciqa, na nodra manumanu kei na veika kece era taukena " era sa lako mai na vanua o Kenani, ka era sa tiko ena vanua o Koseni."

² Sa kauta mai e lima, mai vei ira na tacina ka vakaraitaki ira vei Fero.

³ Sa tarogi iratou na tacina o Fero, "Na cava na nomudou cakacaka?" E ratou sauma vei Fero, "O ira na nomuni tamata sa dau vakatawa sipi, o keimami kei ira talega na neimami qase."

⁴ Era sa tukuna talega vei Fero, "Keimami sa lako curuma mai na vanua, ni sa sega na kakana me kedra na manumanu baleta ni sa rui levu na dausiga e Kenani. Me ra tiko mada na nomuni tamata ena vanua o Koseni."

⁵ Sa vosa o Fero vei Joseva ka vaka: "Eera sa lako mai na tamamu kei na tacimu vei iko.

⁶ "Sa tu e matamu na vanua o Ijipita. Me ra tiko na tamamu kei na tacimu ena vanua

vinaka duadua e Ijipita, me ra tiko e Koseni. Kevaka, talega o sa raica e dua na tamata vinaka vei ira, me mai qarava na noqu manumanu."

⁷ O Joseva sa kauti Jekope mai na tamana vei Fero, ka me tu ena matai Fero. Sa vakalouvinakataki Fero o Jekope.

⁸ Sa tarogi Jekope o Fero ka vaka: "O sa yabaki vica?"

⁹ Sa sauma o Jekope, "Na veisiga ni noqu bula sa dua na drau ka mani tolusagavulu na yabaki, sa lailai ka ca na veisiga ni noqu bula, sa sega ni vaka na nodra veisiga ni bula na noqu qase."

¹⁰ Sa vakalouvinakataki Fero o Jekope ka lako tani mai matana.

¹¹ O Joseva sa vakatikori ira na tamana kei na tacina ena vanua o Ijipita, na tikina vinaka duadua ena vanua e Ramisese, me vaka sa vakarota o Fero.

¹² O Joseva sa vakani tamana kei ira na tacina, kei na nodra veivuvale me vaka na kedra i wiliwili.

¹³ Sa sega na madrai ena vanua taucoko, ni sa rui dede sara na dausiga, na vanua o Ijipita kei Kenani sa sega sara ga kina na ka baleta na balavu ni dausiga.

¹⁴ O Joseva sa kumuna kece nai lavo ena vanua o Ijipita kei na vanua o Kenani, ena vuku ni sila era sa mai volia. Sa kauta kece mai na i lavo ki na lololo nei Fero.

¹⁵ Ni sa oti kece nai lavo e Ijipita kei Kenani, era sa lako kece mai na Ijipita vei Joseva ka tukuna, "Solia mai na kakana, me keimami mate beka e matamuni? Ni sa oti nai lavo."

¹⁶ Sa sauma yani o Joseva, "Ni solia mai na manumanu mei voli ni madrai, kevaka sa sega nai lavo."

¹⁷ Era sa kauta mai na nodra manumanu vei Joseva, o Joseva sa solia vei ira na madrai mei sosomi ni manumanu era sa kauta mai ena yabaki o ya.

¹⁸ Ni sa oti na yabaki o ya, era sa lako tale mai ena yabaki ka tarava, ka tukuna vua, "Keimami na sega ni vunitaka ni sa sega vei keimami nai lavo, na neimami turaga talega sa taura na neimami manumanu. Sa sega tale na ka e vo " na yagoi keimami ga kei na neimami vanua.

¹⁹ "Na cava me keimami mate kina ena matamuni, oi keimami kei na neimami qele? Mo ni voli keimami kei na neimami vanua ena madrai. Oi keimami kei na neimami vanua keimami na bobula vei Fero; solia vei keimami nai tei. Me keimami bula ka sega ni mate, me kua ni lala na vanua."

²⁰ O Joseva sa volia na vanua taucoko o Ijipita vei Fero, ni tamata kecega e Ijipita sa volitaka na nona vanua, baleta ni sa rui sivia sara ga na dausiga. Sa yaco me nei Fero kece na vanua.

²¹ Vei ira na tamata, o Joseva sa tosoi ira na tamata ki na koro lelevu, mai na dua na yasana ki na dua tale na yasai Ijipita.

²² Na nodra vanua ga na bete sa sega ni voli, ni o ira na bete, sa tu ga na kedra i votavota sa vakarautaka tu o Fero. Oqo, era sa sega ni volitaka kina na nodra vanua.

²³ Sa qai tukuna o Joseva vei ira na tamata, "Raica au sa voli kemuni kei na vanua vei Fero. Oqo nai tei, mo ni tea na vanua.

²⁴ "Ena gauna ni tatamusuki, me dua nai kalima me nei Fero, kei na va nai kalima me nomuni, kei na nomuni i tei talega, ka me kemuni talega kei na nomuni vuvale kei ira na gone me ra kana kina."

²⁵ Era sa tukuna, "O ni sa vakabulai keimami, me keimami kune loloma ena mata ni neimami turaga, ka keimami na dauveiqaravi nei Fero."

²⁶ O Joseva sa cakava, me sa dua na lawa e Ijipita taucoko me yacova na siga oqo " o ya, o Fero me nona e dua nai ka lima, me kua ga ena ka e nodra na bete, oqo sa sega ni nei

Fero.

²⁷ O Isireli sa tiko ena vanua o Ijipita, ena vanua o Koseni; sa tu e kea na veika e nodra, ka sa tubu me levu tiko ga.

²⁸ Sa tiko mai Ijipita o Jekope me tinikavitu na yabaki. Na balavu ni yabaki ni bula nei Jekope sa dua na drau vasagavulu ka vitu na yabaki.

²⁹ Ni sa toso mai na gauna me mate kina o Isireli, sa kacivi Joseva na luvena ka tukuna vua, "Kevaka, au sa kune loloma e matamu, mo biuta mada na ligamu ena ruku ni sagaqu ka cakacaka ena vinaka kei na dina vei au. Au kerea mo kua ni buluti au e Ijipita,

³⁰ "Me'u la'ki davo vata ga kei ira na tamaqu, mo kauti au tani e Ijipita, ka buluti au ena nodra i bulubulu." Sa sauma yani o Joseva, "Au na cakava me vaka o sa tukuna."

³¹ Sa qai tukuna tale, "Mo bubului vei au," sa qai yalayala ka bubului vei tamana. Sa cuva sobu ena ulu ni nona i mocemoce o Isireli.

CHAPTER 48

Ia ni sa yaco sara na kena gauna, sa tukuni vei Joseva, "E dina, ni sa tauvimate o tamamu"; Sa kauti rau yani na luvena tagane e rua, o Manasa kei Ifereimi.

² Sa tukuni sa vei Jekope ka vaka, "Raica sa lako tiko mai o Joseva na luvemu," sa vakaukauwataki koya o Jekope ka dabe ena nona i mocemoce.

³ Sa tukuna o Jekope vei Joseva, "Na Kalou Kaukauwa sa rairai mai vei au e Lusi, mai na vanua o Kenani ka vosavakalouvinakataki au,

⁴ "Ka tukuna vei au, raica Au na vakavuavuai iko ka vakalewelevutaki iko, 'O na matanitu levu ka solia na vanua oqo vei ira na nomu kawa me nomuni ka sega ni mudu.'

⁵ "O rau na luvemu oqo, o Ifereimi kei Manasa, o rau sa sucu vei iko ena vanua oqo o Ijipita ni bera ni'u lako mai eke, e rau sa noqu " me vaka ga ni rau sa noqu o Rupeni kei Simione.

⁶ "O ira era na qai muri rau mai, era na qai nomu. Era na kacivi vata kei ira na dui tacidra ena nodra duivotavota.

⁷ "Ia, vei au, ena noqu lako mai Padani-Erani, sa mate kina o Raijeli ena yasaqu ena sala mai Kenani " e yawa vakalailai ga mai Peceliema (Efaraca. Au sa buluti koya mai kea)."

⁸ O Isireli sa raici rau na luvei Joseva ka taroga, "O cei oi rau oqo?"

⁹ Sa sauma o Joseva, "Oqo, oi rau na luvequ sa solia vei au na Kalou eke." Sa tukuna yani o Jekope, "Kauti rau mai me'u vosa vakalouvinakataki rau."

¹⁰ Sa buwawa sara vakalevu na mata i Isireli. Sa kauti rau sara mai vakavoleka o Joseva vei tamana. Sa reguci rau ka roqoti rau o Isireli.

¹¹ Sa tukuna vei Joseva, "Au sega ni kila, ni'u na raica tale na matamu, na Kalou sa vakaraitaka talega vei au na nomu kawa!"

¹² Sa kauti rau mai o Joseva, ka sa mai cuva ena vakarokoroko vei tamana.

¹³ O Joseva sa tauri Ifereimi ena ligana i matau me donuya na liga i mawi nei tamana kei Masana ena ligana i matau, me donuya na liga i mawi nei tamana. Sa kauti rau sara mai vakavoleka vei Isireli.

¹⁴ Sa dodoka yani na ligana i matau o Isireli ka tara na ulu i Ifereimi (o koya e gone) kei na ligana i mawi vei Manasa. Sa kila tiko o Joseva ni sa nona ulumatua o Manasa.

¹⁵ Sa vakalouvinakataki Joseva ka vaka: "Na Kalou, e rau sa dau lako voli e matana o Eparaama kei Aisake na tamaqu. Na Kalou sa vakani au tiko ena noqu bula taucoko ka yacova na siga oqo,

- ¹⁶ Na Agilosī sa vakabulai au mai na ca kecega, mo ni vakalouvinakataki rau na gone oqo, me rau vakaacani ena yacaqu. Kei na yacadrau na tamaqu, o Eparaama kei Aisake; me rau tubu me levu sara e delai vuravura."
- ¹⁷ Ni sa raica o Joseva na ligai matau i tamana ena ulu i Ifereimi " sa sega ni marautaka. Sa taura mai na liga i matau nei tamana ka biuta e ului Manasa.
- ¹⁸ Sa tukuna o Joseva vei tamana " "Me kua oqori, e qase vei rau oqo, biuta vua na ligamu i matau."
- ¹⁹ Sa bese ga o tamana ka tukuna, "Au sa kila oqori, au sa kila " ena tamata qaqa talega o koya, ia, me'u tukuna ga vakaidina, ena levu o koya mai vei koya e qase, ena levu na nona kawa."
- ²⁰ Sa vakalouvinakataki rau ena siga o ya ka tukuna, "Ena vukumudrau ena veivakalouvinakataki o Isireli ka vaka:" "Me cakava na Kalou mo drau Ifereimi kei Manasa!" Sa biuti Ifereimi e liu vei Manasa.
- ²¹ Sa tukuna o Isireli vei Joseva, "Raica, au sa na mate, na Kalou ena tiko vata kei iko ka na kauti iko lesu tale ki na vanua nodra na tamamu.
- ²² "Ia, au sa solia vei iko e dua nai votavota e levu cake mai vei ira na tacimu, o koya au sa taura mai vei ira na Amoraiti ena i seleiwau kei na dakai."

CHAPTER 49

Sa kacivi iratou mai na luvena o Jekope sa tukuna, "Dou soqoni mada mai, me'u tukuna vei kemudou na veika me baleti kemudou ena veisiga ni mataka:

- ² "Dou soqoni mai ka rogoca, oi kemudou na luvei Jekope, ka rogoci Isireli na tamamudou.
- ³ "Rupeni, o iko na noqu ulumatua, na noqu qaqa, nai tekitekivu ni noqu kaukauwa, cecere ena dokai, cecere ena kaukauwa.
- ⁴ O na yavavala me vaka na wai, o na sega ni toso cake " baleta ni o sa kabata cake nai mocemoce i tamamu, ka vakaduka.
- ⁵ "O Simione kei Livai e rau sa veitacini, na liga ni yaloca kaukauwa ena tiko ena nodrau i tikotiko.
- ⁶ Na yaloqu me kua ni tiko ena nodrau bose; na noqu dokai me kua ni tiko ena nodrau soqoni vata; baleta ena nodrau cudru, e rau sa vakamatea kina na tamata. Ena nodrau murimuri lomadrau, e rau sa vakakukunataka kina na domo ni bulumakau.
- ⁷ Sa rukaki na nodrau cudru, ni sa rui sivia; kei na nodrau cudru-katakata " sa rui ca sara. Au na wasei rau e Jekope ka dui biubiuti rau e Isireli.
- ⁸ "O Juta, o iko, era na vakacerecerea na tacimu; na ligamu ena kidomoka na domodra na meca; o ira na luvei tamamu era na cuva ka vakarokoroko vei iko.
- ⁹ O Juta na luve ni laione; mai na baca, na luvequ, o na tubu cake, ena cuva sobu, ena davo sobu me vaka na laione; io, me vaka na laione, ena tucake ka kuretaki koya, o cei me na vakacudrui koya?
- ¹⁰ Nai sala vakatui ena sega ni yali mai vei Juta, se na vakatulewa mai yavana, me yacova ni sa basika mai o Sailo, ka era na talairawarawa vua na tamata.
- ¹¹ Sa vesuka na nona asa ena vaini kei na luve ni asa ena vaini vinaka sara. Sa savata na nona i ubi ena waini kei na nona i sulu ena dra ni vua ni vaini.
- ¹² Sa damu buto mai na waini na yaloka ni matana, ka sa vulavula cake mai na wai ni sucu na batina.

- 13** "O Sevuloni ena dautiko ena vei baravi ni wasawasa; na veiwaqa, era na mai vakaruru vua, na nona i yalayala ena yaco yani e Saitoni.
- 14** "O Isakari, sa asa kaukauwa, sa davoca tiko e rua nai colacola;
- 15** Sa raica na kena vosa vinaka, sa vinaka na vanua, sa cuva sobu ka vosota nai colacola, sa yaco mei lawalawa bobula.
- 16** "O Tani ena lewai ira na nona tamata, me vaka e dua na yavusa e Isireli.
- 17** O Tani ena vaka na gata ena sala, sa kunei na nona weli, ka katia na bukubuku ni yava ni ose, me bale kina ki muri o koya sa vodoka tiko.
- 18** Au sa waraka tiko na nomuni veivakabulai Jiova!
- 19** "O Kata, era na buturaki koya na meca, ia, e muri ena nona ga na qaqa.
- 20** "Na madrai mai Aseri ena levu, ena basika mai vua na veika vakaturaga.
- 21** "O Navitalai sa dua e tasere tu, ka sa dau solia na veivosa vinaka.
- 22** "O Joseva sa rui ka vuavuai, ka sa vua tu ga ena mataniwai, sa ubia ga yani na bai ni koro na kena tabana.
- 23** O ira na dau vavana era sa rarawataki koya vakaca sara.
- 24** Ia, sa kaukauwa tikoga na nona veqa ni dakai " na ligana sa vakaukauwataki mai vua na liga kaukauwa ni Kalou i Jekope (mai vua na i Vakatawa Levu na Vatu kei Isireli),
- 25** Mai vua na Kalou i tamamu, o koya ena vukei iko, ka na vakalouvinakataki iko ena veivakalouvinakataki mai lomalagi e cake, kei na veivakalouvinakataki e davo sara tu mai na boto ni sauloa, na veivakalouvinakataki ni sucu kei na i vurevure ni tamata.
- 26** Na veivakalouvinakataki nei tamamu ena sivia na nodra veivakalouvinakataki o ira sa liu vei au me yacova na veiulunivanua e sega ni mudu. Era na tiko ga ena ului Joseva, ena boto ni ului koya sa wasei mai vei ira na tacina.
- 27** "O Penijamini sa olifa daukata; ena mataka ena vesuka na kena, ena yakavi ena wasea nai toki ni valu."
- 28** O ira kece oqo na yavusa e tinikarua ni Isireli, kei na veika oqori sa vosa kina vei ira o tamadra. Sa vakalouvinakataki ira " sa vosa vakalouvinakataki ira me vaka na nona veivakalouvinakataki.
- 29** Sa vakarota vei ira ka tukuna, "Au na lako yani vei ira na noqu, mo ni buluti au vata kei ira na tamaqu ena qaravatu sa tiko ena vanua nei Efironi na Itaiti,
- 30** "Ena qaravatu mai Makapila e Mamire ena vanua o Kenani, na vanua sa volia o Eparaama mai vei Efironi na Itaiti, me nona i bulubulu.
- 31** "E kea era sa buluti Eparaama kina kei Serai na watina. Sa bulu talega e kea o Aisake kei Rapeka na watina, e kea talega au buluti Lia kina.
- 32** "Na vanua kei na qaravatu, sa voli mai vei ira na luvei Eci."
- 33** Ni sa oti na nona vakaroti ira tiko na luvena " sa biuta mai vakavinaka na yavana ki na nona i mocemoce, ka ceguva nai otioti ni nona i cegu, sa qai lako yani vei ira na nona.

CHAPTER 50

Sa tekiduru yani o Joseva ena matai tamana ka tagi vakalevu, ka qai reguci koya.

2 Sa vakaroti ira na nona vuniwai o Joseva, mera ovica ka vakasuluma vinaka na yagoi tamana. Era sa maroroya vinaka na yagoi Isireli na vuniwai.

3 Sa maroroi me vasagavulu na siga me vaka na kena i vakarau ni yago ni mate sa vakasulumi vakaoqo; o ira na Ijptia era sa vakalolokutaki Isireli me vitusagavulu na siga.

⁴ Ni sa oti na veisiga ni vakaloloku, sa veivosaki o Joseva kei na vuvale nei Fero ka vaka: "Kevaka au sa kune loloma ena mata i Fero, me da veivosaki ni sa vakarorogo tiko o Fero.

⁵ 'O tamaqu sa vakavuna na noqu bubului vua, ka tukuna: "Raica, au na mate ena noqu i bulubulu au sa kelia oti ena vanua o Kenani, mo buluti au ga mai kea." Oqo, au sa kerea me'u lako cake ka buluti tamaqu, au na lesu tale mai."

⁶ Sa sauma mai o Fero, "Lako cake, ka la'ki buluti tamamu me vaka sa cakava o koya mo bubului kina."

⁷ Sa lako cake o Joseva ka me buluti tamana, sa lako vata kei ira na tamata i Fero, o ira na qase ni nona vale, kei ira kece na qase e Ijipita,

⁸ sa vakatalega kina na vale nei Joseva, oiratou na tacina kei na vuvale kece nei tamana. O ira ga na lalai kei na manumanu susu kece, era sa tiko ga e Koseni.

⁹ Era sa lako vata kei Joseva na veiqiqi vakavale kei na kena ose. Sa dua sara nai lakolako levu.

¹⁰ Era sa lako mai ki na vanua ni butu sila e Etadi (ena tai ka dua ni Joritani). Era sa cakava e dua na so mate levu e kea. Era sa tiko me vitu na siga me vakalolokutaki tamana.

¹¹ O ira e Kenani, ni ra sa raica na so mate levu ena vanua ni butu sila oqo, era sa tukuna, "Oqo na nodra so mate levu na Ijipita. Sa vakayacani kina me Epeli Misiraimi, oqo ena tai ni Joritani.

¹² Era sa vakayacora na luvena, me vaka ga sa vakarota vei ira o Isireli na tamadra.

¹³ Ni o ira na luvena era sa kauti koya ki Kenani ka buluti koya ena qaravatu mai Makapila, e Mamire, na vanua e a volia o Eparaama mai vei Efironi na Itaiti, me nona i bulubulu.

¹⁴ Ni sa buluti tamana oti, sa lesu tale ki Ijipita o Joseva, o koya kei iratou na tacina, kei ira kecega sa lako vata mai kei koya.

¹⁵ Ni ratou sa raica na taci Joseva ni sa mate o tamadratou, e ratou sa veitalanoa ka vaka: "Oqo ena cati kedatou o Joseva, baleta na veika ca e datou a cakava vua."

¹⁶ E ratou sa vakauta e dua nai tukutuku vei Joseva ka vaka: "Ni se bera ni mate na tamamu sa vakarota ka tukuna,

¹⁷ 'Mo dou tukuna vei Joseva, "Mo vosota na nodratou caka cala na tacimu kei na nodratou i valavala ca, ni ratou sa caka cala vei iko.'" Mo vosota na nodratou caka cala na tamata ni Kalou nei tamamu." Sa tagi o Joseva, ni ratou sa tukuna vua na veika oqo.

¹⁸ E ratou sa tagi talega na tacina ka cuva e matai Joseva ka tukuna, "Keitou sa nomuni tamata."

¹⁹ Sa tukuna vei iratou o Joseva, "Dou kua ni rere, au Kalou beka o au?

²⁰ "Vei kemudou, dou sa caka ca vei au, ia, na Kalou sa nakita na ka vinaka vei kemudou, me yaco kina na bula ena siga oqo, me ra vakabulai kina e levu na tamata.

²¹ "O koya oqo, mo dou kua ni rere kina, ni'u sa tu me'u vakarautaka vei kemudou kei ira na lalai." Sa vakaitaukeitaki iratou; ena nona sa vosa vinaka tikoga vei iratou.

²² Sa tiko ga e Ijipita o Joseva kei ira na vuvale nei tamana. Sa bula tiko o Joseva me dua na drau ka tini na yabaki.

²³ O Joseva sa raica nai katolu ni tabatamata nei Ifereimi. O ira talega na luvei Makiri na luvei Manasa era sa dau kau mai vei Joseva.

²⁴ Sa tukuna o Joseva vei iratou na tacina, "Raica au sa na mate, na Kalou ena sikovi kemudou mai, ka na kauti kemudou ki na vanua sa bubului kina vei Eparaama, vei Aisake, kei Jekope talega."

²⁵ Sa cakava o Joseva vei ra na luvei Isireli me ra bubului ka vaka: "Ni sa sikovi kemuni mai na Kalou, mo ni qai kauta cake na suiqu ki kea."

²⁶ Sa mate o Joseva ni sa yabaki dua na drau ka tini; era vakasuluma na yagona, ka, biuti koya tiko ena dua na kato ni mate mai Ijipita.

For other languages please go to **www.wordproject.org**